



Religie Cultură ortodoxă

Trunchi comun (TC),
filiera teoretică,
toate profilurile,
toate specializările;
filiera tehnologică,
toate profilurile, toate
calificările profesionale;
filiera vocațională,
profilurile artistic, militar,
pedagogic și sportiv, toate
specializările – clasa a IX-a

9

LIVIU VIDICAN-MANCI
MARIAN SIDON
IONUȚ CHIRA

Religie Cultură ortodoxă

Trunchi comun (TC),
filiera teoretică,
toate profilurile,
toate specializările;
filiera tehnologică,
toate profilurile, toate
calificările profesionale;
filiera vocațională,
profilurile artistic, militar,
pedagogic și sportiv, toate
specializările – clasa a IX-a

9

LIVIU VIDICAN-MANCI
MARIAN SIDON
IONUȚ CHIRA

CORINT
LOGISTIC

Date despre autori:

LIVIU VIDICAN-MANCI – preot, conf. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, director al Colegiului Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca, licențiat în teologie și economie, doctor în teologie, catehetică-omiletică și istorie bisericească universală, autor și coautor al mai multor lucrări și studii în domeniul teologiei, specialist în studierea impactului noilor tehnologii și al inteligenței artificiale asupra vieții religioase a copiilor și a tinerilor. A obținut premiul de excelență în cercetare, Universitatea Babeș-Bolyai, și de două ori premiul de excelență în management școlar, acordat de Inspectoratul Școlar Cluj. Distincții preoțești: Crucea Arhiepiscopală și Crucea Transilvană, acordate de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului; Crucea Nordului, acordată de Episcopia Europei de Nord.

MARIAN SIDON – preot, prof. gradul didactic I, inspector școlar, responsabil cu disciplina religie în cadrul Inspectoratului Școlar Județean Cluj. În activitatea didactică desfășurată a vizat formarea și consolidarea caracterului religios-moral al elevilor, dar și integrarea liturgică a acestora în comunitățile parohiale de care aparțin.

IONUȚ CHIRA – preot, prof. dr. la Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca, doctor în Teologie, Catehetică-Omiletică, autor și coautor al mai multor studii de specialitate în domeniul teologiei.



Cuvânt-înainte

Dragi cititori, elevi în primul an de liceu,

Clasa a IX-a deschide generos poarta către anii liceului, o perioadă în care începeți să vă formați tot mai conștient identitatea, valorile și modul de a privi lumea. Este timpul în care întrebările devin mai profunde: Cine sunt? Încotro merg? Ce înseamnă succesul? Ce este binele? În cine pot avea încredere? Cum pot trăi frumos și responsabil? Aceste întrebări nu sunt semn de slăbiciune, ci dovada creșterii, a maturizării voastre.

Disciplina Religie se așază firesc în mijlocul acestor căutări. Aceasta evită răspunsurile superficiale și formulele și invită la reflecție, introspecție, dialog și descoperire personală. Credința creștină în general, și Ortodoxia în special, nu limitează libertatea, ci o luminează, îi dă substanță.

Manualul pe care îl aveți în față a fost gândit ca un însoțitor pentru această etapă a vieții voastre. Lecțiile vă propun teme esențiale pentru formarea unei viziuni echilibrate despre existență: demnitatea omului creat după chipul lui Dumnezeu, drumul de la chip la asemănare, libertatea și responsabilitatea, valoarea prieteniei autentice, rolul duhovnicului ca îndrumător, importanța Sfintei Scripturi, întâlnirea cu Hristos – Lumina lumii și Restauratorul omului, precum și influența credinței asupra culturii și civilizației.

Veți descoperi, totodată, că religia depășește spațiul bisericesc, fiind modelatoarea a nenumărate domenii ca: arta, literatura, muzica, dreptul, educația și însăși ideea demnității persoanei. De la mănăstirile pictate din Bucovina la marile catedrale ale Europei, de la psalmii lui Dosoftei la marile opere literare inspirate din Biblie, credința rămâne o sursă vie de frumusețe și cultură.

Am încercat să oferim un manual limpede, echilibrat și apropiat de realitatea voastră, în care credința să fie prezentată nu ca obligație exterioară, ci ca resursă interioară pentru o viață bine orientată.

Vă dorim ca aceste pagini să vă însoțească în anii liceului, să vă provoace la gândire, să vă întărească în bine și să vă ajute să deveniți oameni liberi, lucizi și generoși.

Cu prețuire și speranță,
Autorii

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
Ghid de utilizare a manualului	5
Competențe generale și competențe specifice	6
Recapitulare – clasa a VIII-a	7

DOMENIUL I. Hristos – Calea, Adevărul și Viața 9

1. Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (I) (inspirația, structura)	10
2. Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (II) (mesajul/perspectiva teologică, culturală, literară)	14
3. Creația ca dar al lui Dumnezeu (referatul biblic al creației: Facerea cap. 1-2; providența divină)	18
4. De la chip la asemănarea cu Dumnezeu (chipul – structura persoanei; asemănarea – scop al îndumnezeirii prin har)	22
5. Hristos – Lumina lumii și Restauratorul omului (venirea Domnului în lume, Vestea cea Bună)	26
Recapitulare	30
Evaluare	32

DOMENIUL AL II-LEA. Comunitatea religioasă – identitate, responsabilitate și bucuria mărturisirii 33

1. Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (I) (invitație la respect, responsabilitate și integritate)	34
2. Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (II) (invitație la respect, responsabilitate și integritate)	38
3. Evanghelia – izvor de pace, reconciliere și conviețuire (Predica de pe munte – îndemn spre viață curată, smerită și iubitoare)	42
Recapitulare	46
Evaluare	48

DOMENIUL AL III-LEA. Creștinismul și provocările lumii contemporane 49

1. Responsabilitățile creștinului (I) (față de Dumnezeu și față de creație)	50
2. Responsabilitățile creștinului (II) (față de sine și față de aproapele)	54
3. Valori creștine și caracter (omul lăuntric – conștiință, comportament; ilustrări la nivelul unor pilde)	58
4. Duhovnicul – prieten și îndrumător în viața adolescentului (rolul duhovnicului în modelarea, conturarea și afirmarea personalității; exemple de mari duhovnici)	62
Recapitulare	66
Evaluare	68

DOMENIUL AL IV-LEA. Religiiile lumii: valori și aspecte specifice 69

1. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (I) (mesopotamieni, egipteni)	70
2. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (II) (grecii, romanii, geto-dacii)	74
3. Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității (ordinea lumii și sacralitatea naturii; locurile de cult, sacerdoțiul, sărbătorile)	78
4. Dimensiunea culturală și filosofică a religiilor antice (de la mit la morală; principii și norme de viață comunitară)	82
Recapitulare	86
Evaluare	88

Ghid de utilizare a manualului

Manualul cuprinde variantele tipărită și digitală



 Rezolvă

 Privește

 Vizionează

Simboluri folosite
în varianta digitală

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

LECȚIE

Dicționar
teologic

Titlul lecției

Cod QR pentru
audierea textului lecției

Să înțelegem
textul

Să înțelegem
Sfânta Liturghie

Portofoliu

Cuvinte cu tâlc

Aplicații

Popas
de rugăciune

Lectură filocalică

Textul lecției

Oglinda tablei

Prietenul
lui Dumnezeu

Mă asigur că știu!

RECAPITULARE

Recapitulare

În această unitate de învățare am învățat despre:

- 1. Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.
- 2. Întruparea Fiului lui Dumnezeu în Iisus Hristos.
- 3. Rolul Sfântului Duh în viața creștinilor.
- 4. Sfânta Liturghie: momentul în care ne întâlnim cu Dumnezeu.
- 5. Viața de rugăciune a creștinilor.

În această unitate de învățare am învățat despre:

- 1. Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.
- 2. Întruparea Fiului lui Dumnezeu în Iisus Hristos.
- 3. Rolul Sfântului Duh în viața creștinilor.
- 4. Sfânta Liturghie: momentul în care ne întâlnim cu Dumnezeu.
- 5. Viața de rugăciune a creștinilor.

EVALUARE

Evaluare

1. Care sunt cele trei persoane ale Sfintei Treimi?

2. Care este rolul Sfântului Duh în viața creștinilor?

3. Ce este Sfânta Liturghie?

4. Care este rolul Sfântului Duh în viața creștinilor?

5. Care este rolul Sfântului Duh în viața creștinilor?

Competențe generale și competențe specifice

1. Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

1.1. Definirea componentelor majore ale identității religioase

1.2. Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină

1.3. Descrierea mesajului teologic, cultural și literar al unor texte biblice, evidențiind valoarea lor universală

2. Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

2.1. Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor din Antichitate

2.2. Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică

2.3. Analizarea rolului experienței religioase a umanității în dezvoltarea culturii și a civilizației

3. Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

3.1. Aplicarea principiilor biblice care definesc viața personală și comunitară

3.2. Susținerea unor decizii personale în corelare cu valorile religioase

3.3. Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate

4. Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

4.1. Analizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare

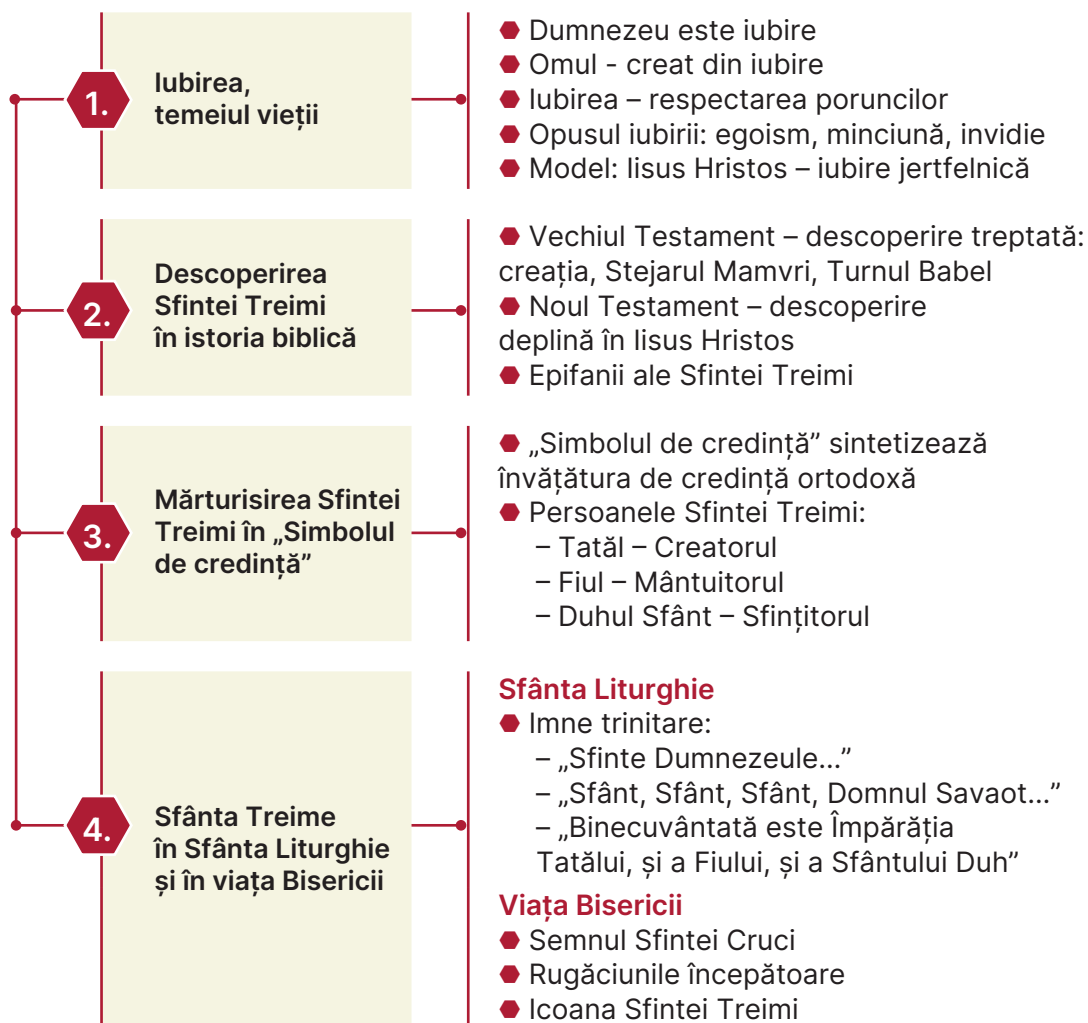
4.2. Argumentarea nevoii de modelare și dezvoltare personală, prin asumarea responsabilităților creștine

4.3. Proiectarea de activități care promovează responsabilitatea creștină și dezvoltă reziliența în fața provocărilor lumii contemporane

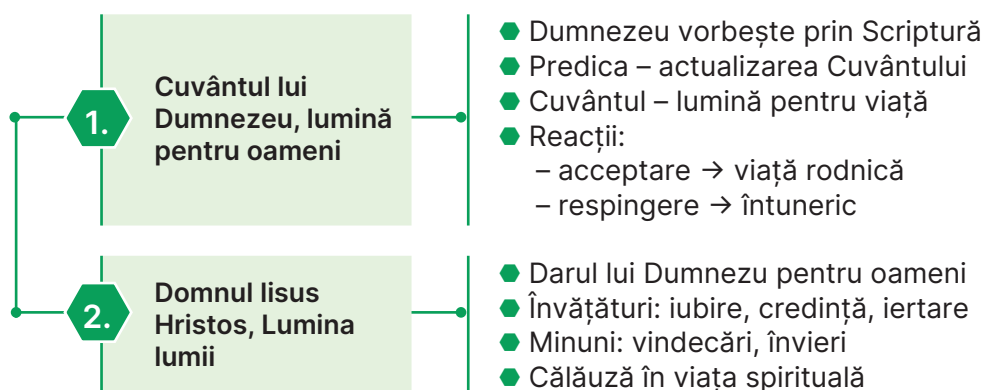


Recapitulare – clasa a VIII-a

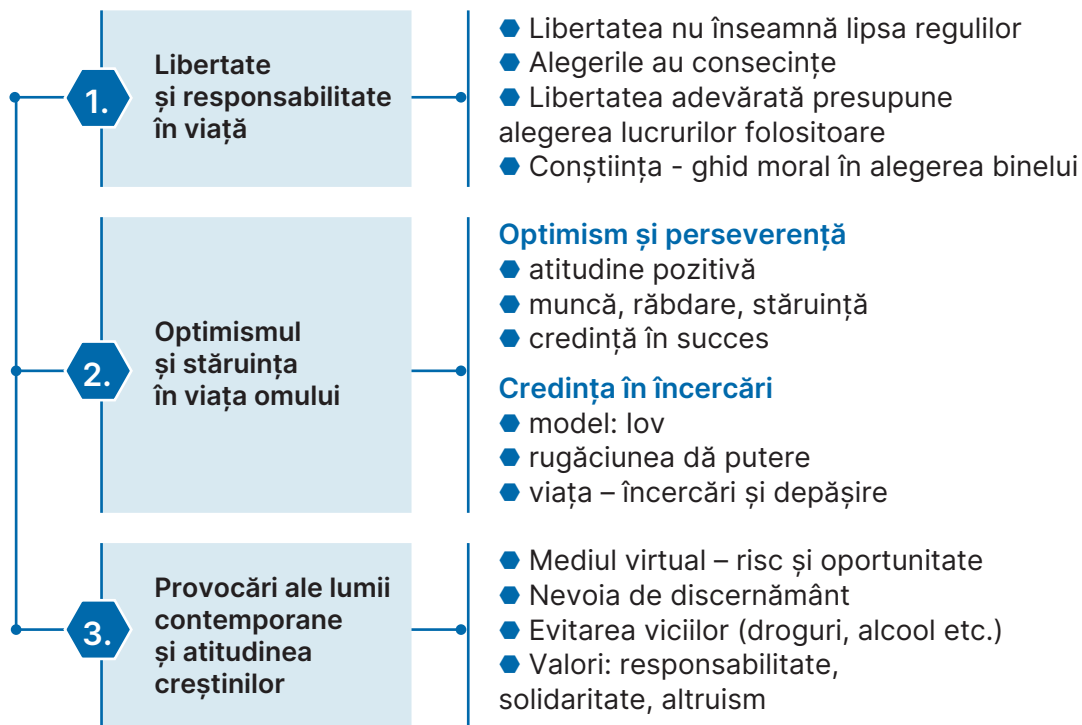
A. Dumnezeu Se face cunoscut omului



B. Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului



C. Viața creștinului împreună cu semenii



D. Viața comunității și sărbătorile creștine





Iisus Hristos Pantocrator – Frescă

HRISTOS – CALEA, ADEVĂRUL ȘI VIAȚA

1. Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (I) (inspirația, structura)
2. Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (II) (mesajul/perspectiva teologică, culturală, literară)
3. Creația ca dar al lui Dumnezeu (referatul biblic al creației: Facerea cap. 1-2; providența divină)
4. De la chip la asemănarea cu Dumnezeu (chipul – structura persoanei; asemănarea – scop al îndumnezeirii prin har)
5. Hristos – Lumina lumii și Restauratorul omului (venirea Domnului în lume, Vestea cea Bună)

Recapitulare

Evaluare



DICȚIONAR TEOLOGIC

Revelație divină – lucrare sau acțiune prin care Dumnezeu Se descoperă oamenilor, mai întâi prin profeții Vechiului Testament, apoi prin Fiul Său întrupat, Iisus Hristos. Aceasta se face pe două căi: naturală – prin creație și lumea înconjurătoare – și supranaturală – prin proroci, oameni aleși sau direct, prin Iisus Hristos.

Inspirație divină – lucrarea Duhului Sfânt, prin care autorii biblici devin capabili să primească, să exprime corect și să scrie cele descoperite. Este o lucrare la care participă atât factorul dumnezeiesc, Care îl ferește de greșeli pe scriitor, cât și factorul uman, care comunică adevărul în expresii și cuvinte omenești. „Și a zis Domnul către mine: «Ia o carte mare și scrie deasupra ei cu slove omenești...»” (Isaia 8, 1).

Mântuire – actul sau lucrarea prin care Dumnezeu, prin întruparea, moartea și învierea Fiului Său Iisus Hristos restabilește relația de comuniune a omului cu El.



LECTURĂ FILOCALICĂ

„Scriptura nu înlătură nimic din cele date nouă de Dumnezeu spre folosire, dar pedepsește lipsa de măsură și îndreaptă lipsa de judecată. De pildă, nu oprește pe om să mănânce, să facă copii, să aibă avere și să o chivernisească drept. Dar îl oprește de la lăcomia pântecelui, de la desfrânare și celelalte. Nu-l oprește nici să cugete la acestea (căci pentru aceasta s-au făcut), dar îl oprește să cugete pătimăș.

(Sfântul Maxim
Mărturisitorul, *Filocalia*, 2)



Fragment biblic

I. SFÂNTA SCRIPTURĂ – IZVOR AL REVELAȚIEI ȘI ELEMENT DE CULTURĂ UNIVERSALĂ (I)

(inspirația, structura)



Sfânta Scriptură sau Biblia ocupă un loc central în viața Bisericii și în formarea culturii europene. Ea nu este doar o carte veche, apreciată din respect pentru trecut, ci izvorul și calea prin care Dumnezeu Se descoperă omului. Prin paginile ei, omul află învățături despre lucrarea lui Dumnezeu, despre direcția istoriei și despre sensul propriei existențe. Datorită acestor realități, Biblia este numită Cartea Cărților: pentru că a modelat conștiințe, a inspirat popoare și a structurat civilizații.

Deși ne este oferită sub forma unui singur volum, Biblia este o **colecție de scrieri** redactate de-a lungul mai multor secole. Termenul „Biblie” provine din grecescul *biblos*, care înseamnă „cărți”. Diversitatea autorilor, a stilurilor și a contextelor istorice nu diminuează unitatea mesajului, ci o face mai bogată. Biserica mărturisește că aceste scrieri sunt **inspirate** , adică **insuflate de Dumnezeu** . Sfântul Apostol Pavel afirmă limpede: „Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățatură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate.” (2 Timotei 3, 16). Inspirația nu anulează libertatea autorilor, ci presupune o conlucrare între harul Duhului Sfânt, experiența și talentul omului.

Structura Scripturii presupune: **Vechiul Testament** și **Noul Testament**. Vechiul Testament prezintă istoria poporului ales și pregătirea venirii Mântuitorului, iar Noul Testament arată împlinirea făgăduinței în Persoana lui Hristos. Între cele două există continuitate și coerență, după cum Însuși Domnul spune: „Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau prorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc.” (Matei 5, 17).

Întreaga Scriptură converge spre Hristos, Care îi oferă cheia de înțelegere. Evenimentele, profețiile și personajele Vechiului Testament depășesc veacurile și se împlinesc în Persoana și lucrarea Sa: „Astfel că Legea ne-a fost călăuză spre Hristos (...)” (Galateni 3, 24). În această lumină, Biblia e departe de a fi o succesiune de texte disparate, este, de-a dreptul, o istorie coerentă a iubirii lui Dumnezeu pentru om, care culminează în viața, moartea și Învierea lui Hristos.

Pentru tânărul aflat în formare, care începe să-și pună întrebări despre sens și adevăr, această perspectivă este esențială. Ea arată o Revelație unitară, iar mesajul Scripturii iese din arealul unei simple moșteniri culturale, recomandându-se ca drumul care conduce spre întâlnirea personală cu Hristos. Astfel, lectura Bibliei devine nu doar exercițiu intelectual, ci experiență de maturizare lăuntrică și de orientare a vieții.



Maica Domnului – Frescă

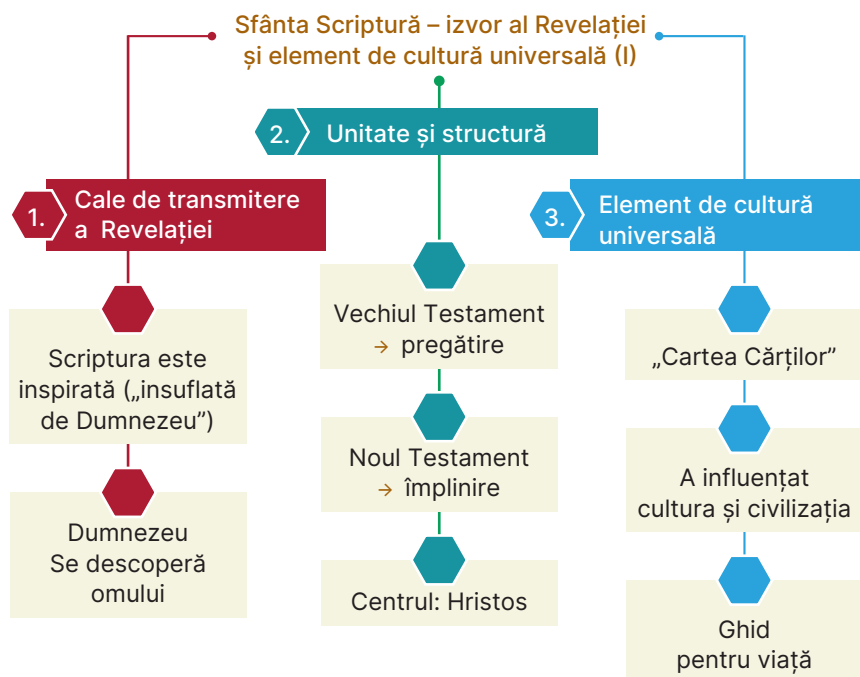


SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Ce înseamnă termenul „Biblie”? Ce sugerează această denumire despre structura Sfintei Scripturi?
- ◆ Ce rol are inspirația divină în alcătuirea Sfintei Scripturi?
- ◆ Explică în ce fel întreaga Sfântă Scriptură Îl descoperă pe Hristos.
- ◆ Cum putem înțelege corect Revelația dumnezeiască?



OGLINDA TABLEI



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Că nu Ți-ai întors de tot fața de la făptura Ta, pe care ai făcut-o, Bunule, și nici n-ai uitat lucrul mâinilor Tale, ci în multe chipuri l-ai cercetat, prin îndurările milei Tale: proroci ai trimis, minuni ai făcut prin sfinții Țăi, care au bineplăcut Ție din fiecare neam; grăitu-ne-ai nouă prin gura prorocilor, slujitorii Țăi, mai înainte vestindu-ne mântuirea ce avea să fie; Lege ne-ai dat spre ajutor; îngeri ai pus păzitori; iar când a venit plinirea vremii ne-ai grăit prin Însuși Fiul Țău, prin Care și veacurile le-ai făcut.”

(Rugăciunea Sfintei Jertfe, Liturgia Sfântului Vasile cel Mare)

◆ Citește cu atenție fragmentul din Rugăciunea Sfintei Jertfe și identifică modurile în care Dumnezeu a vorbit cu oamenii. Notează-le în ordinea în care apar în text și explică în două-trei enunțuri, sensul unuia dintre ele.



PORTOFOLIU

◆ Realizează o hartă conceptuală care să ilustreze modul în care Dumnezeu Se descoperă oamenilor în Sfânta Scriptură.

Ediții vechi ale Sfintei Scripturi



CUVINTE CU TÂLC

„Scriptura e veșnic aceeași și totuși veșnic nouă pentru fiecare moment al desăvârșirii creației. Problemele pe care ni le pune timpul nostru, preocupările pe care ni le impune el, temele pe care ni le scoate la iveală, încordarea sufletului meu în fața lor, sub apăsarea lor, fără să introducă în Scriptură sensuri care nu se află în ea obiectiv, scot la iveală, în continuitate cu sensurile de până acum, sensuri noi, formulate în concepte noi, solidare cu cele vechi.”

(Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae,
Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe)

- ◆ Pornind de la afirmația „Scriptura e veșnic aceeași și totuși nouă”, redactează un text, de 10-15 rânduri, în care să explici cum poate Sfânta Scriptură să își păstreze adevărul și de ce rămâne actuală în fiecare epocă istorică.
- ◆ Alege o problemă actuală a tinerilor (exemple: presiunea socială, confuzia morală etc.) și explică în ce mod cuvântul Bibliei poate oferi răspunsuri noi unor întrebări contemporane.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

CUVIOSUL PĂRINTE CLEOPA DE LA SIHĂSTRIA (1912–1998)



A fost unul dintre marii duhovnici ai Moldovei, un foarte bun cunoscător al Sfintei Scripturi, numit de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel „dar al lui Dumnezeu pentru poporul român”. S-a născut în comuna Sulița, județul Botoșani, într-o familie de țărani credincioși, binecuvântată cu zece copii, dintre care jumătate au îmbrățișat viața monahală. A intrat în obștea Schitului Sihăstria, unde timp de 12 ani a făcut ascultare ca păstor al oilor mănăstirii. Această perioadă a fost, după propria mărturisire, „școala sa de călugărie și teologie”, în care a citit numeroase cărți duhovnicești, a deprins rugăciunea de la pustnicii din pădurile din jur și a dobândit o cunoaștere profundă a scrierilor Sfinților Părinți.

Cunoscut pentru darul de povățuitor și predicator, a atras mulțimi de credincioși, îndrumându-i pe calea mântuirii. Din cauza prigoanei regimului comunist, a fost cercetat și amenințat, fiind nevoit să ducă o vreme viață de pustnic. După aproape zece ani s-a întors la Mănăstirea Sihăstria, unde până la sfârșitul vieții a propovăduit prin cuvânt, faptă și scris.

Sfântul Cleopa de la Sihăstria a rămas în memoria credincioșilor prin simplitatea și profunzimea cuvintelor sale. Sunt bine cunoscute îndemnul: „Mânca-v-ar Raiul” și „Răbdare, răbdare, răbdare”. În smerenia sa, se numea adesea pe sine „un putregai de moșneag”.

Este prăznuit în ziua de **2 decembrie**.

APLICAȚII

1. Citește cu atenție afirmația Sfântului Apostol Pavel: „Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățatură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțelepciunea cea întru dreptate.” (2 Timotei 3, 16), apoi răspunde la următoarele întrebări:

- Identifică cele patru scopuri ale Sfintei Scripturi.
- Explică, în trei-patru enunțuri, ce înseamnă expresia „insuflată de Dumnezeu”.
- Arată de ce inspirația divină nu anulează libertatea și personalitatea autorilor.

2. Lucru în echipă → Dezbateri

„De ce nu vă dedicați timpul liber citirii Scripturii? Voi nu mai vorbiți cu Hristos? Nu-L mai vizitați, nu-L mai ascultați? Noi Îl ascultăm pe Hristos citind Scripturile.” (Sfântul Ambrozie al Mediolanului)

Având ca punct de plecare afirmația Sfântului Ambrozie, organizați o scurtă dezbateri în clasă pe tema: *Este citirea Sfintei Scripturi importantă pentru viața tinerilor de astăzi?* **Grupa 1** va prezenta argumente care susțin importanța citirii Scripturii. **Grupa 2** va identifica motivele pentru care tinerii citesc rar Biblia și dificultățile pe care le întâmpină. La finalul discuției, formulați împreună o concluzie în care să arătați în ce mod citirea Scripturii poate deveni o practică vie și folositoare pentru tineri.

3. Imaginează-ți următoarea situație: un prieten îți spune că Biblia este doar o carte veche care nu mai are relevanță pentru viața oamenilor din secolul al XXI-lea. Redactează un răspuns, de opt-zece rânduri, în care să explici, folosind ideile din lecție:

- ◆ de ce Sfânta Scriptură nu este doar o carte veche;
- ◆ ce înseamnă că ea este cale de păstrare și transmitere a Revelației;
- ◆ în ce mod poate influența viața unui tânăr de astăzi.

4. Reflectează asupra ideii că Biblia este „drum spre întâlnirea personală cu Hristos” și dezvoltă, în opt-zece rânduri, o perspectivă proprie asupra rolului ei în viața adolescenților. Te poți ajuta de următoarele interogații:

- ◆ Ce întrebări legate de sensul vieții, adevăr și viitor își poate pune un adolescent?
- ◆ În ce mod poate Sfânta Scriptură să ofere răspuns sau lumină acestor întrebări?
- ◆ Cum ar putea lectura Bibliei să influențeze alegerile și comportamentul unui adolescent?



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Sfânta Scriptură este cale de transmitere și păstrare a Revelației divine, prin care Dumnezeu Se descoperă omului și îi arată sensul existenței și direcția istoriei.
- ◆ Biblia nu este o singură scriere, ci o colecție de cărți, redactate în epoci diferite, de autori diferiți, dar unite prin același mesaj.
- ◆ Scriptura este inspirată de Dumnezeu, fiind scrisă prin conlucrarea dintre harul Duhului Sfânt și libertatea autorilor.
- ◆ Întreaga Scriptură converge spre Hristos, iar lectura ei devine un drum de maturizare launtrică și întâlnire personală cu El.



POPAS DE RUGĂCIUNE

„Doamne, Dumnezeul nostru, Izvorul înțelepciunii și al puterii, cu inimă smerită Te rog, revarsă-Ți bunătatea Ta părintească și harul Preasfântului Tău Duh înțelepțitor și ajutător asupra mea. Doamne, dă-mi duh de înțelepciune și de pricepere. Luminează-mi mintea cu lumina cunoștinței, dă-mi voință și putere de a învăța, de a înțelege și de a cuprinde cu mintea toată învățătura cea bună și folositoare. Binecuvântează-mă cu puterea Ta cea dumnezeiască și ajutorul Tău cel nebiruit să mă sprijine în strădaniile mele la învățatură și la examenele ce-mi stau înaintea. Alungă de la mine frica și cu duh stăpânitor mă întărește. Doamne, Te rog, dăruiește-mi puterea să îmi adun gândurile la învățatură și să am mereu mintea trează”.

(Rugăciunea tânărului studios pentru sporirea râvnii la învățatură și pentru ajutor la examene)

- ◆ Prezintă două motive pentru care un elev ar putea rosti o rugăciune înainte de începerea studiului sau înaintea unui examen.



Sfintirea apei



DICTIONAR TEOLOGIC

Psalm – compunere poetică religioasă, inspirată de Duhul Sfânt. Poate avea forma unui cântec sau imn de laudă, rugăciune, mulțumire sau plângere. Este adresat lui Dumnezeu. În Sfânta Scriptură găsim 150 de psalmi atribuiți regelui David. Ei formează o carte distinctă numită *Psalmi*. Sunt folosiți în rugăciunile publice ale Bisericii, dar și în cele particulare ale creștinilor.

Ipostaziat – termen teologic care arată că o fire sau natură primește existență concretă într-o persoană (ipostas). În învățătura ortodoxă despre venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu, se arată că firea omenească a lui Iisus Hristos este ipostaziată, primește existență concretă, în Persoana Fiului lui Dumnezeu, neexistând separat de aceasta.



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Încă ne rugăm ca Domnul Dumnezeu nostru să caute, cu milostivire, asupra robilor Săi (elevi sau studenți) și să le trimită în inimi, în minte și în grai, duhul înțelepciunii, al științei, al evlaviei și al fricii Sale; să-i lumineze cu lumina cunoștinței Sale și să le dea putere și tărie pentru înțelegerea legii Lui celei dumnezeiești și a toată învățătura cea bună și folositoare; Doamne, auzi-ne și ne miluiește.

(Ectenie pentru dobândirea învățăturilor celor bune și folositoare de către elevi sau studenți)

◆ Citește cu atenție fragmentul de mai sus și încearcă să explici cum pot virtuțile invocate în rugăciune (înțelepciunea, știința, evlavie și frica de Dumnezeu) să influențeze comportamentul unui elev, pe parcursul anilor de studiu.

2. SFÂNTA SCRIPTURĂ – IZVOR AL REVELAȚIEI ȘI ELEMENT DE CULTURĂ UNIVERSALĂ (II)

(mesajul/perspectiva teologică, culturală, literară)

Sfânta Scriptură nu este doar cale de păstrare și transmitere a Revelației, ci și fundament al unei viziuni despre lume care a modelat istoria și cultura. **Mesajul** ei fundamental este unul teologic: Dumnezeu creează lumea din iubire, îl cheamă pe om la comuniune și îl caută chiar și atunci când acesta se îndepărtează. „Dumnezeu este iubire.” (1 Ioan 4, 8) nu este doar o afirmație, ci cheia întregii istorii biblice. Întreaga Scriptură converge spre Hristos, în Care Se descoperă deplin sensul Legii și al profeților, după cum Însuși arată ucenicilor după Înviere (Luca 24, 44).

Din perspectivă teologică, Biblia arată drumul mântuirii, calea spre Dumnezeu. Omul nu se mai simte abandonat, ci însoțit, chemat și ridicat. Prin paginile ei, cititorul află și informații despre Dumnezeu, dar descoperă, în mod deosebit, lucrarea Lui în lume și sensul propriei existențe în lumina acestei lucrări.

În același timp, Sfânta Scriptură are o remarcabilă **valoare literară**. Ea cuprinde genuri variate de la poezie și profeție la pildă și epistolă. Psalmii exprimă profunzimea trăirii interioare, iar parabolele lui Hristos folosesc imagini simple pentru a transmite adevăruri profunde. „Căci Cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător (...)” (Evrei 4, 12) nu doar prin conținut, ci și prin forța expresivă care atinge inima și provoacă reflecția.

Perspectiva teologică a modelat profund cultura universală. Ideea demnității persoanei, a valorii vieții și a responsabilității morale își are rădăcinile în viziunea biblică asupra omului creat după chipul lui Dumnezeu. Marile catedrale ale Europei, frescele lui Michelangelo sau oratoriile lui Bach își au izvorul în universul Scripturii, iar literatura europeană, de la Dante la Dostoievski, este străbătută de teme biblice fundamentale.

Spațiul românesc poartă în mod organic amprenta Scripturii. Mănăstirile pictate din Bucovina, cu celebrul albastru de la Voroneț, bisericile de lemn din Maramureș sau Psaltirea în versuri a Sfântului Ierarh Dosoftei arată cum textul biblic a devenit limbaj de rugăciune, de artă și de cultură. În același orizont se înscriu și creațiile cu profund mesaj religios ale lui Mihai Eminescu, precum *Rugăciune*, *Răsai asupra mea* sau *Colinde, colinde*, în care limbajul poetic preia tonalitatea invocației biblice și intensitatea psalmică a dialogului cu Dumnezeu.

Așadar, cultura noastră nu este doar influențată de Biblie, ci modelată în profunzime de perspectiva ei teologică asupra omului și a istoriei. Pentru tânărul care își formează gândirea și sensibilitatea, Scriptura poate deveni criteriu de discernământ și sursă de echilibru. Ea oferă, în același timp, informație religioasă și perspectivă luminoasă asupra vieții, în care adevărul, frumusețea și binele sunt inseparabile.





Text sacru în chirilică

LECTURĂ
FILOCALICĂ

„Dacă Dumnezeu a socotit demn să ne dea Sfintele Scripturi, să judecăm prin urmare că aceste cărți părintești nu pot avea alt scop decât mângâierea noastră, luminarea noastră, corectarea noastră, forța noastră. Aceste cărți venite din cer au în vedere credința, virtutea, îndreptarea vieții noastre întregi. Vai! Pentru ce trebuie ca lașitatea noastră și nebunia noastră să ne facă mai vinovați, pe noi care neglijăm un ajutor atât de prețios.”

(Sfântul Ioan Gură de Aur,
Bogățiile oratorice)

„Căci toată Scriptura veche și nouă se arată vorbind despre curăție. Și fiecărui om, fie că este iudeu, sau elin, îi este curăția, chiar dacă nu o pot dobândi toți. Iar curăția aceasta a inimii, nu poate fi ajunsă altfel decât numai prin Iisus. Căci El este adevărul ipostaziat și fără acest adevăr este cu neputință a cunoaște adevărul sau a dobândi mântuirea.”

(Sfântul Simeon
Metafrastul, Filocalia, 5)



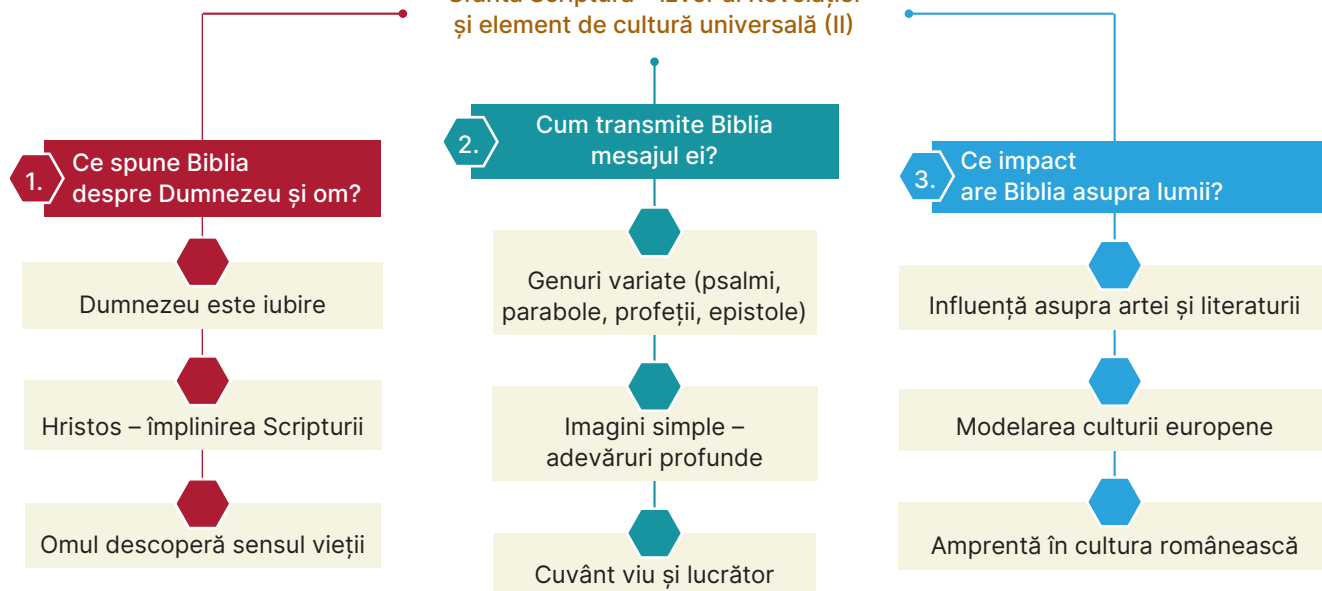
SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Caută în text motivele pentru care istoria nu este o succesiune întâmplătoare de momente, ci un „drum al mântuirii”.
- ◆ Poți numi trei genuri literare prezente în Sfânta Scriptură?
- ◆ Cunoști câteva exemple de opere culturale influențate de textul Bibliei?
- ◆ Ce poate învăța un tânăr de astăzi din învățătura Sfintei Scripturi?
- ◆ Ce ne transmite Biblia despre relația dintre Dumnezeu și om?



OGLINDA TABLEI

Sfânta Scriptură – izvor al Revelației
și element de cultură universală (II)





PORTOFOLIUL

◆ Identifică o operă culturală (literară, artistică, cinematografică sau muzicală) inspirată de Sfânta Scriptură și explică, în opt-zece rânduri, în ce constă influența biblică asupra acesteia.

◆ Biblia și literatura românească. Pornind de la poezia *Rugăciune* sau *Răsai asupra mea* de Mihai Eminescu, realizează o analiză, de una-două pagini, în care să:

– evidențiezi modul în care poetul exprimă relația omului cu Dumnezeu;

– explici ce asemănări observi între mesajul poeziei și perspectiva biblică asupra omului și a mântuirii;

– formulezi o reflecție personală despre actualitatea mesajului religios al poeziei pentru tânărlul de astăzi.



CUVINTE CU TÂLC

„Vorbind apoi, a zis Mântuitorul:

— Căzu din boabe-o parte pe cărări,
Și păseri au venit, de sus, cu zborul,
Și-obraznice-au mâncat și-au dus în zări
Atâta grâu! Și-amin, amin zic vouă,
Că-n mine am slujbașii-acestei țări.
Din boabe-o parte,-n loc fără de rouă
Crescând, pieri, dar el de vină nu-i,
Căci Tatăl vrea, și-a lui e că nu plouă.
Căzu-ntre spini o parte și-o văzu
Pierind de spini și umbră de cucută,
Și-amin vă zic, c-aceasta-i vina lui.
Și-a fost și-o parte-n bun pământ căzută,
Și patruzeci o boabă fost-a dând
Și-o seamă șasezeci, și multe-o sută”

(George Coșbuc, *Parabola Sămănătorului*)

◆ Realizează o comparație între textul biblic din Evanghelia după Matei 13, 3-9 și varianta poetică a lui George Coșbuc, în care să precizezi o asemănare de conținut, o diferență de exprimare și un element adăugat sau accentuat de poet.



Lumina proiectată
prin vitralii



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL PREOT MUCENIC

LIVIU GALACTION DE LA CLUJ (1898–1961)

A fost profesor de teologie și unul dintre mărturisitorii din perioada comunistă.

S-a născut într-o familie de învățători și s-a format ca teolog la Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov și la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu. A devenit doctor în Teologie al Universității din Cernăuți.

A fost hirotonit preot de către Episcopul Nicolae Ivan, care l-a numit profesor de Vechiul Testament la Academia Teologică din Cluj. Ulterior, a fost și rector al instituției, unde a predat discipline biblice.

În timpul ocupației horthyste, a rămas în Cluj, asigurând împreună cu episcopul Nicolae Colan un nucleu de rezistență românească și ortodoxă. Încercările sale de a-i forma pe studenții teologi pentru a putea răspunde la greutățile impuse de autoritățile statului au atras atenția organelor de Securitate care îl urmăreau permanent, arestându-l în 1952. A fost reparatizat la o parohie din Bistrița, de această dată aplecându-se asupra catehizării copiilor.

În 1958, a fost numit vicar administrativ. A întocmit o programă pentru catehizarea copiilor și adulților, programă care l-a adus din nou în atenția Securității. A fost anchetat, iar în 1959 condamnat la opt ani de închisoare pentru „uneltire contra ordinii sociale”. A fost închis în penitenciarele Aiud și Gherla. A murit la Aiud, ca urmare a tratamentului inuman la care a fost supus de regimul comunist. A iubit până la sacrificiu Sfânta Scriptură, pe care a predicat-o cu timp și fără timp, acestă jertfă aducându-i și cununa muceniei. Este prăznuit în ziua de **8 martie**.



Sursa principală: Doxologia.ro

APLICAȚII

1. Stabilește corespondența dintre termenii din coloana A și definițiile corespunzătoare din coloana B.

A.	B.
1. Dumnezeu este iubire.	a. Dimensiunea teologică.
2. Biblia folosește parabole și psalmi pentru a transmite adevăruri profunde.	b. Dimensiunea literară.
3. Scriptura a influențat arta, literatura și cultura europeană.	c. Dimensiunea culturală.
4. Cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător.	
5. Ideea demnității persoanei are rădăcini biblice.	

2. Caută pe internet reproducerea tabloului „Întoarcerea fiului risipitor” realizat de Rembrandt și recitește pilda din Evanghelia după Luca (15, 11-32), apoi identifică și explică, în opt-zece rânduri, modul în care tabloul redă mesajul biblic al iertării și al iubirii milostive.

3. Lucru în echipă. „Dacă Dumnezeu a socotit demn să ne dea Sfintele Scripturi, să judecăm prin urmare că aceste cărți părintești nu pot avea alt scop decât mângâierea noastră, luminarea noastră, corectarea noastră, forța noastră. Aceste cărți venite din cer au în vedere credința, virtutea, îndreptarea vieții noastre întregi. Vai! Pentru ce trebuie ca lașitatea noastră și nebunia noastră să ne facă mai vinovați, pe noi care neglijăm un ajutor atât de prețios.” (Sfântul Ioan Gură de Aur)

Formați echipe de câte patru-cinci colegi. Pornind de la textul de mai sus, discutați și formulați răspunsuri la următoarele întrebări:

- ◆ Cum poate Scriptura să ofere „mângâiere” și „luminare” în viața omului?
- ◆ În ce mod lectura Sfintei Scripturi poate contribui la formarea credinței și a virtuților?
- ◆ Fiecare echipă desemnează un reprezentant care va prezenta clasei răspunsurile scrise. Se notează trei dintre cele mai bune răspunsuri date.

4. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate (A) sau false (F). Formulează un argument scurt care să justifice răspunsul.

- a. Sfânta Scriptură prezintă istoria ca o succesiune întâmplătoare de evenimente. A/F
- b. Mesajul central al Bibliei este iubirea lui Dumnezeu față de oameni. A/F
- c. Întreaga Scriptură converge spre Hristos. A/F
- d. Biblia are doar valoare religioasă, nu și literară. A/F

MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Mesajul central al Sfintei Scripturi este acela că „Dumnezeu este iubire.” (1, Ioan 4, 8).
- ◆ Valoarea literară a Bibliei este dată de diversele genuri literare pe care le conține.
- ◆ Perspectiva biblică a modelat și cultura universală și cea românească.
- ◆ Sfânta Scriptură oferă omului discernământ și echilibru interior.



POPAS DE RUGĂCIUNE



„Sfinte Cuvioase Sisoe, întru multe feluri de nedumeriri ne aflăm și mulțimea ispitelor și a vicleniilor acestei lumi covârșește slaba noastră pricepere. De multe ori nechibzuința ne împinge pe căi greșite, iar cele părute bune se adevăresc a fi cursă și împilare pentru noi și pentru cei ai noștri. De aceea, te rugăm pe tine, dascăle al înțelepciunii, să ne dai pricepere de sus la răscrucile vieții, să ne adevărești calea binecuvântată de Hristos în alegerile pe care le avem de făcut în această viață și din orbirea cea din mândrie și necurăție să ne izbăvești. Cuvânt bun dăruiește duhovnicilor noștri, ca prin ei să aflăm povățuire în Taina Spovedaniei. Astfel ca și noi, împreună cu toți cei ai noștri, să aflăm milă înaintea lui Dumnezeu și nevătămați să viețuim în această lume întru nădejdea Învierii. Amin!

(Rugăciune către Sfântul Cuvios Sisoe cel Mare, pentru dobândirea pocăinței și a discernământului, a Episcopului Macarie Drăgoi)

- ◆ Discutați și identificați trei situații din viața adolescenților în care este necesar discernământul (prietenii, utilizarea internetului, presiunea grupului etc.). Formulați pentru fiecare situație o alegere responsabilă, inspirată de mesajul rugăciunii.





DICȚIONAR TEOLOGIC

Ex nihilo – expresie din limba latină care înseamnă literar „creație din nimic”. Această învățătură este importantă, deoarece menține o distincție clară între Dumnezeu și creație, doar Dumnezeu fiind etern și ne arată că între Dumnezeu și univers nu se poate pune semnul egalității.

Pronie/providență – purtarea de grijă pe care Dumnezeu o arată față de creația Sa. Este modul în care El conduce lumea spre scopul pentru care a fost creată.

Atotțiitor – atribut teologic al lui Dumnezeu care semnifică stăpânirea absolută, susținerea și conducerea întregii creații. Este folosit în „Simbolul de credință”: cred într-unul Dumnezeu, Tatăl, Atotțiitorul...

LECTURĂ FILOCALICĂ

„Să știm și să fim încredințați că toate cele din lume au fost aduse la ființă prin cuvântul și prin iubirea Sa de oameni și că nu-i nimic făcut la întâmplare și fără rost; ci chiar dacă noi, din pricina neputinței gândurilor noastre, nu cunoaștem trebuința celor făcute, să fim încredințați că El le-a adus la ființă pe toate potrivit înțelepciunii Lui și potrivit marii Sale iubiri de oameni.”

(Sfântul Ioan Gură de Aur,
Omilii la Facere)

„Fiindcă (Dumnezeu) n-a făcut lumea din vreo trebuință a Sa ci din prisosința bunătății Sale, potrivit cu folosul celor pentru care avea să o facă. El a cunoscut ce e omului de folos și cunoscând aceasta a purces cu multă grijă și cu măsură, făcând ceea ce îi dădea omului putința să locuiască, să trăiască și să viețuiască.

(Sfântul Calist, *Filocalia*, 8)



Hram de mănăstire în Munții Apuseni

3. CREAȚIA CA DAR AL LUI DUMNEZEU

(referatul biblic al creației: **Facerea** cap. 1-2; providența divină)



Tot ce ne înconjoară – natura întreagă, pământul, mările și oceanele, cerul și stelele –, creația în ansamblul ei, este **darul lui Dumnezeu** pentru om. Am aflat că Biblia este scrisoarea de iubire pentru umanitate. Din primele rânduri, mai precis din capitolele **1 și 2** ale cărții numită **Facerea** sau **Geneza**, aflăm că Dumnezeu, prin puterea cuvântului Său, a făurit din nimic (*ex nihilo*) tot ce ne înconjoară. Doar pe om l-a creat cu mâna Sa și i-a dat suflare de viață. L-a făcut după chipul lui Dumnezeu. Sfânta Scriptură abundă de texte care-l recunosc pe Dumnezeu drept Creator. Un exemplu este și acesta: „Tu ai făcut cerul și pământul și toate cele minunate de sub cer. Tu ești Domnul tuturor și nu este cine să se împotrivească ție, Doamne!” (Estera 4, 17).

În cât timp s-au întâmplat acestea? **Referatul biblic al creației** ne spune că în șase zile, iar în ziua a șaptea Dumnezeu S-a odihnit. Aceste zile, afirmă Sfântul Vasile cel Mare, nu trebuie înțelese în sensul de 24 de ore, ci la altă dimensiune temporală. Cum era de așteptat, această învățătură a fost contestată în timpurile moderne de teorii despre apariția vieții și a Universului, aspect pe care-l știm de la alte discipline studiate, cum sunt Biologia sau Fizica.

Ce ar trebui să înțelegem la vârsta adolescenței este că știința explică cum funcționează lumea, iar credința răspunde la întrebarea de ce există lumea și care este sensul ei. Din perspectiva creștină, **creația este darul lui Dumnezeu** pentru oameni, iar cercetarea științifică poate fi privită ca un mod de a descoperi ordinea și frumusețea lumii create. Știința

și credința nu se exclud, ci pot intra într-un dialog respectuos, fiecare în domeniul propriu. Doar așa ne vom lămuri asupra faptului că credința și știința nu concurează, ci răspund nevoilor diferite ale omului, nevoii de sens.

Astfel, omul este sprijinit necondiționat de către Dumnezeu și are parte de **providență**. El poate fi și credincios și om de știință, fără să fie nevoie să renunțe la credința că Dumnezeu e Creatorul. Nimic nu se întâmplă fără știrea lui Dumnezeu, nici fără voia Lui. Fiecare pas făcut de noi Îi este cunoscut și veghează neîncetat ca legile Universului să mențină viața creației Sale.

Creația este darul lui Dumnezeu pentru om.

Prin urmare, este important să reținem că Dumnezeu e Creatorul tuturor lucrurilor văzute și nevăzute, iar creația e darul Lui pentru noi. Nu întâmplător Psalmistul David spune: „Ieși-va omul la lucrul său și la lucrarea sa până seara. Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut! Umplutu-s-a pământul de zidirea Ta.” (Psalmul 103, 24-25).

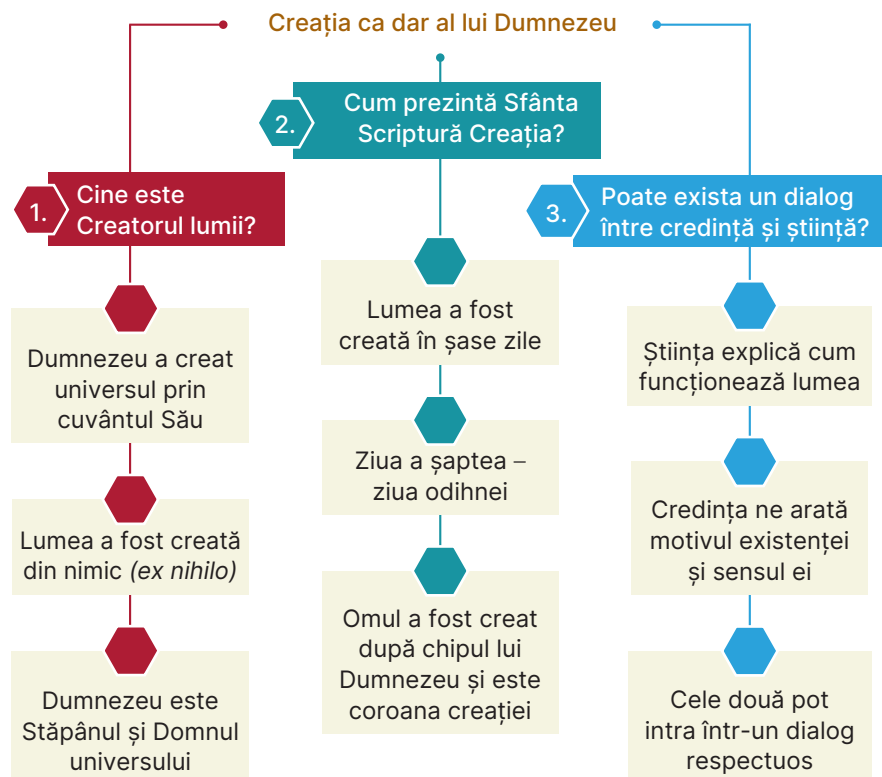


SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Ce înseamnă că Dumnezeu a creat lumea din nimic (*ex nihilo*)?
- ◆ Cum l-a creat Dumnezeu pe om?
- ◆ Cum trebuie înțelese cele „șase zile” ale creației, potrivit învățaturii Sfântului Vasile cel Mare?
- ◆ Poate un om să fie în același timp credincios și om de știință?



OGLINDA TABLEI



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Stăpâne Atotțiitorule, cel ce cu înțelepciune ai zidit toată făptura și, pentru nespusa Ta purtare de grijă și multa Ta bunătate, ne-ai adus întru aceste preacinstite zile, spre curățirea sufletelor și a trupurilor, spre înfrânarea poftelor și spre nădejdea învierii; Care, în patruzeci de zile, ai dat în mâna slujitorului Tău Moise tablele cele cu dumnezeiești slove, dă-ne nouă, Bunule, lupta cea bună să luptăm, calea postului să o săvârșim, credința nedespărțită să o păzim, capetele nevăzuților vrăjmași să le sfărâmăm, biruitori asupra păcatului să ne arătăm și fără osândă să ajungem a ne închina și sfintei Învieri”.

(Rugăciunea Amvonului, Liturgia Darurilor înainte-sfințite)

◆ Citește cu atenție fragmentul din Rugăciunea Amvonului și identifică două expresii care arată că Dumnezeu este Creatorul lumii și două expresii care evidențiază purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de oameni.



Mlădiță înflorită



PORTOFOLIU

◆ Realizează o hartă conceptuală, pornind de la referatul biblic al creației din Facerea, capitolele 1 și 2. În schema ta notează cele șase zile ale creației și elementele create în fiecare zi, evidențiază crearea omului după chipul lui Dumnezeu și menționează semnificația zilei a șaptea, ziua odihnei.



Vestitorii primăverii –
dar al lui Dumnezeu



PRIETENUL LUI DUMNEZEU



CUVINTE CU TÂLC

„Pe când luna strălucește peste-a tomurilor bracuri,
Într-o clipă-l poartă gândul îndărăt cu mii de veacuri,
La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă,
Pe când totul era lipsă de viață și voință,
Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns...
Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns.
Fu prăpastie? genune? Fu noian întins de apă?
N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă,
Căci era un întuneric ca o mare făr-o rază,
Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vază.

Dar deodat-un punct se mișcă... cel întâi și singur. Iată-l
Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl!..”

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*)

- ◆ Compară fragmentul din poezia *Scrisoarea I* de Mihai Eminescu cu referatul biblic al creației din Facerea, cap. 1 și identifică o asemănare și o deosebire între cele două texte.
- ◆ Realizează o reprezentare a începutului lumii, inspirându-te din fragmentul poetic și din referatul biblic al creației. Poți alege să realizezi un desen sau să redactezi un text, de cinci-șase rânduri.

SFÂNTA CUVIOASĂ FILOTIMIA DE LA RÂMEȚ (1896–1989)



A fost mama Sfântului Cuvios Dometie cel Milostiv de la Râmeț.

Împreună cu soțul ei, Ion Manolache, a avut doisprezece copii, pe care i-au crescut în frica lui Dumnezeu, cu simțul răspunderii, al datoriei și al muncii cinstitute. La bătrânețe s-a retras la mănăstire, unde a fost tunsă în monahism chiar de părintele Dometie, primind numele de Filotimia.

Cu puțin timp înainte de adormirea sa în Domnul, petrecută în anul 1989, maica Filotimia și-a anunțat ucenica de chilie că Sfântul Dometie i s-a arătat și a înștiințat-o că va pleca la Domnul. S-a pregătit cum se cuvine, s-a spovedit, a participat la Sfânta Liturghie și s-a împărtășit cu preacuratele și de viață făcătoarele taine. Apoi s-a întors la chilie și i-a mărturisit ucenicei sale că Sfântul Dometie îi mulțumește pentru grija pe care a avut-o față de ea și că o va pomeni permanent pentru jertfa sa. Și-a luat rămas-bun, apoi s-a mutat cu pace la cereștile lăcașuri.

Este înmormântată la Mănăstirea Râmeț, locul unde a trăit cu credință și smerenie ultimii ani ai vieții, transformând munca în natură într-o rugăciune continuă, apreciind astfel marele dar al creației făcut nouă de Dumnezeu.

Despre această monahie, Sfântul Cuvios Porfirie Kavsokalivitul i-a spus maicii Ierusalima Ghibu că, după adormirea sa în Domnul, s-a înălțat ca un heruvim la cer.

Este prăznuită în ziua de **6 iulie**.

APLICAȚII

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

- | | | |
|---|--|---|
| <p>1. Lumea a fost creată de Dumnezeu:</p> <p>a. dintr-o materie deja existentă;</p> <p>b. din nimic (<i>ex nihilo</i>);</p> <p>c. prin întâmplare.</p> | <p>2. Omul a fost creat:</p> <p>a. fără suflet;</p> <p>b. identic cu celelalte ființe;</p> <p>c. după chipul lui Dumnezeu.</p> | <p>3. Providența divină înseamnă că:</p> <p>a. Dumnezeu nu se mai ocupă de lume;</p> <p>b. lumea funcționează singură;</p> <p>c. Dumnezeu poartă de grijă creației.</p> |
|---|--|---|

2. **Activitate pe gupe.** Interpretarea zilelor creației

În limbaj biblic, cuvântul „zi” poate însemna nu doar o zi astronomică, ci poate desemna o perioadă de timp foarte lungă: „O singură zi înaintea Domnului este ca o mie de ani și o mie de ani ca o singură zi.” (2 Petru 3, 8), iar Psalmistul David spune: „O mie de ani înaintea ochilor Tăi sunt ca ziua de ieri.” (Psalmul 89, 4) (Cred, Doamne și mărturisesc).

- a. Profesorul împarte clasa în trei grupe. Fiecare grupă va primi o sarcină specifică, pornind de la același text-suport.
- b. Cele trei grupe vor răspunde la următoarele întrebări:

Grupa 1 – Să înțelegem textul!	♦ Ce sens are cuvântul „zi” în limbaj biblic? ♦ Cum este explicată expresia „o mie de ani ca o zi”? ♦ Ce ne arată aceste expresii despre modul în care este înțeles timpul în Biblie?
Grupa 2 – Corelăm cu referatul creației	♦ Ce legătură există între acest text și relatarea creației din Facerea, capitolul 1? ♦ Cum trebuie înțelese „zilele creației” în lumina textului analizat? ♦ Ce transmite Sfânta Scriptură despre ordinea și sensul creației?
Grupa 3 – Reflectăm și aplicăm!	♦ Cum se poate evita interpretarea greșită a textelor biblice? ♦ Ce relație există între explicațiile științei și mesajul credinței? ♦ Cum te ajută această învățătură să înțelegi mai bine lumea și sensul ei?

- c. Fiecare grupă desemnează un reprezentant care să prezinte concluziile în fața clasei. Celelalte grupe pot adresa întrebări sau pot completa răspunsurile.

- d. Profesorul va ghida o discuție despre sensul teologic al timpului, interpretarea zilelor creației și relația dintre credință și știință.

3. Explică, în câteva propoziții, semnificația afirmației: „Creația este darul lui Dumnezeu pentru om”. Evidențiază relația dintre Dumnezeu, lume și om și formulează o concluzie personală.

MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ♦ Dumnezeu a creat tot ceea ce ne înconjoară din nimic.
- ♦ Întreaga creație este un dar al lui Dumnezeu pentru oameni, iar omul este chemat să o respecte și să o ocrotească.
- ♦ Credința și știința nu se contrazic, deoarece știința explică modul în care funcționează lumea, iar credința răspunde la întrebarea despre sensul existenței.



POPAS DE RUGĂCIUNE

„Doamne, ce bine este să fii oaspetele zidirii Tale: vântul bine înmiresmat, munți care tind spre cer, apele ca niște oglinzi nemărginite în care se răsfrânge aurul razelor și curgera lină a norilor. Întreaga fire șoptește tainic, toată e plină de mângâiere, păsările și dobitoacele poartă pecetea iubirii Tale. Binecuvântat este pământul cu frumusețea cea degrab trecătoare care deșteaptă dorul de veșnicul locaș unde întru nestrăcioasă frumusețe se aude cântarea: Aliluia!

(Acatistul de mulțumire „Slavă lui Dumnezeu pentru toate!”, Condacul al II-lea)

♦ Având ca punct de plecare această rugăciune, explică de ce este important ca omul să fie recunoscător pentru creația lui Dumnezeu.

♦ Pornind de la fragmentul rugăciunii „întreaga fire șoptește tainic...”, menționează cel puțin un exemplu de comportament responsabil și evidențiază legătura dintre darul creației și responsabilitatea omului.





DICȚIONAR TEOLOGIC

Îndumnezeire – concept teologic care se referă la participarea omului la viața lui Dumnezeu prin energiile divine necreate. Se referă la procesul de unire a omului cu Dumnezeu prin har, transformându-l după chipul divin, fără a anula însă natura umană.

Harul divin – energia dumnezeiască necreată, izvorâtă din Ființa divină și care se revarsă prin Duhul Sfânt asupra oamenilor pentru a-i sfinți și mântui.



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Dumnezeule Cel Sfânt, care întru sfinți te odihnești, Cel cu glas întreit-sfânt ești laudat de serafimi și slăvit de heruvimi și de toată puterea cerească închinat; Cel ce din neființă întru ființă ai adus toate; Cel ce ai zidit pe om după chipul și asemănarea Ta și cu tot harul Tău l-ai împodobit; Cel ce dai înțelepciune și pricepere celui care cere și nu treci cu vederea pe cel care greșește, ci pui pocăința spre mântuire... Însuți Stăpâne, primește și din gurile noastre, ale păcătoșilor, întreit-sfânta cântare și ne cercetează întru bunătatea Ta”.

(Rugăciunea cântării
întreit-sfinte, Liturgia
Sfântului Ioan Gură de Aur)

♦ Identifică, împreună cu profesorul tău, fragmentul care arată că omul a fost creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Explică modul în care este prezentată în textul rugăciunii grija lui Dumnezeu față de om.



Iisus Hristos – Marele Arhiereu

4. DE LA CHIP LA ASEMĂNAREA CU DUMNEZEU

(chipul – structura persoanei;
asemănarea – scop al îndumnezeirii prin har)



În Sfânta Scriptură, unde este relatată facerea lumii din nimic în șase zile, este prezentat și momentul creării omului: „Și a zis Dumnezeu: Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră...” (Facerea 1, 26). Profetul Moise, autorul primei cărți din Pentateuh, arată că Dumnezeu, Sfânta Treime, S-au sfătuit să-l facă pe om după „**chipul și asemănarea Noastră**”. În versetul următor citim: „Și a făcut Dumnezeu pe om după **chipul** Său; după **chipul lui Dumnezeu** l-a făcut; a făcut bărbat și femeie.” (Facerea 1, 27).

Citind cu atenție, observăm că în versetul 26 se vorbește despre „chip și asemănare”, iar în versetul 27 doar despre „chip”. Nu este o eroare, ci o diferență cu sens teologic. Este vorba despre acțiunea deosebită, pro-niatoare, a lui Dumnezeu față de om. **Chipul lui Dumnezeu** este imprimat în om la creație: rațiunea, libertatea, capacitatea de comuniune și iubire. Altfel spus, faptul că avem puterea de a gândi, de a analiza, de a ne exprima, de a ne manifesta în deplină libertate, de a simți bucuria familiei, a prietenilor și de a iubi sunt modurile prin care chipul lui Dumnezeu se reflectă în noi. **Asemănarea**, însă, nu este realizată deplin de la început, ci este lăsată la voiața și la lucrarea fiecăruia.

Așa cum omul, la naștere, este mic și are nevoie de creștere și maturizare, tot astfel și asemănarea cu Dumnezeu presupune un proces continuu, pentru că este o devenire. Sfântul Irineu de Lyon spune: „Dumnezeu S-a făcut om, ca omul să se facă Dumnezeu”. În Hristos, Om și Dumnezeu desăvârșit, vedem țința acestei deveniri.

Scop al îndumnezeirii prin har, asemănarea este exprimată și de Sfântul Apostol Pavel: „Până vom ajunge toți... la măsura vârstei deplinătății lui Hristos” (Efeseni 4, 13). Această „vârstă a deplinătății lui Hristos” înseamnă ajungerea la **asemănarea cu Dumnezeu**.

Pentru un adolescent, această chemare nu este ceva îndepărtat sau abstract. Fiecare alegere, fiecare relație, fiecare răspuns dat unei situații dificile poate apropia sau îndepărta pe om de **asemănarea cu Dumnezeu**. A deveni asemenea lui Dumnezeu înseamnă a crește în bunătate, adevăr și libertate. Drumul de la chip la asemănare este, de fapt, drumul maturizării noastre ca persoane.

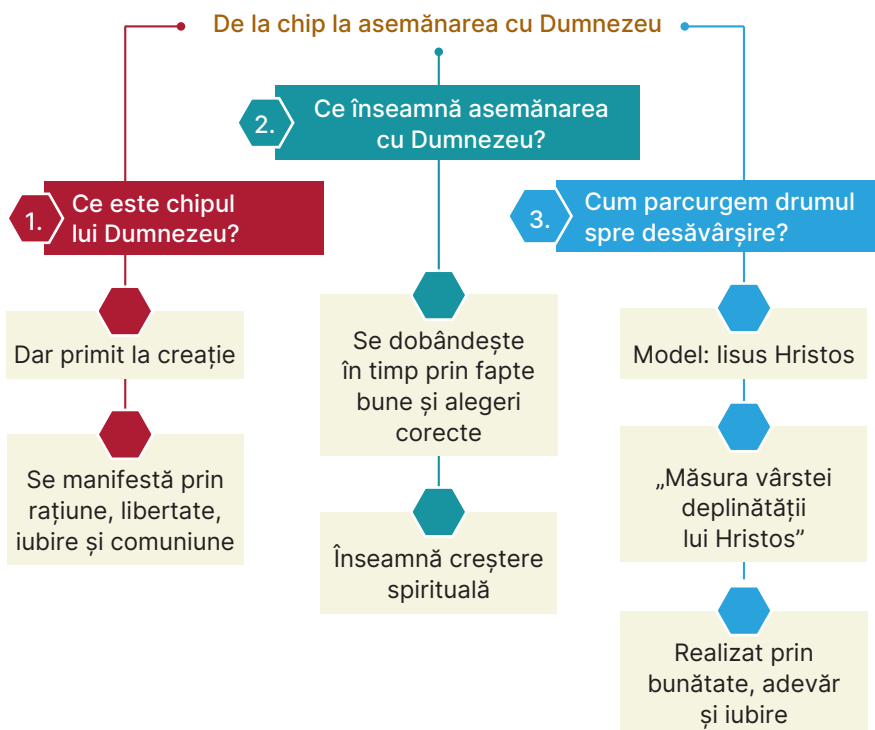


Icoană de închinare împodobită

SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Ce înseamnă „chipul lui Dumnezeu” în om?
- ◆ Cum poate omul să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu?
- ◆ Ce înseamnă expresia „măsura vârstei deplinătății lui Hristos”?
- ◆ Cum poate un adolescent să se apropie de asemănarea cu Dumnezeu?

OGLINDA TABLEI



LECTURĂ FILOCALICĂ

„Să facem om după chipul și asemănarea Noastră. Pe una o avem prin creație, pe cealaltă o dobândim prin libera noastră voință. În prima propoziție ne-a fost menit să fim născuți după chipul lui Dumnezeu; prin voință liberă ajungem să fim după asemănarea lui Dumnezeu. Această stare, potrivit liberei voințe, există în noi ca posibilitate; însă o primim înăuntrul nostru numai prin lucrare”.

(Sfântul Vasile cel Mare, *Despre originea omului*)

„După cunoștință e alegerea omului, iar aceasta este începutul mântuirii. Ea constă în aceea că omul părăsește voile și cugețările sale și împlinește cugețările și voile lui Dumnezeu. Și de va putea să le facă pe acestea, nu se va afla în toată zidirea lucru sau îndeletnicire, sau loc să-l poată împiedica să se facă așa cum a voit Dumnezeu la început să fie, după chipul și asemănarea Lui și, prin străduință Dumnezeu după har, nepătitor, drept, bun și înțelept fie în bogăție, fie în sărăcie, fie în feciorie, fie în căsătorie, fie la conducere și întru libertate, fie întru supunere și robie, și, simplu vorbind, în orice vreme, loc și lucru”.

(Sfântul Petru Damaschin, *Filocalia*, 5)



Mântuitorul Iisus Hristos



PORTOFOLIUL

◆ Realizează o listă de cinci valori creștine pe care le consideri ca fiind foarte importante (exemple: bună-tate, iertare, răbdare, sinceritate etc.). Alege două dintre acestea și scrie câte un exemplu concret prin care le poți pune în practică în viața de zi cu zi.



CUVINTE CU TÂLC

„Hristos n-a vorbit niciodată vag, despre idealuri cețoase. Când a zis *Fiți desăvârșiți*, El chiar asta a vrut să spună... De aici apare o concluzie practică. Pe de o parte, cererea lui Dumnezeu de a fi desăvârșit nu trebuie să te descurajeze câtuși de puțin în încercările tale de a fi bun, chiar dacă în prezent nu reușești. De fiecare dată când cazi, El te va ridica din nou. Pe de altă parte, trebuie să-ți dai seama de la bun început că ținta spre care începe El să te îndrume este perfecțiunea absolută și nici o forță, afară de tine însuși, nu-l poate împiedica să te ducă spre ținta aceea.”

(C.S. Lewis,
Creștinism, pur și simplu)

- ◆ Explică, în apoximativ zece rânduri, sensul expresiei „ținta este perfecțiunea absolută”, având în vedere textul dat. Arată cum poate fi înțeleasă această „țintă” în viața unui tânăr.

Fresce
pe bolta
bisericii



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTA DOAMNĂ MARIA BRÂNCOVEANU (1661-1729)

A fost o personalitate feminină remarcabilă, mamă a 11 copii și soție devotată a Sfântului Voievod Constantin Brâncoveanu.

A devenit partener de nădejde al domnitorului, fiind prezentă și implicată activ în gestionarea moșiilor, supravegherea ctitoriilor și asigurarea bunei gospodării a domeniilor domnești. A încurajat educația și cultura, susținând școli, tipografii și biblioteci. A sprijinit tipărirea de cărți în mai multe limbi și dezvoltarea artelor, punând bazele stilului brâncovenesc. Împreună cu domnitorul, a creat o epocă de lumină spirituală și culturală.

A fost martora cumplitei jertfe a domnitorul Constantin și a celor patru fii, martirizați la Constantinopol pentru că au refuzat să renunțe la credința ortodoxă, însă a rămas demnă și neclintită în credință și în datoria față de țară. Rămasă în viață, a fost întemnițată, jefuită și surghiunită, dar a preferat smerenia, răbdarea și credința, știind că aceasta e calea ei spre asemănarea cu Dumnezeu.

Este prăznuită în ziua de **16 august**.

Sursa principală: Doxologia.ro

APLICAȚII

1. Transcrie textul următor pe caiet și completează spațiile libere cu termenii potriviți.

Omul a fost creat de Dumnezeu după
și Sa.

Chipul lui Dumnezeu în om se manifestă prin
..... și capacitatea de a iubi.

Modelul desăvârșit al omului este, iar scopul vieții este ajungerea la cu Dumnezeu.

2. Completează tabelul de mai jos, folosind informațiile din lecție, apoi formulează o concluzie în care să arăți care este legătura dintre chip și asemănare.

	Chipul lui Dumnezeu	Asemănarea cu Dumnezeu
Când este dat?		
Ce exprimă?		
Cum se manifestă?		
Care este rolul chipului lui Dumnezeu în viața omului?		
Cum se dobândește?		

3. Alege una dintre următoarele valori sau virtuți creștine: *iubire, iertare, răbdare, sinceritate, responsabilitate*. Realizează un text, de 10-15 rânduri, în care să explici de ce ai ales această valoare. Oferă un exemplu concret prin care poți trăi această virtute în viața de zi cu zi și formulează o scurtă hotărâre personală prin care îți propui să o pui în practică.

4. **Studiu de caz.** Sfântul Nectarie de Eghina a fost nedreptățit și alungat din slujirea sa, fiind acuzat pe nedrept. Deși a suferit mult, nu s-a răzbunat și nu a vorbit de rău pe cei care i-au făcut nedreptatea. Dimpotrivă, a răspuns cu răbdare, smerenie și rugăciune, devenind un exemplu de iubire și iertare.

- ◆ Identifică virtutea principală evidențiată în comportamentul Sfântului Nectarie.
- ◆ Precizează două reacții posibile pe care le-ar putea avea un om într-o astfel de situație.
- ◆ Explică, în trei-patru rânduri, de ce atitudinea Sfântului Nectarie reprezintă un model de apropiere față de Dumnezeu.

MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Omul a fost creat de Dumnezeu după Chipul Său, cu posibilitatea de a câștiga asemănarea cu El.
- ◆ Asemănarea cu Dumnezeu se dobândește prin creștere duhovnicească și prin alegeri bune.
- ◆ Modelul desăvârșit al omului este Iisus Hristos.
- ◆ Drumul de la chip la asemănare înseamnă maturizarea persoanei prin bunătate, adevăr și iubire.



POPAS DE RUGĂCIUNE



„În nemărginita Ta bunătate, Doamne, arată-mi calea voii Tale și dăruiește-mi să pășesc fără păcat sub privirea Ta... Prin Sfântul Tău Duh, arată-mi calea pe care trebuie să merg. Și când voia mea cea vicleană mă va conduce pe alte drumuri, nu mă cruța Doamne, dă-mi doar putere pe calea sfințeniei Tale. Prin puterea dragostei Tale dăruiește-mi să mă lipsesc de bine. Păzește-mă de tot cuvântul și fapta aducătoare de moarte sufletului meu, de orice mișcare care ar putea să jignească sau să rănească pe fratele meu; învață-mă ce trebuie să spun și cum trebuie să vorbesc. Iar dacă este voia Ta să tac, inspiră-mă să păzesc tăcerea într-un duh de pace, care să nu pricinuiască nicio întristare și nicio pagubă aproapelui meu”.

(Rugăciunea de dimineață a Sfântului Sofronie Saharov – fragment)

◆ Citește cu atenție acest fragment al rugăciunii și alege un cuvânt sau o expresie care te-a impresionat. Explică de ce ai făcut această alegere.

◆ Notează un gând sau o hotărâre concretă inspirată din text (să vorbesc cu blândețe, să evit un conflict, să ajut pe cineva etc.) și încearcă să o pui în aplicare pe parcursul unei zile.



Cruce de Altar



DICȚIONAR TEOLOGIC

Întrupare – învățătura de credință potrivit căreia a doua persoană a Sfintei Treimi, Fiul lui Dumnezeu, Logosul, a luat trup omenesc din Fecioara Maria, devenind om în persoana lui Iisus Hristos, păstrându-și în același timp natura divină.

Viața veșnică – o stare de comuniune deplină, iubire și cunoaștere a lui Dumnezeu, fiind scopul final al existenței umane. Aceasta nu începe doar după moarte, ci este o realitate a căruia început se face în timpul vieții pământești prin credință și sfințire.



LECTURĂ FILOCALICĂ

„Cuvântul lui Dumnezeu este în același timp și făclie și lumină. Lumină, fiindcă luminează gândurile naturale ale credincioșilor, și făclie fiindcă pe de o parte, împrăștie întunericul vieții după simțuri, în cei care se zoresc spre împlinirea poruncilor spre viața cea nădăjduită, iar pe de alta, pedepsește cu arderea judecării pe cei ce se alipesc cu voia de noaptea aceasta întunecoasă a vieții, pentru iubirea de plăcere a trupului.”

(Sfântul Maxim
Mărturisitorul, *Filocalia*, 3)

„Lumina cunoștinței adevărate stă în a deosebi fără greșală binele de rău. Căci atunci calea dreptății, atrăgând mintea spre Soarele dreptății, o duce la lumina nesfârșită a cunoștinței, ca una care caută de aici înainte cu îndrăznire dragostea. Trebuie deci să smulgem într-o pornire nemânoasă dreptatea de la cei ce îndrăznesc să o necinstească. Căci râvna evlaviei își arată biruința nu urând pe cineva, ci muștrându-l.”

(Sfântul Diadoh
al Foticeii, *Filocalia*, 1)



Iisus Hristos Pantocrator – Frescă

5. HRISTOS – LUMINA LUMII ȘI RESTAURATORUL OMULUI

(venirea Domnului în lume, Vestea cea Bună)



Omul este creat după **chipul lui Dumnezeu** și chemat să ajungă la **asemănare** prin străduință, prin creștere și maturizare spirituală. Totuși, drumul acesta nu este lipsit de întrebări, nesiguranțe și momente de confuzie. Întunericul nu înseamnă doar lipsa luminii, ci și lipsa sensului și a direcției. În acest context, **Hristos** Se descoperă spunând: „Eu sunt **Lumina lumii** (...)” (Ioan 8, 12).

Lumina Mântuitorului nu este materială, ci este adevăr care clarifică momentele de incertitudine și arată drumul sigur. **Vestea cea Bună** începe cu Buna Vestire, momentul în care Arhanghelul Gavriil îi vestește Fecioarei Maria că va naște pe Fiul lui Dumnezeu, iar Duhul Sfânt Se coboară peste ea. Prin acest eveniment, **Întruparea lui Hristos** devine realitate. Fiul lui Dumnezeu intră în istoria omului pentru a-l salva și a-l restaura. Prin venirea Sa în lume, direcția existenței se schimbă: de la moarte la viață, de la întuneric la lumină.

Venirea Domnului în lume nu înseamnă restaurarea omenirii în general, ci că Hristos este **Restauratorul** fiecărei persoane în parte. El vindecă, ridică și reface legătura dintre om și Dumnezeu. Prin Moartea și Învierea Sa, moartea este învinsă, iar omului i se redeschide calea spre viața veșnică. Restaurarea pe care o aduce nu este doar morală, ci profundă; ne redă demnitatea de fii ai lui Dumnezeu și posibilitatea unei vieți trăite în comuniune.

Pentru un adolescent, Hristos poate deveni cel mai de încredere sprijin, cel mai bun și mai fidel prieten, dacă pășește pe Calea Lui. Într-o lume în care opiniile se schimbă și presiunile sunt puternice,

El rămâne constant, luminând conștiința și întărind libertatea interioară. Frumusețea învățăturii Sale nu constrânge, ci oferă claritate; nu limitează, ci dă sens. Astfel, a-L urma pe Hristos înseamnă a primi lumină pentru minte, pace pentru inimă și putere pentru a trăi în adevăr. În El, fiecare tânăr poate descoperi că lumina nu este doar o metaforă, ci o prezență vie care transformă și dă sens vieții. Lumina este bucuria de a trăi cu sens.

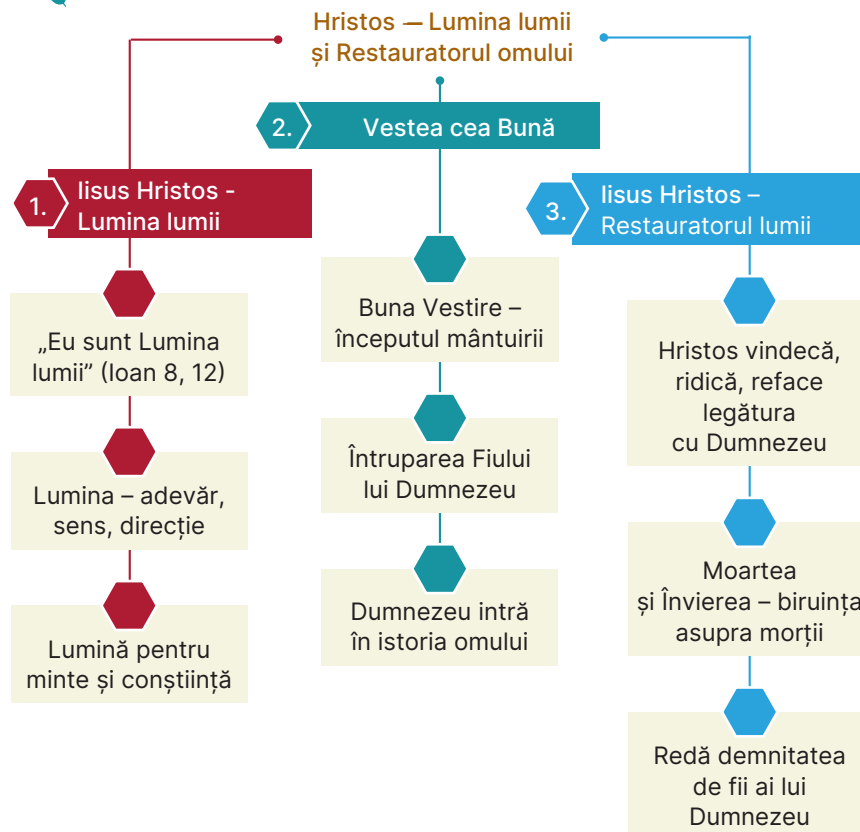
Altfel spus, **lumina lui Hristos** este cea care se opune cu fermitate răului. Acest mod de a privi cuvintele Domnului ne ajută să înțelegem și textul Sfântului Evanghelist Ioan: „Iar aceasta este judecata, că Lumina a venit în lume, și oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina. Căci faptele lor erau rele. Că oricine face rele urăște **Lumina și nu vine la Lumină**, pentru ca faptele lui să nu se vădească.” (Ioan 3, 19-20).

Lumina se opune întunericului pentru că se regăsește în iubire și adevăr, iar întunericul în răutate și minciună.

SĂ ÎNȚELEGEM TEXTUL

- ◆ Ce semnificație are afirmația Mântuitorului: „Eu sunt Lumina lumii”?
- ◆ Precizează în ce constă importanța sărbătorii Bunei Vestiri pentru istoria mântuirii.
- ◆ Ce înseamnă că Hristos este Restauratorul fiecărei persoane?
- ◆ Cum poate deveni Hristos un sprijin real pentru un adolescent?

OGLINDA TABLEI



SĂ ÎNȚELEGEM SFÂNTA LITURGHIE

„Cred, Doamne, și mărturisesc că Tu ești cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel viu, Care ai venit în lume să mântuiești pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu. De asemenea, cred că Acesta este însuși Preacuratul Tău Trup și acesta este însuși Scumpul Tău Sânge.”

(Rugăciunile împărtășirii)

„Am văzut lumina cea adevărată, am primit Duhul cel ceresc, am aflat credința cea adevărată, nedespărțitei Sfinte Treimi, închinându-ne, că Aceasta ne-a mântuit pe noi.”

(Cântare după împărtășirea credincioșilor)

◆ Împreună cu profesorul, identifică două modalități prin care un tânăr poate arăta, în viața de zi cu zi, că a primit lumina lui Hristos. Argumentează fiecare alegere, folosind exemple concrete.

◆ Pornind de la afirmația „Acesta este însuși Preacuratul Tău Trup și acesta este însuși Scumpul Tău Sânge”, explică modul în care participarea la Sfânta Împărtășanie contribuie la restaurarea omului și ce transformare interioară produce întâlnirea cu Hristos în viața credinciosului.



Iisus Hristos – Răscumpărătorul



PORTOFOLIU



♦ **Jurnal spiritual.** Realizează un jurnal spiritual, pe parcursul a trei zile consecutive. Pentru fiecare zi, notează câte o situație concretă în care ai avut nevoie de claritate, sprijin sau îndrumare. Pentru fiecare situație descrie pe scurt contextul, explică ce dificultate ai întâmpinat și arată cum te-ai putea ajuta învățătura lui Iisus Hristos prezentată în lecție să găsești lumină și sens.

♦ **Studiu de caz.** Alege un personaj biblic care a trecut printr-o schimbare importantă în urma întâlnirii cu Hristos (exemple: Zaheu vameșul, Maria Magdalena etc.) Realizează un scurt text, de 10-12 rânduri, în care să prezinți situația inițială a persoanei, să descri întâlnirea cu Hristos, să explici în ce constă restaurarea sa și să evidențiezi ce învățătură poate desprinde un tânăr din această experiență.



CUVINTE CU TÂLC

„Lumină lină, lumină senină,
licoare nouă din slava divină,
lucind în ape de ceruri te cerne
prin glasuri calde în cânt de vecerne.
Când tainic – vrajă de îngeri – tu susuri
pe câmpuri roșii de-ntinse apusuri,
smerite inimi în cor ți se-nchină,
lumină lină, lumină senină!
Coboară astăzi în sufletu-mi iară,
să laud slava din ceasul de seară,
lumină lină, lumină senină!
De tine, Doamne, mi-i inima plină.”

(Bartolomeu Valeriu Anania, *Lumină lină*)

♦ Explică, în trei-patru rânduri, sensul expresiei: „Lumina lui Hristos luminează conștiința omului”, utilizând și un exemplu concret din viața de zi cu zi care să illustreze această idee.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL CUVIOS DOMETIE CEL MILOSTIV (1924 – 1975)

A fost „un erou al credinței, un suflet de mare sfințenie și puritate” (Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae).

S-a născut într-o familie cu doisprezece copii. Toată familia sa era aplecată spre viața duhovnicească. Astfel, fratele cel mare, Gheorghe, a ajuns cântăreț bisericesc; fratele cel mic, Mihai, a devenit preot la Sibiu; Eugenia, sora părintelui, a îmbrățișat viața monahală la Mănăstirea Râmeț, iar după trecerea la cele veșnice a tatălui, mama părintelui intră și ea în mănăstire, primind numele Filotimia.

A urmat Seminarul Teologic din Buzău, apoi Facultatea de Teologie, fiind declarat licențiat în teologie, cu calificativul Excepțional, sub coordonarea părintelui-profesor Dumitru Stăniloae.

În 1949 se călugărește la Mănăstirea Prislop, în același timp cu colegul său de facultate, viitorul Mitropolit Antonie Pământădeală.

A fost stareț și preot misionar timp de zece ani în câteva sate și mănăstiri din Ardeal. În 1959 s-a stabilit ca duhovnic la Mănăstirea Râmeț și preot misionar în satele mocanilor din Munții Apuseni. A revigorat viața monahală și duhovnicească, dar s-a ocupat și de partea administrativă cu multă responsabilitate. A înființat, alături de sora sa, monahia Eudoxia, muzeul mănăstirii și a construit, lângă mănăstire, o școală pentru copiii satului Râmeț.

Datorită smereniei sale și a dragostei față de aproapele, Sfântul Cuvios Dometie cel Milostiv a fost înzestrat de Dumnezeu cu mari daruri duhovnicești, dintre care luminarea creștinilor prin învățătura lui Hristos, Restauratorul omului, a fost cea care i-a și adus supranumele de „apostolul moților”.

Este prăznuit în ziua de **6 iulie**.



Sursa principală: *Doxologia.ro*

APLICAȚII

1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false, apoi formulează un argument scurt care să justifice răspunsul.

Hristos se numește pe Sine „Lumina lumii”. A/F

Buna Vestire este momentul în care Fecioara Maria primește vestea nașterii lui Iisus Hristos. A/F

Lumina lui Hristos oferă sens și direcție vieții omului. A/F

Întunericul se referă doar la lipsa luminii fizice. A/F

Hristos restaurează doar omenirea în general, nu și fiecare persoană în parte. A/F

Venirea lui Hristos schimbă direcția vieții de la moarte la viață. A/F

Restaurarea adusă de Hristos este doar de natură morală. A/F

Urmarea lui Hristos limitează libertatea omului. A/F

Lumina lui Hristos nu constrânge, ci oferă claritate și întărește libertatea interioară. A/F

2. Lecturează textul din Evanghelia după Luca 19, 1-10, apoi redactează un text, de 13-15, de rânduri în care să descrii transformarea interioară a vameșului Zaheu. Vei avea în vedere să:

- ◆ descrii starea inițială a lui Zaheu și modul în care era perceput de ceilalți;
- ◆ explici rolul întâlnirii personale cu Hristos în schimbarea vieții sale;
- ◆ analizezi ce înseamnă „restaurarea” omului în acest context;
- ◆ formulezi o concluzie despre importanța transformării personale în viața unui tânăr.

3. Imaginează-ți că te afli într-un moment de confuzie sau dificultate și îl întâlnești pe Iisus Hristos, „Lumina lumii”. Redactează un text, de 10-12 rânduri, în care să descrii pe scurt situația în care te afli, să prezinți întâlnirea sau dialogul cu Hristos și să evidențiezi modul în care această întâlnire aduce lumină, sens și direcție în viața ta.

4. Activitate pe grupe. Profesorul împarte clasa în 4 grupe. Fiecare grupă va primi următoarea sarcină de lucru: realizați un afiș cu titlul *De la întuneric la lumină*. În realizarea afișului:

- ◆ utilizați imagini, simboluri și cuvinte-cheie din lecție;
- ◆ evidențiați transformarea pe care o aduce Hristos în viața omului;
- ◆ formulați un mesaj sugestiv care să reflecte tema lecției.

MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Iisus Hristos este Adevărul care oferă sens, direcție și claritate vieții omului.
- ◆ Restaurarea omului înseamnă vindecare, ridicare și refacere a legăturii dintre om și Dumnezeu prin Moartea și Învierea lui Iisus Hristos.
- ◆ Urmarea lui Hristos aduce lumină, pace și sens vieții, când omul caută repere și stabilitate.



POPAS DE RUGĂCIUNE



„Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert nu mi-l da mie.

Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, robului Tău.

Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin.”

(Rugăciunea Sfântului
Efrem Sirul)

◆ Asociază fiecare dintre situațiile de mai jos cu o virtute menționată în rugăciunea Sfântului Efrem Sirul:

- un conflict cu un coleg;
- lipsa de motivație la școală;
- dorința de a avea mereu dreptate.

◆ Alege una dintre virtuțile menționate în rugăciune și explică cum o poți pune în practică în viața ta de zi cu zi.



Salutarea Maicii Domnului
de către Elisabeta – Frescă

Recapitulare

1.

Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală

- Inspirația divină (2 Timotei 3,16)
- Structură:
 - Vechiul Testament – pregătirea venirii Mântuitorului
 - Noul Testament – împlinirea în Hristos
- Hristos – cheia de înțelegere a Scripturii
- Valoarea culturală: literatură, artă, muzică

2.

Creația ca dar al lui Dumnezeu

- Dumnezeu creează lumea din nimic (*ex nihilo*)
- Omul – creat după chipul lui Dumnezeu
- Știința și credința pot dialoga
- Providența

HRISTOS – CALEA, ADEVĂRUL ȘI VIAȚA

3.

De la chip la asemănarea cu Dumnezeu

- Chipul lui Dumnezeu – rațiune, libertate, iubire
- Asemănarea – devenire, maturizare spirituală
- Ținta omului este îndumnezeirea
- Modelul este Hristos

4.

Hristos – Lumina lumii și Restauratorul omului

- „Eu sunt Lumina lumii” (Ioan 8, 12)
- Restaurarea omului – vindecare, ridicare, comuniune cu Dumnezeu
- Hristos – reper și sprijin pentru viața tânărului

IDEEA CENTRALĂ

Dumnezeu Se descoperă omului prin Scriptură, îl creează din iubire, îl cheamă la asemănare și îl mântuiește prin Fiul Său Iisus Hristos.

Pe baza schemei recapitulative, rezolvă cerințele de mai jos.

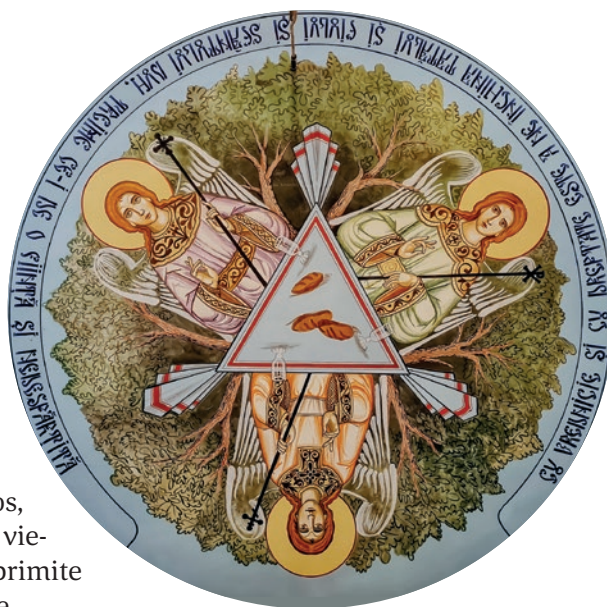
I. Folosind metoda „Știu – Vreau să știu – Am învățat”, transcrie pe caiet și completează, după model, tabelul următor.

Știu	Vreau să știu	Am învățat
Sfânta Scriptură este Cuvântul lui Dumnezeu.	Cum influențează Biblia cultura și viața omului	Sfânta Scriptură este cale de păstrare și de transmitere a Revelației și descoperă planul lui Dumnezeu
Biblia este alcătuită din mai multe cărți, dar are un mesaj unitar.		
Dumnezeu a creat lumea și pe om.		
Omul are un loc special în cadrul creației.		
Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu.		
Principalele însușiri ale omului sunt rațiunea și libertatea.		
Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu.		
Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat ca să mântuiască lumea.		

II. Răspunde la următoarele întrebări.

1. Ce înseamnă că Sfânta Scriptură este cale de transmitere a Revelației?
2. Precizează în ce sens întreaga Scriptură conduce spre cunoașterea lui Hristos.
3. În ce mod poate influența Biblia gândirea și viața unui tânăr de astăzi?
4. Evidențiază motivele pentru care omul ocupă un loc aparte în creație.
5. Cum poate omul să arate respect față de creația lui Dumnezeu?
6. Ce reprezintă „chipul lui Dumnezeu” în om?
7. Care este diferența dintre chip și asemănare?
8. În ce constă restaurarea omului realizată de Hristos?
9. Cum poate deveni Hristos un reper concret în viața unui adolescent?

III. Redactează o scrisoare către Mântuitorul Iisus Hristos, în care să formulezi două sau trei întrebări despre sensul vieții și al creației, să exprimi recunoștință pentru darurile primite în viață și să adresezi o rugăciune personală pentru tine și pentru ceilalți.



Sfânta Treime – Frescă



Evaluare

Timp de lucru: 35-40 de minute

I. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

- 1.** Sfânta Scriptură este:
 - a. o colecție de texte fără legătură între ele;
 - b. izvor și cale de transmitere a Revelației divine;
 - c. o carte exclusiv istorică.
- 2.** Asemănarea cu Dumnezeu:
 - a. nu are legătură cu viața omului;
 - b. este dată complet omului de la creației;
 - c. se dobândește prin creștere spirituală.
- 3.** Relația dintre Vechiul și Noul Testament este una de:
 - a. opoziție totală;
 - b. continuitate și împlinire în Hristos;
 - c. nu este nici o legătură.
- 4.** Chipul lui Dumnezeu în om se referă la:
 - a. rațiune, libertate și capacitate de iubire;
 - b. aspectul fizic al omului;
 - c. calitățile morale dobândite prin educație.

II. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu termenii potriviți.

- a. Sfânta Scriptură este cale de transmitere a și a influențat profund umană.
- b. Omul este creat după lui Dumnezeu și este chemat să ajungă la cu El.
- c. Întreaga Scriptură își găsește sensul deplin în

III. Explică, în cinci-șase rânduri, relația dintre credință și știință, pornind de la lecția despre crearea lumii.

IV. Redactează un răspuns, de șase-opt rânduri, la întrebarea: *În ce mod poate deveni Mântuitorul Iisus Hristos un reper pentru viața unui tânăr?*



Mănăstirea Caraiman

Grilă de evaluare/autoevaluare

I.	4 puncte
II.	3 puncte
III.	1 punct
IV.	1 punct
Din oficiu.....	1 punct
Total.....	10 puncte



Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală din București

COMUNITATEA RELIGIOASĂ – IDENTITATE, RESPONSABILITATE ȘI BUCURIA MĂRTURISIRII

1. Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (I) (invitație la respect, responsabilitate și integritate)
2. Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (II) (invitație la respect, responsabilitate și integritate)
3. Evanghelia – izvor de pace, reconciliere și conviețuire (*Predica de pe munte* – îndemn spre viață curată, smerită și iubitoare)

Recapitulare

Evaluare



DICTIONAR TEOLOGIC

Legământ – (aici) relația pe care Dumnezeu o stabilește, din iubire și libertate, cu oamenii; prin legământ Dumnezeu oferă binecuvântări și cheamă omul la credință și ascultare; în Sfânta Scriptură găsim legăminte încheiate de Dumnezeu cu Noe, Avraam, Moise și David.

Fidelitate – (aici față de Dumnezeu) expresia credinței și a iubirii; înseamnă a rămâne statornic în iubirea și poruncile lui Dumnezeu.

Ascultare – din punct de vedere creștin nu este doar o simplă supunere exterioară, ci o virtute fundamentală, deoarece aduce smerenia și vindecă neascultarea lui Adam.

SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Cu aceste fericite Puteri, Stăpâne, lubitorul de oameni, și noi, păcătoșii, strigăm și grăim: Sfânt ești cu adevărat și Preasfânt; și nu este măsură măreției sfințeniei Tale; și cuvios ești întru toate lucrurile Tale; căci, cu dreptate și cu chibzuire adevărată, ne-ai adus toate; că făcând pe om, luând țărână din pământ, și cu, chipul Tău Dumnezeule, cinstindu-l, l-ai pus în raiul desfătării, făgăduindu-i, întru paza poruncilor Tale, viață fără de moarte și moștenirea veșnicelor bunătăți”.

(Rugăciunea Sfintei
Jertfe, Liturgia Sfântului
Vasile cel Mare)

♦ Citește cu atenție fragmentul din rugăciunea Sfintei Jertfe și transcrie din text partea care face referire la porunci, apoi explică ce înseamnă expresia „întru paza poruncilor Tale” și arată care este legătura dintre păzirea poruncilor și „viața fără de moarte și moștenirea veșnicelor bunătăți”.



Prorocul Moise primește Tablele Legii – Frescă

1. DECALOGUL – TEMEI AL NORMATIVITĂȚII PERSONALE ȘI COMUNITARE (I)

(invitație la respect, responsabilitate și integritate)



Viața omului se desfășoară sub privirea lui Dumnezeu și în relație directă cu El. Pentru a-l ajuta pe om să rămână în comuniune cu Creatorul său, Dumnezeu a dăruit poporului ales Decalogul, cele zece porunci, ca temelie a vieții morale și spirituale. Le aflăm în Sfânta Scriptură, în cartea Ieșirea (capitolul 20) și reluate în Deuteronom (capitolul 5), unde sunt prezentate ca legământ între Dumnezeu și poporul Său. Contextul concret în care poporul ales primește Poruncile este acela al scoaterii din robia egipteană sub conducerea prorocului Moise. Acesta primește pe muntele Sinai Tablele Legii de la Însuși Dumnezeu, pe care apoi le prezintă poporului (Ieșirea 19, 17-25).

Pentru un adolescent aflat în plină formare, Decalogul oferă repere sigure într-o perioadă marcată de schimbări, întrebări și presiuni din exterior. Chiar dacă par să aparțină unui alt timp, cele zece porunci, prin actualitatea lor, sunt adevărate borne orientative care îl ajută să înțeleagă cine este, în ce crede și cum își poate păstra libertatea interioară. Într-o lume în care valorile par negociabile, poruncile devin un punct de sprijin, o **invitație la respect**, un criteriu clar între bine și rău, între ceea ce zidește și ceea ce distruge.

Primele patru porunci reglementează relația omului cu Dumnezeu. Acestea așază viața pe temelia **credinței** și a **responsabilității**, chemându-l pe om să recunoască unicitatea lui Dumnezeu, să nu-și creeze idoli, să respecte numele Lui și să sfințească timpul dedicat întâlnirii cu El. În sinteză, pot fi formulate astfel:

1. *Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău (...); să nu ai alți dumnezei afară de Mine!* (Ieșirea 20, 2-3).

2. *Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare (...)*! (Ieșirea 20, 4-5).

3. *Să nu iei numele Domnului Dumnezeuului tău în deșert (...)*! (Ieșirea 20, 7).

4. *Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești (...)*. (Ieșirea 20, 8-11).

Prin porunci, Dumnezeu îl cheamă pe om la respect, fidelitate și integritate. A-L cinsti pe Dumnezeu înseamnă a recunoaște că viața este dar, nu proprietate absolută. A păstra fidelitatea față de El înseamnă a rămâne statornic în convingeri, chiar atunci când presiunile exterioare încearcă să ne abată de la ele.

Pentru creștini, aceste porunci capătă lumină deplină în Iisus Hristos. Domnul Hristos ne revelează pe Dumnezeu ca Tată iubitor și ne învață că respectarea poruncilor e garanția libertății trăite în iubire. Astfel, Decalogul devine pentru adolescent un sprijin real în formarea caracterului și în asumarea unei vieți întemeiate pe credință, **respect** și fidelitate.

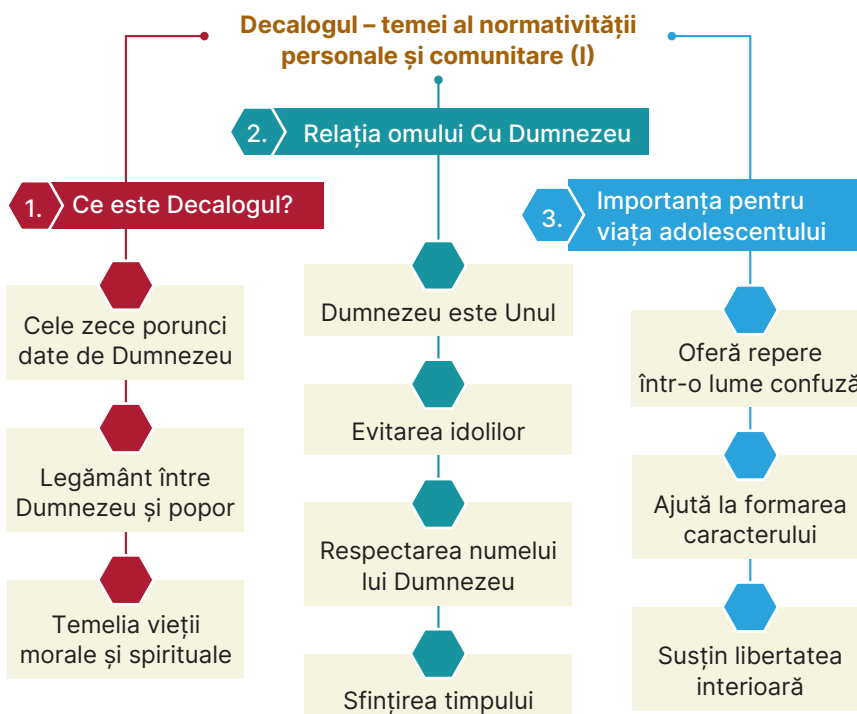


SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Ce este Decalogul și în ce cărți ale Sfintei Scripturi îl putem găsi?
- ◆ Numește motivele pentru care a oferit Dumnezeu cele zece porunci poporului ales.
- ◆ Ce aspecte ale vieții reglementează primele patru porunci?
- ◆ Cum îl ajută Decalogul pe un adolescent în formarea sa personală?



OGLINDA TABLEI



LECTURĂ FILOCALICĂ

„Legea libertății învață tot adevărul. Mulți o știu pe aceasta prin cunoștință; însă puțini o înțeleg, pentru că înțelegerea e totdeauna în proporție cu împlinirea poruncilor ei. Când ne vom sili să împlinim în conștiință toate poruncile lui Dumnezeu, vom înțelege că legea Domnului este fără prihană; că se cultivă prin faptele noastre cele bune, dar fără mila lui Dumnezeu nu este cu putință să se desăvârșească între oameni.”

(Sfântul Marcu Ascetul, *Filocalia*, 1)

„Și a zis fratele: dar sunt multe, Părinte, poruncile Domnului; și cine poate să le țină minte pe toate, ca să se nevoiască pentru toate? Și mai ales eu, care sunt puțin la minte? De aceea aș vrea să aud un cuvânt scurt, ca ținându-mă de el, să mă mântuiesc prin el. Și a răspuns bătrânul: Cu toate că sunt multe, frate, ele sunt cuprinse într-un singur cuvânt: *Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată puterea ta și din tot cugetul tău, și pe aproapele tău ca pe tine însuși*. Cel ce se străduiește să țină acest cuvânt împlinește toate poruncile.”

(Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, 2)





PORTOFOLIU



♦ **Ce loc are Dumnezeu în viața mea?** Redactează un text, de 10-15 rânduri, în care să reflectezi asupra relației tale cu Dumnezeu. Poți alege ca punct de plecare prima poruncă, explicând ce înseamnă, pentru tine, să-L pui pe Dumnezeu pe primul loc.

♦ **Sfințirea timpului personal.** Elaborează un program pentru o săptămână, în care să incluzi momente dedicate lui Dumnezeu (rugăciune, participare la slujbe, lectură biblică etc.). Redactează un text, de cinci-șapte rânduri, în care să explici cum crezi că acest program te poate ajuta în viață.



CUVINTE CU TÂLC

„Ne putem întreba: de ce ține Domnul să accentueze – poruncă nouă? Oare nu și Vechiul Legământ prevedea întocmai? [...] Din pricina răutății și uscăciunii noastre. Capacitatea noastră de a iubi este atât de mică, încrâncenarea, îndârjirea și acreala din sufletul nostru atât de stăpânitoare, încât nici noi înșine nu suntem uneori în stare să ne iubim; darămite pe altul! De aceea Domnul nu voiește să lase iubirea de aproapele la cheremul unui simțământ care poate lipsi cu desăvârșire din structura noastră psihică pustiită de arșiță și ariditate. Drept model ne dă dragostea pe care Și-a dovedit-o El față de apostolii Săi și față de întreaga omenire: o dragoste care a mers până la jertfa de sine și la urcarea pe cruce. Așa se cade să ne iubim unii pe alții: nu pe măsura plâpândeii noastre capacități de a iubi, ci până la jertfă, precum și Hristos ne-a iubit.”

(N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*)

Citește cu atenție fragmentul de mai sus și redactează un text, de opt-zece rânduri, în care să explici modul cum iubirea jertfelnică desăvârșește împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. În răspunsul tău:

- ♦ identifică legătura dintre Decalog și porunca iubirii;
- ♦ explică de ce poruncile nu trebuie înțelese ca reguli exterioare.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTA CUVIOASĂ ANTONINA DE LA TISMANA (1923–2011)

A fost o viețuitoare „nebună pentru Hristos” a Mănăstirii Tismana. Pentru ea, poruncile lui Dumnezeu, Decalogul și Legea Noului Testament i-au definit traseul existențial.

La vârsta de 26 de ani a intrat în viața monahală la Mănăstirea Tismana. După intrarea în mănăstire, i s-a încredințat ascultarea de a îngriji ferma de porci, o slujire smerită pe care a împlinit-o vreme de patruzeci de ani, transformând locul ascultării sale în altar.

Maica Antonina avea o evlavie aparte față de Maica Domnului și față de Sfântul Nicodim de la Tismana. Viața ei duhovnicească era ascunsă sub o formă de nebunie pentru Hristos, iar unele maici o priveau ca fiind ieșită din comun. Însă, în pofida aparențelor, sufletul ei era înrădăcinat în rugăciune și simplitate.

Maica nu era apreciată în mod deosebit în mănăstire, însă nici nu căuta recunoaștere. Trăia cu multă mulțumire duhovnicească, iar vorbele ei, de fiecare dată, se adevăreau. Deși era văzătoare cu duhul, nu făcea caz de darul primit, ci continua să trăiască în ascuns.

Este prăznuită în ziua de **23 decembrie**.



APLICAȚII

- Completează enunțurile de mai jos, folosind termenii potriviți.
 - reprezintă cele porunci date de Dumnezeu poporului ales.
 - Poruncile sunt prezentate în Sfânta Scriptură, în cărțile și
 - Decalogul așază viața pe temelia și a responsabilității.

2. Asociază fiecare poruncă din coloana **A** cu explicația potrivită din coloana **B**.

A.	B.
1. Să nu ai alți dumnezei afară de Mine.	a. Respectarea timpului dedicat lui Dumnezeu.
2. Să nu-ți faci chip cioplit.	b. Cinstirea numelui lui Dumnezeu.
3. Să nu iei numele Domnului în deșert.	c. Evitarea idolilor și a falselor valori.
4. Adu-ți aminte de ziua odihnei.	d. Recunoașterea lui Dumnezeu ca Unic.

3. **Activitate pe grupe.** Citește textul lecției, apoi rezolvă, alături de colegii de grupă, sarcina primită. Profesorul împarte clasa în patru grupe, apoi distribuie fiecărei grupe câte o fișă cu sarcina de lucru, după cum urmează:

- ♦ **Grupa 1:** Realizați o hartă conceptuală, pornind de la cuvântul *Decalogul*, identificând ideile principale din text (definiție, origine, rol). Explicați pe scurt fiecare idee.
- ♦ **Grupa 2:** Construiți o hartă conceptuală care să evidențieze relația omului cu Dumnezeu, așa cum reiese din primele patru porunci. Notați exemple concrete de aplicare.
- ♦ **Grupa 3:** Realizați o hartă conceptuală în care să arăți rolul decalogului în viața adolescentului (reper, responsabilitate, libertate, alegerea binelui).
- ♦ **Grupa 4:** Realizați o hartă conceptuală în care să ilustrați valorile promovate de *Decalog* (credință, respect, fidelitate, integritate), folosind simboluri sau desene.

Fiecare grupă expune fișa în fața clasei, apoi au loc discuții despre importanța poruncilor în formarea caracterului și în viața de zi cu zi.



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ♦ Decalogul reprezintă cele zece porunci date de Dumnezeu, ca temelie a vieții morale și spirituale.
- ♦ Poruncile nu sunt reguli arbitrare, ci călăuze care îl ajută pe om să trăiască în comuniune cu Dumnezeu.
- ♦ Primele patru porunci reglementează relația omului cu Dumnezeu.
- ♦ În Hristos, ascultarea de porunci devine o formă de libertate trăită în iubire.



POPAS DE RUGĂCIUNE



„Doamne, dăruiește-mi să primesc cu liniște suflatească tot ce îmi va aduce ziua de azi. Învrednicește-mă să mă dau întru totul Sfintei Voii Tale. În tot ceasul astăzi, povătuiește-mă și în toate mă sprijinește. Oricare vor fi veștile pe care le voi primi în timpul zilei, învață-mă să le primesc cu sufletul liniștit și întărit în credința că peste toate este Sfântă Voia Ta. În toate faptele și cuvintele mele, Tu călăuzește-mi gândurile și simțirile. În toate întâmplările neașteptate, nu mă lăsa să uit că totul vine de la Tine. Învață-mă să fiu deschis și înțelept cu fiecare din măduarele familiei mele duhovnicești, pe nimenea amărând, pe nimenea întristând. Doamne, dă-mi putere să port osteneala zilei de astăzi și toate întâmplările din vremea ei. Călăuzește-mi voia și învață-mă să mă rog, să nădăjduiesc, să cred, să iubesc, să rabd și să iert. Amin”.

(Rugăciunea de fiecare zi a Sfinților Stareți de la Optina)

♦ Identifică în textul rugăciunii o idee care reflectă una dintre primele patru porunci ale Decalogului. Transcrie fragmentul și explică, în două-trei enunțuri, legătura dintre acesta și porunca aleasă.

♦ Alege un fragment din rugăciune care te impresionează și explică cum îl poți aplica în viața ta de zi cu zi.





DICTIONAR TEOLOGIC

Aproapele – în învățătura ortodoxă, aproapele nu este definit prin apropierea fizică sau prin apartenență etnică ori socială, ci prin nevoie și iubire; astfel, este orice persoană întâlnită în viața noastră, mai ales cea aflată în nevoie, față de care suntem chemați să manifestăm iubire, milă și ajutor, recunoscând în ea chipul lui Dumnezeu și împlinind astfel porunca iubirii; această definiție are ca fundament textul biblic, mai precis *Pilda samarineanului milostiv* (Luca 10, 25-37).

Demnitate – virtute pe care omul o are încă de la creație, fiind derivată din calitatea omului de chip al lui Dumnezeu și din chemarea la asemănarea cu El; se manifestă prin libertate, responsabilitate, smerenie și trăirea unei vieți în comunione cu Dumnezeu și semenii.

Responsabilitate – asumarea liberă a chemării de a trăi în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii, prin conlucrarea cu harul divin și folosirea cu înțelepciune a darurilor primite, în vederea mântuirii personale și a slujirii semenilor.

LECTURĂ FILOCALICĂ

„Păzind poruncile lui Hristos, nu-l dăm nimic Lui, care nu are trebuință de nimica și e Dătătorul tuturor bunătăților. Ci ne facem bine nouă înșine, câștigându-ne viața veșnică și bucuria de negrăitele bunătăți.”

(Sfântul Teodor
al Edesei, *Filocalia*, 3)

„Poruncile sunt formulate toate la singular, ceea ce înseamnă că Dumnezeu vorbește cu fiecare făptură umană în parte, că se adresează fiecăruia, că poruncile Sale au întotdeauna un caracter universal.”

(Filon din Alexandria)



Comunitatea – respect și responsabilitate

2. DECALOGUL – TEMEI AL NORMATIVITĂȚII PERSONALE ȘI COMUNITARE (II)

(invitație la respect, responsabilitate
și integritate)



Omul nu trăiește singur, ci în relație cu ceilalți, în familie, la școală, în grupul de prieteni și în societate. Fiecare zi aduce situații în care suntem puși în fața unor alegeri: cum vorbim cu ceilalți, cum reacționăm la conflict, cum respectăm limitele și drepturile celor din jur. Pentru ca viața comunitară să fie pașnică și dreaptă, Dumnezeu a rânduit porunci care reglementează relația dintre oameni, cuprinse în a doua parte a Decalogului.

Următoarele șase porunci se referă la **respectul față de aproapele** și la protejarea valorilor esențiale ale vieții, familia, adevărul, demnitatea și bunurile celorlalți:

1. *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta (...).* (Ieșirea 20, 12)
2. *Să nu ucizi!* (Ieșirea 20, 13)
3. *Să nu fii desfrânat!* (Ieșirea 20, 14)
4. *Să nu furi!* (Ieșirea 20, 15)
5. *Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău!* (Ieșirea 20, 16)
6. *Să nu dorești... nimic din câte are aproapele tău!* (Ieșirea 20, 17)

Pentru un adolescent, aceste porunci nu trebuie să fie reguli abstracte, ci repere care îl ajută să construiască relații sănătoase și să evite situații care îi pot răni pe ceilalți sau pe sine. A-ți cinsti părinții înseamnă a recunoaște rolul lor în formarea ta, chiar și atunci când apar neînțelegeri. Sfântul Pavel întărește prin îndemnul: „Copiilor, ascultați pe părinții

voștri în toate, căci aceasta e bine-plăcut Domnului.” (Coloseni 3, 20). A nu face rău, a nu minți și a nu lua ceea ce nu-ți aparține sunt condiții de bază pentru încredere și respect în relațiile dintre oameni. De aceea, Sfântul Pavel întărește: „Iar cel ce face nedreptate își va lua plata nedreptății, întrucât la Dumnezeu nu este părtinire.” (Coloseni 3, 25).

Aceste porunci arată că iubirea față de Dumnezeu se vede în mod concret în felul în care ne raportăm la ceilalți. Poruncile apără demnitatea fiecărei persoane și creează cadrul unei conviețuiri bazate pe **responsabilitate, corectitudine și adevăr**. După adevăr, Hristos Domnul ne indică explicit traseul ce trebuie urmat: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine.” (Ioan 14, 6). În lipsa acestor repere, comunitatea se fragmentează, iar relațiile devin marcate de conflict și neîncredere.

Pentru creștini, poruncile Decalogului sunt împlinite prin iubirea propovăduită de Hristos. A respecta viața, familia și adevărul, a evita violența și nedreptatea înseamnă a trăi în acord cu voia lui Dumnezeu. Astfel, Decalogul devine un sprijin real pentru viața personală și comunitară, ajutându-l pe adolescent să crească armonios și să își asume responsabil rolul său în comunitate, nu doar o simplă listă de reguli de urmat.



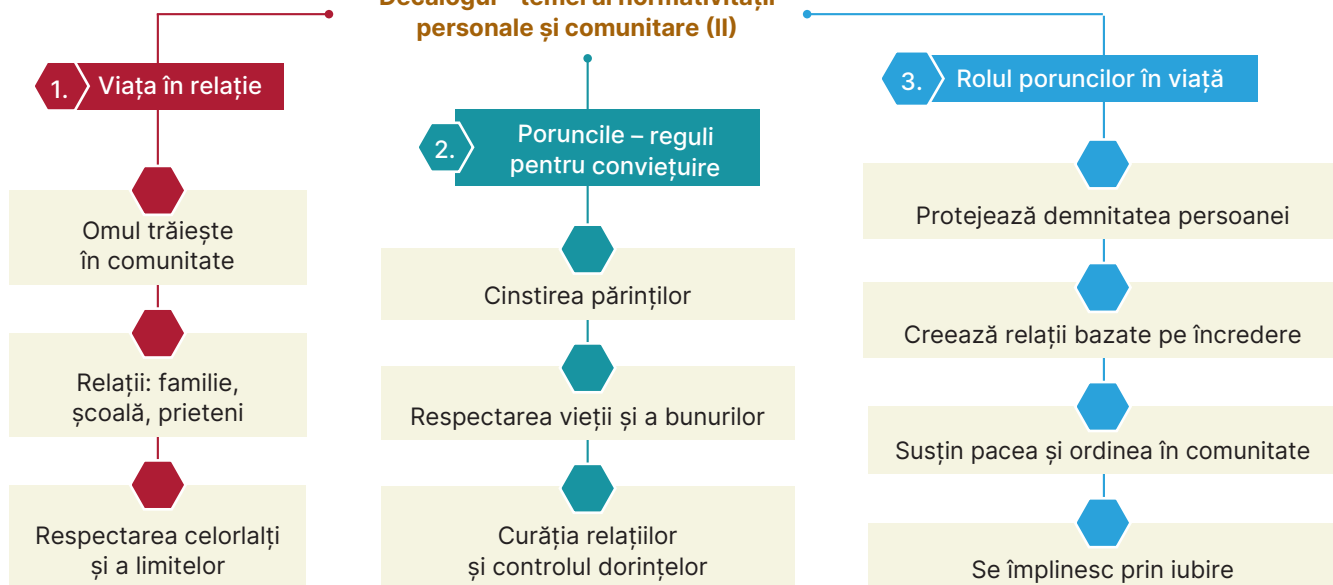
SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Ce rol au poruncile din partea a doua a Decalogului în viața comunitară?
- ◆ Care sunt valorile fundamentale pe care aceste porunci le protejează?
- ◆ Cum poate un adolescent aplica aceste porunci în viața de zi cu zi?
- ◆ În ce mod îl ajută poruncile pe om să evite situațiile care îi pot răni pe ceilalți sau pe sine?



OGLINDA TABLEI

Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (II)



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: Dă Doamne!

Înger de pace, credincios îndreptător (călăuzitor), păzitor al sufletelor și al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă și iertare de păcatele și de greșelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune și de folos sufletelor noastre și pace lumii, de la Domnul să cerem”.

(Ectenia cererilor, Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur)

◆ Având ca punct de plecare această rugăciune, imaginează-ți două situații diferite din viața unui elev:

A: zi trăită „în pace și fără de păcat”, în care respectă pe ceilalți, spune adevărul și își asumă responsabilitatea faptelor.

B: zi marcată de conflicte, minciună, lipsă de respect și neascultare.

◆ Precizează ce porunci din Decalog sunt respectate în situația A și încălcate în situația B. Explică ce consecințe au aceste componente asupra relațiilor dintre oameni și formulează o concluzie despre rolul poruncilor în viața personală și comunitară.

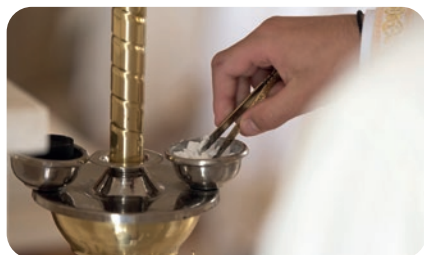


PORTOFOLIU



♦ Redactează un text, de 10-15 rânduri, în care să prezinți cum una dintre poruncile Decalogului se reflectă în viața familiei tale. Ilustrează răspunsul prin exemple concrete, atitudini sau comportamente.

♦ Realizează un poster (desen, colaj sau format digital) prin care să ilustrezi importanța respectului față de aproapele, pornind de la una dintre poruncile studiate. Include un mesaj personal sugestiv.



Tămâie pentru liturghisire



CUVINTE CU TÂLC

„Fericiți acei ce calea fără pată și-o păstrează
Și-n viața lor întreagă Legea Domnului urmează!
Fericiți cei ce păzesc ale Lui învățăminte
Și din inimă-L doresc și iubesc a lui cuvinte!

Cum un tânăr va păstra pururi calea lui curată?
Numai dacă-n drumul lui Legea Ta va fi urmată!
Cu-a mea inimă-nsetată eu mereu Te-am căutat,
De la sfintele-Ți porunci nu lăsa ca să m-abat!
Am primit cuvântul Tău și în inimă-l păzesc,
Ca-mpotriva Ta nicipând eu să nu păcătuiesc!”

(Psalmul 118 – fragment, Preot Constantin C. Popescu,
Psaltirea în versuri)

Pornind de la fragmentul Psalmului 118, reflectează asupra propriei vieți, apoi rezolvă următoarele cerințe.

- ♦ Precizează două moduri concrete prin care un adolescent poate urma poruncile lui Dumnezeu în familie, la școală sau în grupul de prieteni.
- ♦ Oferă câte un exemplu pentru fiecare situație prezentată.
- ♦ Explică de ce respectarea poruncilor contribuie la păstrarea unei vieți curate și responsabile.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL PREOT MĂRTURISITOR
ILIE LĂCĂTUȘU (1909–1983)

A fost unul dintre mărturisitorii temnițelor comuniste.

S-a născut în satul Crăpăturile, județul Vâlcea, din părinți binecredincioși. În 1934, a absolvit Facultatea de Teologie din București, a fost hirotonit preot și a slujit în mai multe parohii până în 1942, când a fost trimis ca preot misionar peste Nistru, în Odesa.

A fost arestat în anul 1952 și dus în județul Constanța, în coloniile Galeș și Peninsula. În 1954 a fost eliberat, iar din 1959 până în 1964, a fost arestat și condamnat la muncă silnică în Delta, la Periprava, unde l-a întâlnit pe părintele Iustin Pârvu. Pentru el, „să nu ai alți Dumnezeii afară de Mine...” nu s-a putut negocia, chiar în fața torturii comuniste.

După ce a fost eliberat, s-a stabilit forțat la Bolintin, unde a lucrat ca zidar, apoi a slujit ca preot în două parohii din județele Teleorman și Ilfov. Suferințele din timpul vieții i-au afectat foarte mult sănătatea și din acest motiv și-a petrecut sfârșitul vieții în spital.

În 1998, la înmormântarea soției părintelui Ilie, cei prezenți s-au aflat în fața unui fapt neașteptat: trupul sfântului era neputrezit, uscat și plăcut mirositor.

Este prăznuit în ziua de **22 iulie**.



Sursa principală: Doxologia.ro



APLICAȚII

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

- | | |
|---|---|
| 1. Poruncile din partea a doua a Decalogului se referă în principiu la: | a. relația omului cu natura;
b. relația omului cu Dumnezeu;
c. relația omului cu aproapele;
d. relația omului cu sine. |
| 2. Porunca „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta” îndeamnă la: | a. libertate totală față de familie;
b. respect, iubire și ascultare;
c. independență completă;
d. indiferență. |
| 3. Încălcarea poruncilor duce la: | a. întărirea relațiilor;
b. pace și armonie;
c. conflicte și neîncredere;
d. dezvoltare personală sigură. |
| 4. Porunca „Să nu mărturisești strâmb” se referă la: | a. respectarea bunurilor;
b. evitarea violenței;
c. rostirea adevărului;
d. respectarea familiei. |

2. „Învățătorule, care poruncă este mai mare în Lege? El i-a răspuns: «Să iubești pe Domnul Dumnezeu tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău». Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua, la fel ca aceasta: «Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși». În aceste două porunci se cuprind toată Legea și proorocii” (Matei 22, 36-40).

Citește cu atenție acest text, apoi rezolvă următoarele cerințe:

- explică, în patru-cinci rânduri, de ce poruncile pot fi considerate un dar al iubirii lui Dumnezeu față de oameni;
- alege două porunci din Decalog și arată cum protejează acestea viața și demnitatea omului;
- oferă un exemplu concret din viața unui adolescent, în care o poruncă îl poate ajuta să evite o situație greșită.

3. Reflectează asupra modului în care sunt înțelese poruncile Decalogului, pe de o parte ca reguli impuse de Dumnezeu, iar, pe de altă parte, ca expresie a iubirii față de Dumnezeu și de aproapele. Realizează apoi o diagramă Venn, în care să scrii două caracteristici ale fiecărei perspective și să identifici în zona de intersecție două elemente comune.

Poruncile =
reguli

Poruncile =
expresie
a iubirii



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Poruncile Decalogului reglementează viața în comunitate și relațiile dintre oameni.
- ◆ Respectarea poruncilor contribuie la relații bazate pe încredere și respect.
- ◆ Încălcarea poruncilor duce la conflicte și la slăbirea legăturilor dintre oameni.
- ◆ Poruncile protejează valori esențiale precum viața, familia, adevărul și bunurile aproapei.



POPAS DE RUGĂCIUNE



„Doamne Atotțiitorule, prin mijlocirea părinților noștri ne-ai dăruit această viață și ne-ai făcut părtași la binefacerile Tale. Cea dintâi dintre datoriile noastre către părinți este aceea de a ne supune lor și de a-i cinsti și iubi din tot sufletul nostru, apoi de a ne ruga Ție pentru sănătatea și mântuirea lor. Doamne, Tu ne îndemni să le fim recunoscători pentru toate îngrijirile ce au avut și au față de noi. Ajută-ne să urmăm poruncile Tale cele sfinte, să le fim supuși, ascultători și să nu facem nimic care să-i întristeze. Apără-i de toate necazurile și întristările. Fă-i părtași de binecuvântarea sfinților Tăi. Ne rugăm Ție, Părinte Cerească, auzi-ne și ne miluiește. Amin.”

(Rugăciunea copiilor pentru părinți)

◆ Pornind de la textul acestei rugăciuni, reflectează asupra comportamentului tău față de părinți și notează un lucru pe care îl faci bine în relația cu părinții tăi; identifică un aspect pe care ai dori să-l îmbunătățești și formulează două angajamente concrete prin care îți propui să îți arăți mai mult respectul, ascultarea și iubirea față de părinți.



Tineri în armonie



DICȚIONAR TEOLOGIC

Reconciliere – în teologia ortodoxă, reconcilierea se referă la refacerea legăturii/unității de iubire, afectate de păcat, dintre om și Dumnezeu, prin Mântuitorul Iisus Hristos; Sfântul Apostol Pavel evidențiază acest aspect în 2 Corinteni 5, 18: „Și toate sunt de la Dumnezeu, Care ne-a împăcat cu Sine prin Hristos”; de asemenea, se referă și la restabilirea păcii și a comuniunii dintre oameni prin pocăință, iertare și prin harul lui Hristos.

Pocăință – din punct de vedere ortodox, acest termen nu se referă la o simplă părere de rău, ci la un proces dinamic și profund de transformare a întregii vieți a credinciosului; este întoarcerea liberă și conștientă a omului de la păcat la virtute (Sfântul Ioan Damaschin); este considerată „a doua naștere” sau „reînnoirea vieții”.



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Întru Împărăția Ta, când vei veni, pomenește-ne pe noi Doamne.

Feriți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor. Feriți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia. Feriți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul. Feriți cei ce flămânez și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura. Feriți cei milostivi, că aceia se vor milui. Feriți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu. Feriți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema. Feriți cei prizoniți pentru dreptate, că a lor este Împărăția cerurilor. Feriți veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prizoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri.”

(Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur, Antifonul al III-lea, cf. Matei 5, 3-12)



Citirea Sfintei Evanghelii

3. EVANGHELIA – IZVOR DE PACE, RECONCILIERE ȘI CONVIEȚUIRE

(Predica de pe munte – îndemn spre viață curată, smerită și iubitoare)



Dacă Decalogul oferă cadrul vieții morale, Evanghelia dezvăluie profunzimea acestei vieți. Prin învățătura Sa, Hristos cheamă omul nu doar la respectarea poruncilor, ci la transformarea inimii, la o schimbare lăuntrică ce se reflectă în gânduri, atitudini și fapte. Această învățătură este concentrată în mod special în **Predica de pe munte**, unde Hristos explică ce înseamnă să trăiești cu adevărat după voia lui Dumnezeu.

În **Predica de pe munte** (Matei, 5-7), Domnul Hristos vorbește despre fericire, pace, iertare și iubire. El îi numește fericiți pe cei săraci cu duhul, pe cei blânzi, pe cei milostivi și pe făcătorii de pace. Aceste cuvinte pot părea surprinzătoare, deoarece răstoarnă modul obișnuit de a gândi al lumii, care asociază fericirea cu puterea, succesul sau popularitatea. Mântuitorul arată că adevărata împlinire nu vine din competiție sau dominare, ci dintr-o viață trăită în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii.

Pentru un elev adolescent, Evanghelia nu este doar un text vechi sau o colecție de învățături religioase, ci un ghid pentru viața de zi cu zi. Ea oferă repere într-o perioadă marcată de întrebări, nesiguranțe, conflicte și presiuni din partea celor din jur. Evanghelia îl ajută pe tânăr să înțeleagă cum să răspundă la provocări precum nedreptatea, respingerea, conflictul sau dorința de afirmare, fără a-și pierde demnitatea și libertatea interioară.

Evanghelia cheamă la depășirea violenței, a urii și a răzbunării. Cuvintele Domnului Hristos: „Iubiți pe vrăjmașii voștri (...)” (Matei 5, 44)

nu reprezintă un îndemn ușor, ci o invitație la maturitate spirituală și la curaj. A ierta și a răspunde cu bine la rău nu înseamnă slăbiciune, ci puterea de a nu lăsa răul să-ți conducă viața. Prin iubire și iertare, omul rupe lanțul conflictelor și contribuie la vindecarea relațiilor din familie, școală și comunitate.

Astfel, Evanghelia este **îndemn spre viață curată, smerită și iubitoare**, oferind omului criterii noi de conviețuire. Urmându-L pe Hristos, creștinul învață să trăiască în adevăr și să construiască pacea prin alegerile sale de zi cu zi. Pentru adolescent, Evanghelia devine un reper interior, care îl ajută să-și formeze caracterul și să înțeleagă că împlinirea nu stă în aparențe sau succes, ci în fidelitatea față de bine.



Sfânta Evanghelie

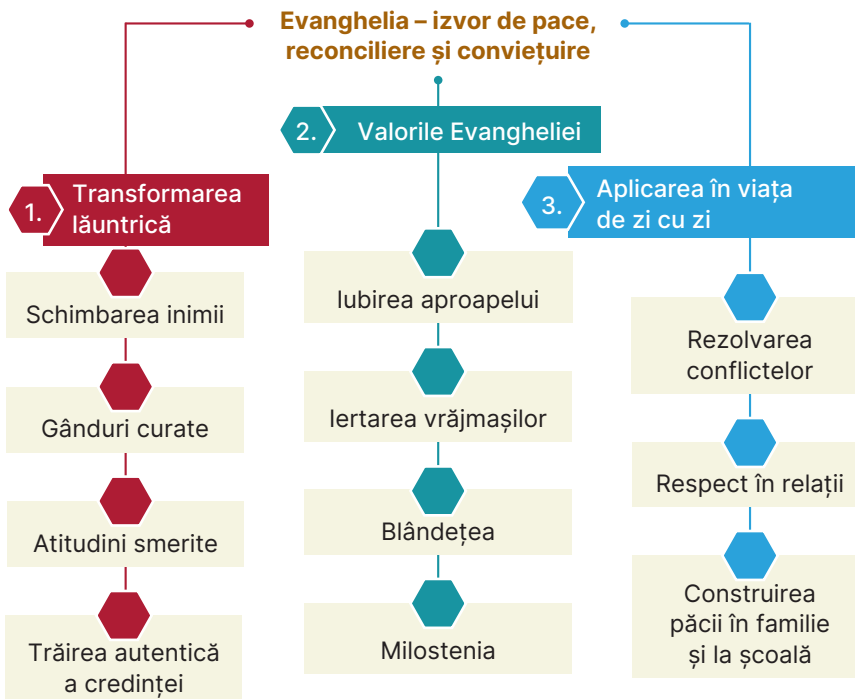


SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Ce valori sunt numite „fericiri” în *Predica de pe munte*?
- ◆ Cum îl ajută Evanghelia pe adolescent să răspundă conflictelor, nedreptăților și presiunilor din jur?
- ◆ Explică în ce fel iubirea și iertarea celor care ne greșesc pot deveni dovezi ale puterii spirituale?
- ◆ Prin ce fapte și atitudini poate contribui omul la construirea păcii în familie, la școală și în comunitate?



OGLINDA TABLEI



LECTURĂ FILOCALICĂ

„Îți spun un cuvânt străin și nu te minuna: Chiar dacă nu ai dobândit nepătimirea, pentru obișnuințele care poate te stăpânesc, dacă te afli în vremea ieșirii în adâncul smereniei, te vei înălța, nu mai puțin ca el fără de patimă, mai presus de nori. Căci deși comoara celor nepătimitori s-a adunat din toate virtuțile, piatra prețioasă a smereniei e mai de preț decât toate. Ea nu prilejuiește numai împăcare de la Dumnezeu celui ce o are, ci și intrare împreună cu cei aleși în lăcașurile de nuntă ale Împărăției Sale.”

(Teognost, *Filocalia*, 4)

„Pentru aceasta, sârguiți-vă, fraților, să vă ajutați pururi unul pe altul și cu învățătura și cu cuvântul lui Dumnezeu, sau cu mângâiere luminând sufletul fratelui în vreme de scârbă, sau cu ajutorul mâinilor la ascultări, fiecare precum am zis, după puterea lui nevoindu-se a se ajuta cu ceilalți. Căci cu cât se unește cineva cu vecinul său, cu atât se împreună cu Dumnezeu... Precum razele începând de la cerc și mergând spre centrul lui se apropie tot mai mult ca să se unească în centru, tot așa și sfinții, cu cât sporeau în fapte bune, cu atât se și se alcătuiau unii cu alții în dragoste și prin unire se apropiu de Dumnezeu. Și dimpotrivă, cu cât se depărtează cineva de Dumnezeu, cu atât se depărtează și de unire și de dragoste.”

(Avva Dorotei, *Învățăături și scrisori de suflet folositoare*)





PORTOFOLIU



♦ Redactează un text, de opt-zece rânduri, în care să explici cum poți deveni făcător de pace în viața de zi cu zi.

♦ Alege una dintre cele nouă Fericiți din *Predica de pe munte* și explică, în șase-opt rânduri, cum poate fi aplicată în viața unui adolescent.



Simbolul păcii



CUVINTE CU TÂLC

„Ce-i dragostea? Slujire lungă, mută,
Prinos al bieteii inimi omenești.
E tămâiere în veci neabătută,
Spre scaunul măririlor cerești.
E-ndemnul de a-ți înălța privirea
Spre chipul blând al veșnicei dureri,
Și-mprăștiind cu Domnul răstignirea,
Să nu cauți alinări, nici mângâieri.
Ce-i dragostea? Un munte de trăire
Zidit pe al smereniei ocean,
A harurilor floare și rodire,
Și moarte pentru șarpele viclean.
Dar vorbele, oricât ar fi de-alese,
Și oricât ar fi de dulce versul meu,
Nu-i pe potriva Tainei ne-nțelese,
Căci dragostea e însuși Dumnezeu!”

(Maica Teodosia [Zorica]
Lațcu, *Ce-i dragostea?*)



Crucifix cu spic de grâu

♦ Citește cu atenție poezia, apoi identifică și transcrie în caiet cel puțin cinci expresii sau imagini poetice care evidențiază valori creștine precum iubirea, smerenia, jertfa, slujirea sau comuniunea cu Dumnezeu.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTA ANASTASIA MAMA SFÂNTULUI IERARH ANDREI ȘAGUNA (1785–1836)

A fost una dintre cele mai luminoase figuri ale Ortodoxiei românești.

S-a căsătorit de tânără, a avut trei copii, printre care și pe Anastasiu, viitorul mitropolit Andrei Șaguna.

S-a remarcat prin determinarea cu care a ales să-și crească copiii în credința ortodoxă, în contextul în care soțul său, Naum Șaguna, din rațiuni materiale și constrâns de împrejurări, a trecut la catolicism. Îi ducea la biserica românească din oraș și le insufla, zi de zi, dragostea pentru Dumnezeu și pentru tradițiile strămoșești.

Viața Anastasiei Șaguna rămâne un model de mamă creștină, de luptătoare pentru credință, de femeie curajoasă care, în cele mai grele momente, nu s-a lepădat de valorile Evangheliei în care credea și pe care o mărturisea. Prin dragostea și jertfa ei, a contribuit decisiv la formarea unuia dintre cei mai mari ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române.

A trecut la Domnul la vârsta de 51 de ani, fiind înmormântată în cimitirul Kerepesi din Pesta. Fiul ei, ajuns mitropolit, i-a ridicat o cruce de piatră cu inscripția:

„Mult iubitei sale mame Anastasia, Preaprețuitului său frate Vreta, Și dulcii sale surori Ecaterina. Ridică monumentul acesta Andrei Șaguna, Episcopul Ardealului, 1849”.

Este prăznuită în ziua de **1 decembrie**



Sursa principală: Doxologia.ro



APLICAȚII



1. Asociază sintagmele din coloana A cu cele din coloana B, pentru a obține enunțuri corecte. Scrie în caiet enunțurile obținute.

A.	B.
1. Evanghelia îl cheamă pe om	a. contribuie la vindecarea relațiilor dintre oameni.
2. Fericiți făcătorii de pace	b. se găsește în comuniunea cu Dumnezeu.
3. Iubirea vrăjmașilor	c. sunt numiți fii ai lui Dumnezeu.
4. Adevărata fericire	d. răsturnând valorile obișnuite ale lumii.
5. Iertarea	e. chemând omul la o transformare lăuntrică.
6. Fericirile propun un mod de a înțelege viața	f. la transformarea inimii și a vieții.
7. Evanghelia depășește respectarea formală a poruncilor	g. nu este o slăbiciune, ci o dovadă de putere spirituală.

2. a. Realizează, pe o fișă, un chestionar după modelul de mai jos, prin care colegul tău/colega ta să poată identifica dacă valorile *Predicii de pe munte* (pacea, iertarea, iubirea, smerenia) se regăsesc în viața sa de zi cu zi. Atenție! Întrebările trebuie alcătuite astfel încât colegul/colega să poată răspunde cu DA sau NU.

Întrebare	DA	NU
Încerc să rezolv conflictele fără violență sau răzbunare?		
Răspund cu blândețe atunci când sunt provocat?		

b. Completează chestionarul alcătuit de coleg/colegă, iar acesta/aceasta pe cel alcătuit de tine. Interpretează răspunsurile pe care le-ai oferit. Dacă majoritatea răspunsurilor sunt DA, trăiești în spiritul valorilor evanghelice; dacă răspunsurile sunt mixte există o preocupare morală, dar este nevoie de mai multă asumare; dacă majoritatea răspunsurilor sunt NU, este necesară o reflecție mai profundă asupra aplicării Evangheliei în viața personală.

3. Citește cu atenție textul biblic: „Toate câte voiți să vă faceți vouă oameni, asemenea și voi faceți lor” (Matei 7,12), apoi rezolvă cerința.

În clasa ta, un coleg este ignorat și exclus din activitățile grupului. Observi că se simte singur și respins. Explică, în opt-zece rânduri, cum ai putea aplica în această situație învățătura Mântuitorului pentru a contribui la integrarea colegului și la construirea unui climat de respect și de conviețuire.



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ♦ Iisus Hristos nu cere doar respectarea poruncilor, ci transformarea inimii.
- ♦ Iubirea și iertarea sunt mijloace prin care se depășesc conflictele.
- ♦ Sfânta Evanghelie oferă repere concrete pentru viața de zi cu zi.
- ♦ Pacea se construiește prin alegeri bune și prin iubire.



POPAS DE RUGĂCIUNE

„Doamne, învață-mă să-Ți cunosc mărirea și bunătatea. Dă-mi inimă curată și lesne iertătoare. Ajută-mă să nu mai fac rău celor ce-mi fac rău; pe cel ce mă blestemă, să îl binecuvântezi. De va flămânzi vrăjmașul, să îi dau pâine; iar de va înseta, să îl adăp. Doamne, eu nu sunt decât un om neputincios. De aceea, ajută-mă cu darul Tău să fiu statornic în poruncile Tale. Trimite binecuvântările Tale peste vrăjmașii mei și întoarce inima lor cu dragoste asupra mea. Dă-mi pacea Ta, Doamne, ca să putem viețui pe pământ cu pace, cu bucurie și să-Ți zicem în unire, cu fața senină și cu inima curată: și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșelilor noștri.” Că Ție se cuvine slava, cinstea și închinăciunea în veci. Amin.”

(Rugăciune pentru vrăjmași)

Recapitulare

1.

Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (I) Relația omului cu Dumnezeu

- Dumnezeu dă cele zece porunci ca legământ și călăuză
- Primele patru porunci reglementează relația cu Dumnezeu:
 - Să nu ai alți dumnezei afară de Mine!
 - Să nu-ți faci chip cioplit!
 - Să nu iei numele Domnului în deșert!
 - Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești!
- Chemare la respect, fidelitate și integritate spirituală
- Ascultarea = libertate trăită în iubire, sprijin în formarea caracterului

2.

Decalogul – temei al normativității personale și comunitare (II) Relația cu aproapele

- Următoarele șase porunci reglementează relația cu oamenii:
 - Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta!
 - Să nu ucizi!
 - Să nu fii desfrânat!
 - Să nu furi!
 - Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău!
 - Să nu dorești nimic din câte are aproapele tău!
- Respect pentru viață, familie, adevăr, demnitatea și bunurile celuiualt
- Iubirea față de Dumnezeu se vede în felul în care ne raportăm la semenii noștri
- Porunci care construiesc încredere, dreptate și pace în comunitate

COMUNITATEA RELIGIOASĂ – IDENTITATE, RESPONSABILITATE ȘI BUCURIA MĂRTURISIRII

3.

Evangelhia – izvor de pace, reconciliere și conviețuire (*Predica de pe munte*)

- *Predica de pe munte* (Matei 5-7): învățătura lui Hristos despre fericire, pace, iertare și iubire
- Fericirile – un alt mod de a înțelege adevărata împlinire
- Chemare la transformarea inimii, nu doar la respectarea regulilor
- Iubirea vrăjmașilor, iertarea și depășirea răzbunării
- Construirea păcii în familie, școală și societate
- Evangelhia oferă sens și profunzime poruncilor lui Dumnezeu.
- Adevărata viață creștină = iubire trăită concret în gânduri, vorbe și fapte

IDEEA CENTRALĂ

Decalogul oferă regulile vieții morale, Evangelhia le desăvârșește prin iubire, iar comunitatea religioasă este locul în care credința se trăiește și se mărturisește în iubire, responsabilitate și bucurie.



Pe baza schemei recapitulative, rezolvă cerințele de mai jos.

I. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate (A) sau false (F), justificând răspunsul.

- Decalogul este un set de reguli fără legătură cu viața concretă a omului. A/F
- Primele patru porunci reglementează relația omului cu Dumnezeu. A/F
- Respectarea poruncilor limitează libertatea omului. A/F
- Evanghelia îl cheamă pe om la o schimbare interioară nu doar la respectarea unor greșeli. A/F
- A ierta pe cei ce ne greșesc este o formă de slăbiciune. A/F
- Predica de pe munte* propune un mod de viață bazat pe iubire, pace și milă. A/F
- Decalogul și Evanghelia se contrazic în ceea ce privește viața morală. A/F

II. Joc didactic: Busola morală. Citește cu atenție situațiile de mai jos și stabilește, pentru fiecare, dacă se referă la Decalog, Evanghelia sau la ambele. Notează pe caiet răspunsul și argumentează, pe scurt, alegerea făcută.

- Spun adevărul chiar dacă sunt pedepsit.
- Îmi iert colegul care m-a jignit.
- Mă rog și particip duminica la Sfânta Liturghie.
- Refuz să iau ceva care nu îmi aparține.
- Încerc să ajut un coleg marginalizat.
- Evit să folosesc numele lui Dumnezeu în glumă.
- Aleg să nu răspund cu rău la rău.
- Îmi respect părinții chiar și atunci când nu sunt de acord cu ei.
- Îmi controlez dorința de a avea ce au alții.
- Încerc să fac pace între doi colegi certați.

III. Citește cu atenție fragmentul biblic din Evanghelia după Matei 22, 35-40, apoi realizează o fișă de lectură care să conțină ideea principală, trei valori identificate în text, un verset care te-a impresionat și modul în care poți aplica în viața ta învățătura identificată.

IV. Realizează un poster cu titlul: *Comunitatea religioasă – loc al iubirii și al responsabilității*. În realizarea posterului, selectează și notează trei idei din Decalog și trei idei din *Predica de pe munte*, prezintă un exemplu din viața ta în care ai aplicat una dintre aceste învățături și adaugă un simbol sau un desen sugestiv care exprimă mesajul posterului.



Predica de pe munte – Frescă



Evaluare

Timp de lucru: 35-40 de minute

I. Completează poruncile și fericirile de mai jos, asociind textele din coloana A cu continuarea potrivită din coloana B.

A.	B.
1. Eu sunt Domnul Dumnezeu tău	a. că aceia vor fi miluiți.
2. Adu-ți aminte de ziua odihnei	b. că aceia vor moșteni pământul.
3. Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta	c. să o sfințești.
4. Fericți cei săraci cu duhul	d. că a acelora este împărăția cerurilor.
5. Fericți cei blânzi	e. ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți.
6. Fericți cei milostivi	f. să nu ai alți dumnezei afară de Mine.

II. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu termenii potriviți din lista dată: *Evangelhia, iubire, Decalogul, aproapele, comunitate, inimii, responsabilitate.*

- oferă cadrul vieții morale, stabilind reguli clare pentru relația omului cu Dumnezeu și cu
- aduce o înțelegere mai profundă, chemând la transformarea și la trăirea unei vieți întemeiate pe
- În viața creștină, credința nu este trăită individual, ci în, unde fiecare este chemat la și respect față de ceilalți.

III. Redactează un text, de opt-zece rânduri, în care să răspunzi la întrebarea: *Cum te ajută Decalogul și Evangelhia să trăiești responsabil în comunitate?*

IV. Andrei a găsit pe bancă un telefon mobil uitat de un coleg. Se gândește să îl păstreze, deoarece nimeni nu a observat încă. În același timp, își amintește că proprietarul telefonului este foarte îngrijorat și îl caută.

- identifică dilema morală în care se află Andrei;
- precizează o poruncă din Decalog care se referă la această situație;
- menționează o învățătură din Evangelhie care îl poate ajuta pe Andrei să ia o decizie corectă.



Lăcaș de cult – interior

Grilă de evaluare/autoevaluare

I.	1,5 puncte (0,25 puncte/asociere corectă)
II.	3,5 puncte (0,5 puncte/termen corect)
III.	1 punct
IV.	2 puncte
Din oficiu.....	1 punct
Total	10 puncte



Provocările lumii contemporane

CREȘTINISMUL ȘI PROVOCĂRILE LUMII CONTEMPORANE

- 1. Responsabilitățile creștinului (I)** (față de Dumnezeu și față de creație)
- 2. Responsabilitățile creștinului (II)** (față de sine și față de aproapele)
- 3. Valori creștine și caracter** (omul lăuntric – conștiință, comportament; ilustrări la nivelul unor pilde)
- 4. Duhovnicul – prieten și îndrumător în viața adolescentului** (rolul duhovnicului în modelarea, conturarea și afirmarea personalității; exemple de mari duhovnici)

Recapitulare

Evaluare



DICTIONAR TEOLOGIC

Doxologie – rugăciune de laudă adresată Sfintei Treimi, prin care credincioșii Îl slăvesc pe Dumnezeu pentru măreția, iubirea și purtarea Sa de grijă față de lume.

Serafimi și heruvimi – cele mai înalte cete îngerești, aflate cel mai aproape de Dumnezeu. Serafimii simbolizează iubirea și curăția desăvârșită, lăudând neîncetat pe Dumnezeu, iar heruvimii reprezintă înțelepciunea și cunoașterea tainelor dumnezeiești.



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Pentru acestea mulțumim Ție și Unuia-Născut Fiului Tău și Duhului Tău celui Sfânt, pentru toate pe care le știm și pe care nu le știm, pentru binefacerile Tale arătate și nearătate, ce ni s-au făcut nouă. Mulțumim Ție și pentru Liturgia aceasta, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre, deși stau înaintea Ta mii de arhangheli și zeci de mii de îngeri, heruvimii cei cu ochi mulți și serafimii cei cu câte șase aripi, care se înalță zburând”.

(Rugăciunea Sfintei
Jertfe, Liturgia Sfântului
Ioan Gură de Aur)

♦ Explică, în opt-zece rânduri, sensul expresiei: „pentru toate pe care le știm și pe care nu le știm”, evidențiind purtarea de grijă a lui Dumnezeu, faptul că omul nu poate înțelege întotdeauna toate binefacerile primite și importanța recunoștinței și responsabilității față de darurile lui Dumnezeu.



Responsabilitatea față de natură

I. RESPONSABILITĂȚILE CREȘTINULUI (I)

(față de Dumnezeu și față de creație)



Creștinul crede că **responsabilitatea** izvorăște din relația vie cu Dumnezeu. Dacă Dumnezeu este Creatorul și Părintele nostru, viața nu este întâmplare, iar existența nu este lipsită de sens. Prima **responsabilitate a creștinului** este credința că Dumnezeu există și că este prezent în viața sa. Credința înseamnă acceptarea existenței lui Dumnezeu și încrederea totală în purtarea Sa de grijă. Sfântul Apostol Petru îndeamnă: „Lăsați-I Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi.” (1 Petru 5, 7).

Pentru un adolescent, acest cuvânt poate deveni sprijin real. Într-o perioadă marcată de presiuni, incertitudini și dorința de afirmare, a ști că **Dumnezeu poartă de grijă** înseamnă a nu trăi singur și a nu transforma fiecare dificultate într-o dramă fără ieșire. Relația cu Dumnezeu se hrănește prin rugăciune, prin participarea la viața Bisericii și, mai ales, prin întâlnirea cu Hristos în Sfânta Liturghie.

A fi **responsabil față de Dumnezeu** înseamnă a trăi frumos și curat, astfel încât credința să se vadă în alegeri și în atitudine. Nu este suficient să spui că ești credincios; credința se reflectă în modul în care vorbești sau îi tratezi pe ceilalți și, mai ales, în deciziile pe care le iei, atunci când nimeni nu te vede; această credință trebuie să se reflecte în modul în care vorbești, în felul în care îi tratezi pe ceilalți și în deciziile pe care le iei atunci când nimeni nu te vede.

Viața morală se observă, înainte de toate, **în relațiile cu părinții**, cu profesorii, colegii și prietenii, dar și în comportamentul din mediul virtual, unde libertatea poate deveni ușor lipsă de responsabilitate.

A nu separa credința de viața de zi cu zi înseamnă a lăsa valorile ei să modeleze comportamentul, prioritățile și reacțiile tale. În acest fel, credința devine trăire autentică, iar **responsabilitatea față de Dumnezeu** se transformă în fidelitate și consecvență.

În același timp, creștinul are responsabilitate față de creație. **Lumea** nu este proprietatea noastră absolută, este **darul lui Dumnezeu**.

Psalmistul spune: „Al Domnului este pământul și plinirea lui, lumea și toți cei ce locuiesc în ea.” (Psalmul 23, 1). Dacă lumea îi aparține lui Dumnezeu, atunci omul nu este stăpân despot, ci administrator bun.

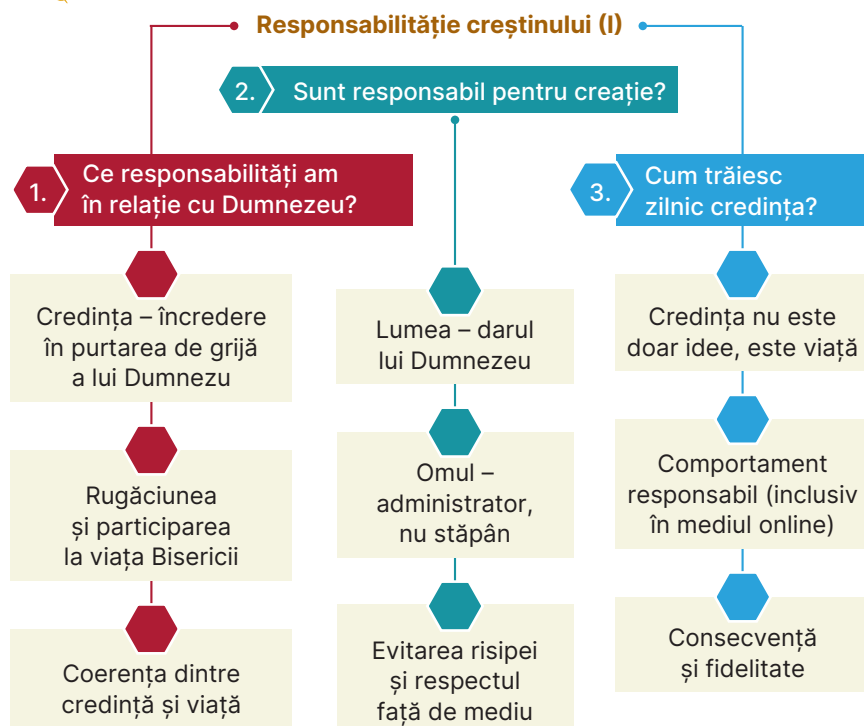
Grija pentru natură, evitarea risipei și respectul față de mediul înconjurător sunt expresii concrete ale recunoștinței față de Creator. **A proteja creația** înseamnă a înțelege că libertatea nu este abuz, este responsabilitate.

Într-o societate orientată spre consum și superficialitate, **asumarea responsabilității față de Dumnezeu și față de creație** este un semn de maturitate. Aceasta îl ajută pe adolescent să-și ordoneze viața, să-și păstreze echilibrul și să descopere că adevărata libertate se trăiește în încredere și respect față de darurile primite.

SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ În ce fel apropierea de Dumnezeu îl ajută pe om să devină responsabil?
- ◆ Prin ce mijloace se hrănește relația cu Dumnezeu?
- ◆ În ce constă rolul omului de administrator al creației lui Dumnezeu?
- ◆ Cum se manifestă concret responsabilitatea omului față de creație?

OGLINDA TABLEI



LECTURĂ FILOCALICĂ

„Înalță toată doxologia Dumnezeului slavei. Pe El să-L laudăm în veci. Amin. Căci nu nouă ni se cuvine slava, ci numai Lui și Fiului Său cel Sfânt. Dumnezeu a adus iubirea ta la neputința noastră ca să primim ajutorul Lui unul prin altul. A vrut să împlinească cu noi Scriptura care zice: „Frate ajutat de frate este ca o cetate tare și înaltă și are putere ca o împărăție întemeiată.” (Pildele lui Solomon 18, 19) Dar fie ca noi toți să fim ajutați de Fratele nostru cel Mare, înțeleg de lisus. Căci El a binevoit să ne facă pe noi frații Săi. Și așa suntem fericiți de îngeri. Avem un astfel de Frate puternic, ca să ne facă și pe noi puternici”.

(Sfinții Varsanufie și Ioan, *Filocalia*, 11)

„Dar răspunderea întreagă e nu numai o legătură între oameni, ci și a lor cu Dumnezeu. Cei ce nu se simt responsabili în fața lui Dumnezeu, nu se simt nici între ei. De unde forța absolută a responsabilității, dacă nu e un for superior care a sădit-o în noi? Și de ce aș fi atât de răspunzător pentru ființa semenului meu, dacă ea ar fi o ființă trecătoare? În această forță necondiționată a responsabilității pentru semenul meu e implicată valoarea lui eternă.”

(Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae, *Filocalia*, 11)



Frumusețea creației



PORTOFOLIU



- ♦ Realizează un colaj (decupaje din reviste sau imagini tipărite) care să ilustreze responsabilitatea creștinului în relație cu Dumnezeu și cu creația. Selectează minimum șase imagini relevante pe care să le organizezi în două secțiuni (relația cu Dumnezeu și grija față de creație) și scrie o scurtă explicație pentru fiecare imagine selectată. Adaugă un titlu sugestiv și un mesaj personal.
- ♦ Realizează un scurt interviu imaginar (trei-cinci întrebări) cu un părinte, un profesor, un preot etc. despre modul în care se manifestă responsabilitatea creștinului în relația cu Dumnezeu și cu creația.



CUVINTE CU TÂLC

„Afirmarea puterii stăpânitoare a omului asupra creației, fără semnalarea, în paralel, a responsabilității lui față de Dumnezeu și a raportării lui la El, dă naștere cu ușurință unor tragice înțelegeri greșite și are consecințe negative, precum cele ce au dus la actuala criză ecologică. De aceea, reafirmarea adevărului creștin despre om și despre relația lui cu lumea și cu Dumnezeu este astăzi o necesitate imperioasă.”

(Georgios Mantzaridis, *Morala creștină*)

- ♦ Discută cu profesorul de Religie despre cum libertatea fără responsabilitate devine abuz, ce exemple de abuz asupra creației întâlnim în societatea de astăzi și cum se poate manifesta responsabilitatea creștinului față de natură și față de ceilalți.



Un copac pentru viitor



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTA CUVIOASĂ FILOFTEIA DE LA PASĂREA, MAMA SFÂNTULUI IERARH CALINIC DE LA CERNICA († 1883)



S-a căsătorit de tânără cu Antonie, un tânăr credincios, alături de care va întemeia o frumoasă familie creștină, stabilindu-se în mahalaua Sfântul Visarion din București, unde și-au crescut în dragoste de Dumnezeu și de țară cei patru fii pe care i-au primit de la Dumnezeu.

După ce a rămas văduvă, a ales calea monahismului la Mănăstirea Pasărea, făcându-se pildă de viețuire pentru maicile din obște. Al doilea fiu al său, pe nume Constantin, simțind chemarea spre viața monahală, alege să intre în obștea Mănăstirii Cernica, unde este tuns monah, cu numele Calinic. Acest fiu al sfintei, Sfântul Calinic, va ajunge mai apoi stareț al Mănăstirii Cernica și Episcop de Râmnic.

Strălucind în virtute, în dragoste, smerenie, rugăciune și ascultare, Sfânta Cuvioasă Filoftea de la Pasărea a trecut la cele veșnice în anul 1833, arătând că nu este suficient să mărturisești cu buzele, ci trebuie să trăiești cu toată ființa ta ceea ce crezi.

Este prăznuită în data de **12 aprilie**.



APLICAȚII

1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate (A) sau false (F). Formulează un scurt argument care să justifice răspunsul.

- Credința înseamnă doar acceptarea existenței lui Dumnezeu. A/F
- Relația cu Dumnezeu se construiește prin rugăciune și participare la viața Bisericii. A/F
- Omul este proprietar absolut al creației. A/F
- Responsabilitatea creștinului trebuie să se vadă și în comportamentul din mediul online. A/F
- Credința autentică se reflectă în alegerile și atitudinile omului. A/F

2. **Reflectăm împreună:** Privește schema de mai jos și răspunde la întrebările formulate.

CE? Ce înseamnă responsabilitatea creștinului în relația cu Dumnezeu și cu creația?

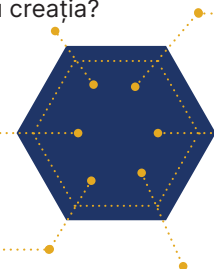
CINE? Cine este chemat să aibă grijă de creația lui Dumnezeu?

CÂND? Când devine libertatea lipsită de responsabilitate?

UNDE? Unde se poate vedea responsabilitatea sau lipsa de responsabilitate a omului?

DE CE? De ce este important ca omul să protejeze creația lui Dumnezeu?

CUM? Cum poate un adolescent să trăiască responsabil credința în viața de zi cu zi?



3. **Activitate pe grupe: Prezentare digitală de grup.** Profesorul împarte clasa în patru grupe, apoi distribuie fiecărei grupe una dintre următoarele teme: *Responsabilitatea în relația cu Dumnezeu*, *Responsabilitatea față de creație*, *Responsabilitatea tânărului creștin în mediul digital*, *Raportul dintre libertate și responsabilitate*. Prezentările digitale vor fi susținute în fața clasei, subliniindu-se mesajul pe care fiecare grupă dorește să îl transmită colegilor.

4. Inițiază sau participă, individual sau împreună cu colegii, la o activitate de voluntariat dedicată protejării mediului înconjurător (ecologizare, plantare, colectare selectivă, îngrijirea unui spațiu verde, etc.). După încheierea activității, realizează un scurt raport în care să precizezi activitatea desfășurată, locul și perioada, rolul tău în cadrul activității, cum se leagă această activitate de responsabilitatea creștinului față de creație.



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Responsabilitatea creștinului izvorăște din relația sa personală cu Dumnezeu.
- ◆ Credința autentică se vede în fapte, în alegeri, în comportamentul zilnic.
- ◆ A trăi responsabil înseamnă a fi consecvent în ceea ce zici și ceea ce faci.
- ◆ Grijă pentru natură și evitarea risipei sunt expresii ale responsabilității față de darurile primite.



POPAS DE RUGĂCIUNE

„Adu-Ți aminte de poporul care nădăjduiește spre Tine, adu-Ți aminte de păsări, adu-Ți aminte și de animale și dă vânt cu rouă, ca să înceteze seceta, și fă să crească semințele pământului, spre hrana oamenilor și a animalelor, și iarăși le învrednicește pe toate de purtarea ta de grijă. Că Tu ești Cel care răsari iarbă animalelor și verdeață spre folosul oamenilor. Și Tu ești Cel care scoți pâine din pământ și dai vin și cu untdelemn veselești fețele oamenilor, ca hrănindu-ne cu îndestulare din bunătățile Tale, în veselia inimii să preaslăvim bunătatea Ta, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”.

(Rugăciune la vreme de secetă – fragment)

◆ Citește cu atenție fragmentul dat din „Rugăciunea la vreme de secetă”, apoi realizează un organizator grafic cu titlul *Darurile lui Dumnezeu și responsabilitatea omului*. Grupează informațiile din text în două categorii: darurile oferite de Dumnezeu și responsabilitățile omului față de creație și evidențiază legătura dintre recunoștință și grija față de creație.





DICTIONAR TEOLOGIC



Templu al Duhului Sfânt – expresie biblică (1 Corinteni 6, 19) prin care este arătat faptul că omul botezat devine locaș al lui Dumnezeu. Prin credință, rugăciune și participarea la Sfintele Taine, mai ales la Sfânta Împărtășanie, Duhul Sfânt lucrează în viața creștinului și îl cheamă la curăție, sfințenie și iubire. De aceea, trupul omului trebuie respectat și folosit spre slava lui Dumnezeu și spre binele apropielui.

SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Să ne iubim unii pe alții, ca, într-un gând, să mărturisim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită.”

(Liturgia Sfântului Ioan
Gură de Aur și a Sfântului
Vasile cel Mare)

„Iar pe noi pe toți care ne împărtășim dintr-o pâine și dintr-un potir, să ne unești unul cu altul prin împărtășirea Aceluiași Sfânt Duh și pe niciunul dintre noi să nu ne faci a ne împărtăși cu Sfântul Trup și Sânge al Hristosului Tău spre judecată sau spre osândă, ci să aflăm milă și har împreună cu toți Sfinții, care din veac au bineplăcut Ție.”

(Rugăciunea Sfintei
Jertfe, Liturgia Sfântului
Vasile cel Mare)

♦ Având ca punct de plecare aceste două texte liturgice și sub îndrumarea profesorului de Religie, lucrați în grupe de patru-cinci elevi și redactați un set de cinci-șapte reguli care pot contribui la construirea unei atmosfere de respect, iubire și unitate în clasă. La final, fiecare grupă va prezenta ideile propuse, iar împreună cu profesorul alcătuiți un cod al comuniunii creștine.



Responsabilitatea față de aproapele

2. RESPONSABILITĂȚILE CREȘTINULUI (II)

(față de sine și față de aproapele)



Responsabilitatea creștinului nu se oprește la relația cu Dumnezeu și cu natura, ci se reflectă în modul în care se raportează **la sine și la ceilalți**. A fi responsabil față de sine înseamnă a-ți înțelege demnitatea de „cunună a creației” și a avea grijă de viața ta ca de un dar. Sfântul Apostol Pavel spune: „Sau nu știți că trupul vostru este **templu al Duhului Sfânt**, Care este în voi (...)? Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu.” (1 Corinteni 6, 19-20).

Această afirmație arată că trupul și sufletul nu sunt lucruri de folosit la întâmplare, ci realități care trebuie respectate. Pentru un adolescent, **grija față de sine** înseamnă echilibru, evitarea exceselor și a dependențelor care pot distruge libertatea: droguri, alcool, violență, dar și dependența de imagine, de validare sau de lumea virtuală. Înseamnă să fii atent la ceea ce gândești, la ce lași să intre în mintea ta și la alegerile care îți formează caracterul.

Responsabilitatea față de sine înseamnă și alegerea atentă a mediului în care trăiești. Sfântul Apostol Pavel avertizează: „Nu vă lăsați înșelați. Tovărășiile rele strică obiceiurile bune.” (1 Corinteni 15, 33). Prietenii ne pot ajuta să creștem sau ne pot împinge spre decizii care ne îndepărtează de bine. A alege cu cine îți petreci timpul nu este lipsă de libertate, ci protejarea propriei deveniri.

Responsabilitatea față de aproapele pornește de la convingerea că fiecare om este creat după chipul lui Dumnezeu. De aceea, respectul nu este opțional. Hristos oferă un criteriu simplu și clar: „Ci toate câte

voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și proorocii.” (Matei 7, 12).

Această regulă a iubirii și a reciprocității ne învață să evităm ironia care rănește, competiția care umilește și indiferența care izolează. **Respectul între fete și băieți**, înțelegerea complementarității dintre noi și refuzul de a transforma relațiile în rivalitate distructivă sunt semne ale maturității.

A fi **responsabil față de sine și față de aproapele** înseamnă a trăi conștient, a construi relații sănătoase și a nu transforma libertatea în egoism. Astfel, responsabilitatea nu limitează viața, ci o protejează și o face mai profundă în iubirea lui Hristos.

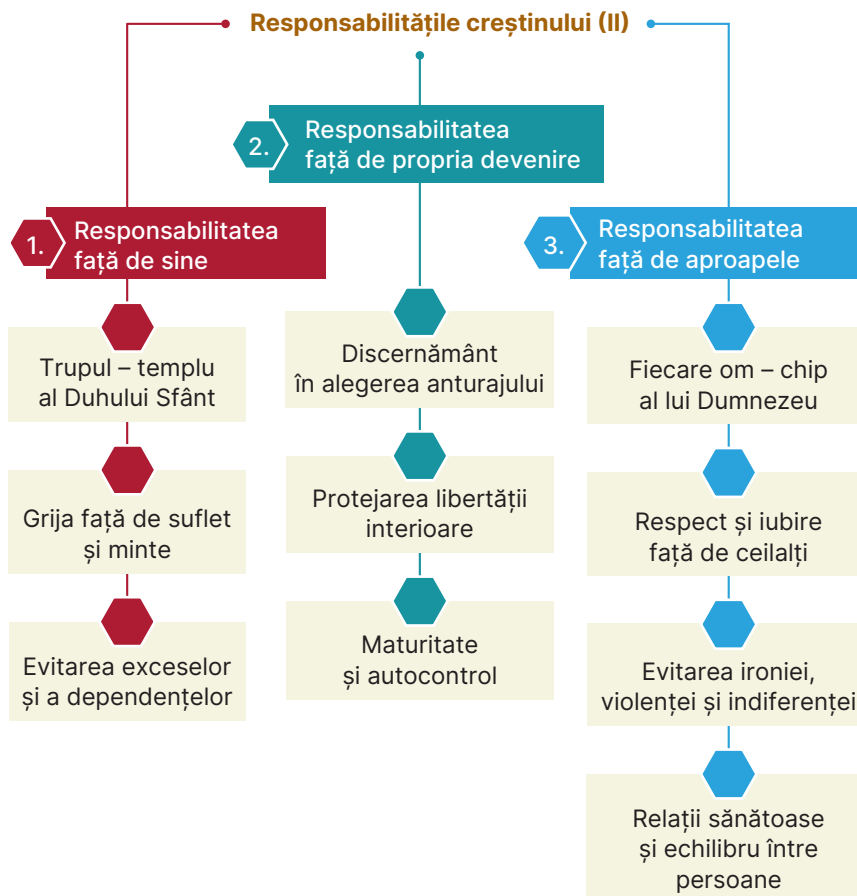


SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Ce înseamnă a fi responsabil față de propria persoană?
- ◆ Explică în ce fel dependențele pot afecta libertatea persoanei.
- ◆ Ce înseamnă să fii responsabil față de aproapele?
- ◆ Cum poate fi aplicată în viața de zi cu zi regula formulată de Hristos: tot ceea ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi la fel?



OGLINDA TABLEI



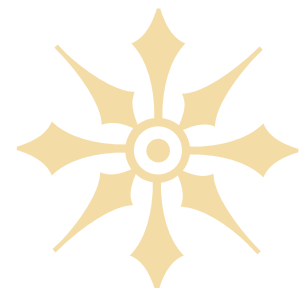
LECTURĂ FILOCALICĂ

„Cu cât e cineva mai conștient, cu atât e mai responsabil pentru alții. Căci cel ce datora în Evanghelie Stăpânului zece mii de dinari, îi datora ca unul ce era răspunzător de munca celor subordonați lui. E o înaltă înțelegere a responsabilității. Nu se anulează simplist diferențele dintre oameni. Dar Dumnezeu care a dat unora talente mai mari, le-a dat și responsabilități mai mari pentru alții, deci o conștiință mai acută. Nu le-a dat talentele mai mari ca să exploateze prin destoinicia lor mai mare pe cei mai puțini înzestrați. Talentele nu trebuie folosite în scop egoist. Căci sunt de la Dumnezeu.”

(Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae, *Filocalia*, 11)

„Omul nostru lăuntric este duhul nostru, care este îndreptat spre cele de sus, spre ceruri, și este slobod de interesele și dorințele pământești... Omul lăuntric se înnoiește pe durata întregii noastre vieți trăite întru cunoștință, dacă duhul său nu este târât în noroiul vieții pământești și își amintește întotdeauna cuvântul Sfântului Apostol Pavel: «Sus să avem inimile». Astfel, omul nostru lăuntric se înnoiește zi de zi și se apropie de Dumnezeu.”

(Sfântul Luca al Cramei, *Cuvinte și omilii*)





PORTOFOLIU



♦ Realizează un poster cu titlul *Libertate sau responsabilitate?* în care să ilustrezi relația dintre libertate și responsabilitate în viața unui tânăr. Posterul trebuie să conțină cel puțin un citat biblic și minimum două exemple concrete din viața de zi cu zi.

♦ Creează, individual sau în echipă, o minie expoziție digitală cu tema *Iubirea și comuniunea în viața creștină*, folosind platforme precum Artsteps, Google Arts sau alte aplicații digitale. La final, prezintă expoziția colegilor și explică modul în care Sfânta Liturghie îi unește pe oameni în iubirea lui Hristos.



CUVINTE CU TÂLC

„Atașamentul necritic și irațional față de propria persoană duce la egoism, egolatrie și egocentrism, rădăcini ale tuturor rătăcirilor din viața noastră. Există totuși o bună iubire de sine indispensabilă sporirii și desăvârșirii lui, care este și temeiul iubirii aproapelui. Iubirea creștină față de noi înșine se naște din responsabilitatea pe care trebuie să o avem față de întreaga noastră ființă: față de sufletul și trupul nostru. Pe lângă acestea, omul este responsabil pentru faptele lui și nu mai puțin pentru urmările acestor fapte, în măsura în care libertatea sa a luat parte activă la ele.”

(Cred, Doamne, și mărturisesc – file de catehism ortodox)

♦ După lectura atentă a textului, formați perechi și discutați despre diferența dintre iubirea de sine responsabilă și egoism. În timpul dialogului, identificați trăsături ale unei iubiri de sine sănătoase, precizați consecințele egoismului asupra relațiilor dintre oameni și oferiți exemple concrete din viața adolescenților. La final, fiecare pereche va prezenta clasei concluzia la care a ajuns.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL CUVIOS DANIIL SIHASTRU († 1496)

A fost unul din cei mai mari sfinți pe care i-a odrăslit pământul Moldovei, mare dascăl al pustiei, povățuitor al călugărilor și sfetnic al sfântului domnitor Ștefan cel Mare.

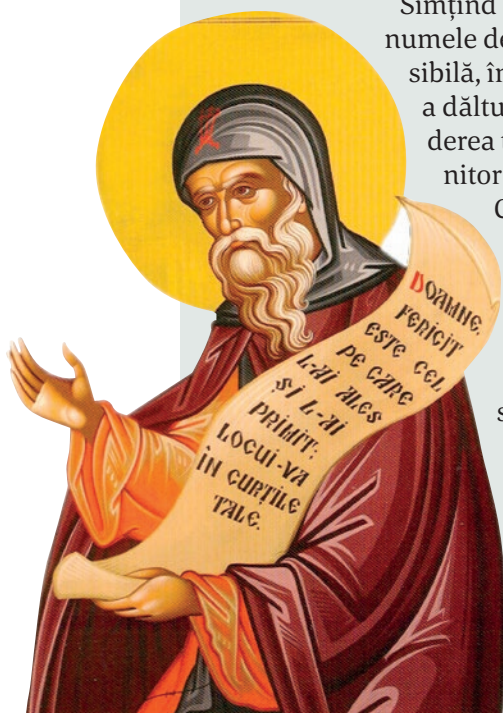
S-a născut într-un sat din apropierea orașului Rădăuți, primind la botez numele Dumitru. La vârsta de 16 ani, a fost călugărit cu numele David, la Mănăstirea „Sfântul Nicolae” din Rădăuți.

Simțind nevoia de mai multă liniște, a îmbrăcat schima cea mare, primind numele de schimnic Daniil, și s-a retras într-o zonă împădurită și greu accesibilă, în apropierea actualei localități Putna. Acolo a găsit o stâncă în care a dăltuit un paraclis. Aici a venit Ștefan cel Mare, în anul 1451, după uciderea tatălui său, pustnicul Daniil prorocind că în curând va deveni domnitor al Moldovei, ceea ce s-a și întâmplat, în anul 1457. Tot la îndemnul Cuviosului Daniil, Ștefan cel Mare construiește Mănăstirea Putna, în anul 1466.

Sfântul Daniil se retrage pe malul pârâului Voroneț. Aici îl vizitează din nou Ștefan cel Mare, după înfrângerea de la Războieni, din 1476, cerându-i sfatul. Sensibil la durerea domnitorului și conștient de responsabilitatea pe care o avea față de țară, l-a îndemnat să continue apărarea Moldovei, că va reuși; lucru care s-a și întâmplat. În amintirea acestei victorii, în anul 1488, domnitorul a construit Mănăstirea Voroneț. După sfințirea mănăstirii, Daniil se mută de la chilie în mănăstire. Aici își petrece ultima parte a vieții, fiind ales ca egumen al mănăstirii. A trecut la Domnul în anul 1496 și a fost înmormântat în biserica Mănăstirii Voroneț.

Pe piatra de mormânt, stă scris: „Acesta este mormântul părintelui nostru David, schimonahul Daniil”.

Este prăznuit în ziua de **18 decembrie**.





APLICAȚII



1. Completează enunțurile de mai jos, folosind termenii potriviți.
 1. Trupul omului este numit de Sfântul Apostol Pavel „templu al
 2. Tovărășiile rele strică obiceiurile
 3. Fiecare om trebuie respectat, deoarece este creat după lui Dumnezeu.
 4. Responsabilitatea față de aproapele se arată prin iubire, respect și
 5. A fi responsabil înseamnă a construi relații cu ceilalți.

2. Imaginează-ți că ai ocazia să stai de vorbă cu Sfântul Cuvios Daniil Sihastrul despre responsabilitate, libertate și alegerile pe care le fac tinerii astăzi. Redactează un interviu imaginar, în care să formulezi cinci întrebări, să oferi răspunsuri inspirate din viața și învățătura sfântului, să evidențiezi importanța prietenilor bune, a rugăciunii și a responsabilității față de aproapele.

3. Sub îndrumarea profesorului, organizați în clasă o dezbatere cu tema: *Libertatea adevărată înseamnă să faci orice dorești*. Profesorul va împărți clasa în două grupe: una care susține afirmația și alta care argumentează că libertatea trebuie unită cu responsabilitatea. Fiecare echipă va identifica argumente, pornind de la textul lecției, va utiliza exemple din viața adolescenților și va integra cel puțin un citat biblic sau un exemplu din viața unui sfânt.

Profesorul va modera discuția, va urmări respectarea regulilor dialogului și va încuraja exprimarea argumentată și respectuoasă a opiniilor. La final, împreună cu profesorul, formulați o concluzie despre legătura dintre libertate, responsabilitate și respectul față de aproapele.

4. Descoperă zece termeni ascunși în careu, notează-i în caiet și alcătuiește câte o propoziție cu fiecare dintre aceștia.

M	A	T	U	R	I	T	A	T	E	L	F	S	I	U	G	X	D	G	H
F	P	C	H	K	C	I	A	N	T	U	R	A	J	C	H	M	W	A	H
I	C	K	I	P	A	P	R	O	A	P	E	L	E	I	Z	J	P	M	X
I	R	E	S	P	O	N	S	A	B	I	L	I	T	A	T	E	U	D	X
F	K	V	L	I	B	E	R	T	A	T	E	R	A	Q	K	Q	X	R	H
U	S	C	C	O	N	Ș	T	I	I	N	Ț	Ă	T	L	R	H	V	C	J
O	X	C	J	I	V	Z	D	I	S	C	E	R	N	Ă	M	Â	N	T	B
H	J	G	D	Y	F	D	I	S	G	J	C	A	R	A	C	T	E	R	B
K	U	R	E	S	P	E	C	T	M	I	U	B	I	R	E	S	E	V	X
A	S	U	L	R	C	O	M	U	N	I	U	N	E	C	M	M	R	L	S



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Responsabilitatea față de sine înseamnă respectarea trupului și a sufletului ca daruri ale lui Dumnezeu.
- ◆ Dependențele și excesele pot afecta libertatea și demnitatea persoanei.
- ◆ Fiecare om trebuie respectat, deoarece este creat după chipul lui Dumnezeu.
- ◆ Responsabilitatea față de aproapele se arată prin iubire, respect și ajutor.



POPAS DE RUGĂCIUNE

„Pomenește, Doamne, pe robii Tăi care suferă de cancer. Pomenește, Doamne, pe robii Tăi care suferă de boli ușoare sau grave. Pomenește, Doamne, pe robii Tăi care suferă de infirmități sufletești. Pomenește, Doamne, pe familiile care au probleme și pe cei divorțați. Pomenește, Doamne, pe toți cei înțemnițați, pe ucigași, pe făcătorii de rele, pe hoți, luminează-i și ajută-i să se îndrepteze. Pomenește, Doamne, pe robii Tăi care sunt în război. Pomenește, Doamne, pe robii Tăi care ne-au cerut nouă să ne rugăm pentru ei. Amin”.

(Rugăciunea pentru lume a Sfântului Paisie Aghioritul – fragment)

◆ După citirea rugăciunii, reflectează la nevoile și suferințele oamenilor din jurul tău. Scrie pe un bilețel numele unei persoane sau al unei categorii de oameni care au nevoie de ajutor, o rugăciune sau o încurajare și notează o faptă concretă prin care ai putea arăta grijă și responsabilitate față de aceasta. Sub coordonarea profesorului, bilețelele vor fi reunite într-un afiș al clasei intitulat *Lanțul faptelor bune*.





DICTIONAR TEOLOGIC

Conștiință – glasul lui Dumnezeu din sufletul omului, care îl ajută să deosebească binele de rău. Ea îl îndeamnă pe om spre fapte bune și îl muștră atunci când greșește.

Talant – (aici) reprezintă darurile și capacitățile pe care fiecare persoană le primește de la Dumnezeu. Omul este chemat să folosească aceste daruri cu responsabilitate, iubire și dăruire.

Omul lăuntric – reprezintă partea duhovnicească a ființei umane, locul unde omul gândește, simte, își formează conștiința și comunică cu Dumnezeu.



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească să o lepădăm ca pe împăratul tuturor să-L primim, pe Cel înconjurat, în chip nevăzut, de cetele îngerești. Aliluia, Aliluia, Aliluia.”

(Cântarea heruvimică)

♦ Pornind de la textul Cântării heruvimice identifică, împreună cu profesorul de Religie, care sunt grijile, presiunile sau preocupările care îi pot îndepărta pe adolescenți de valorile autentice, apoi caută modalități prin care conștiința și rugăciunea îl pot ajuta pe om să își păstreze echilibrul interior.



Moment de rugăciune

3. VALORI CREȘTINE ȘI CARACTER

(omul lăuntric – conștiință, comportament;
ilustrări la nivelul unor pilde)



Adolescența este timpul în care se conturează marile alegeri ale vieții. Dincolo de rezultate școlare, performanțe sau imagine, se modelează ceva mai profund: **caracterul**. Credința creștină ne învață că adevărata **transformare începe din interior**, din ceea ce Sfânta Scriptură numește „**omul dinăuntru**.” (Efeseni 3, 16). Acolo se nasc deciziile, acolo se formează convingerile, acolo se maturizează libertatea.

Valorile autentice nu sunt schimbătoare, nici dictate de tendințe trecătoare. Acestea se bazează pe **principiile perene ale Evangheliei** lui Hristos: adevărul, iubirea, smerenia, fidelitatea și responsabilitatea. Hristos arată că exteriorul reflectă interiorul, atunci când spune: „Căci din prisosul inimii găsește gura.” (Matei 12, 34). Ceea ce cultivăm în inimă devine vizibil în comportament.

Pilda întoarcerii fiului risipitor (Luca 15, 11-32), de exemplu, oferă **două învățături esențiale** pentru formarea caracterului. Mai întâi, arată că **libertatea fără discernământ** poate duce la pierdere și risipire. Fiul pleacă, convins că autonomia înseamnă împlinire, dar descoperă golul interior. În al doilea rând, pilda arată că **revenirea este posibilă**, atunci când conștiința se trezește. Momentul în care „și-a venit în sine” reprezintă începutul maturizării. Adevăratul caracter se formează prin acceptarea momentelor în care am greșit și, în mod deosebit, prin asumarea greșelii și revenirea la bine.

Pilda talanților (Matei 25, 14-30) ne ajută să înțelegem legătura **dintre valori și caracter**. Stăpânul oferă fiecărui slujitor daruri diferite, „fiecăruia după puterea lui”. Doi dintre ei pun în lucrare ceea ce au primit, iar al treilea îngroapă talantul din teamă. Mesajul pildei este limpede, anume

că nu cantitatea darurilor contează, ci responsabilitatea cu care le valorificăm. Caracterul se vede și în modul în care folosim ceea ce am primit: inteligență, timp, energie, prietenii, oportunități. Să trăim în lumina valorilor creștine înseamnă să evităm îngroparea lor prin comoditate, indiferență sau frică și transformarea în rod de folos pentru binele comun și binele propriu.

Pentru un adolescent, **omul lăuntric** – adică interiorul în care se formează conștiința și se decide comportamentul, așa cum vedem și în pildele Evangheliei – trebuie perceput ca spațiul unde se plămădește viitorul. Într-o lume a comparației și a presiunii sociale, valorile evanghelice oferă suport și lumină spre ținta supremă, mântuirea. Acestea îl ajută pe tânăr să rămână autentic, să fie același în public și în privat și să nu-și construiască identitatea doar pe validarea celorlalți.

Astfel, caracterul se formează prin **alegeri repetate în direcția binelui**, iar fidelitatea față de valorile evanghelice devine baza unei vieți stabile, coerente și cu sens.

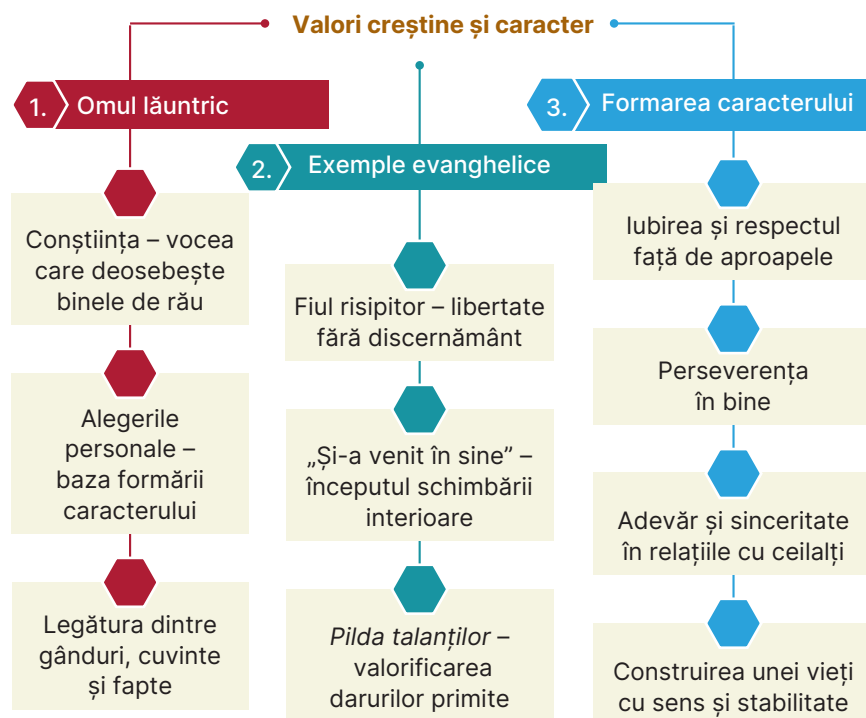


SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Ce rol are caracterul în formarea relațiilor dintre semeni?
- ◆ Care sunt două valori evanghelice prezente în textul lecției? Indică câte un exemplu pentru fiecare.
- ◆ Ce învățături morale pot fi desprinse din *Pilda întoarcerii fiului risipitor*?
- ◆ Care este mesajul principal al *Pildei talanților*?



OGLINDA TABLEI



LECTURĂ FILOCALICĂ

„Conștiința este un învățător sincer. Cine ascultă de ea petrece fără greșală.”

(Sfântul Talasie Libianul, *Filocalia*, 4)

„Când l-a făcut Dumnezeu pe om, a sădit în el ceva dumnezeiesc, ca un gând mai fierbinte și mai luminos, având calitatea unei scântei care luminează mintea și arată aceștia deosebirea binelui de rău. Aceasta se numește conștiință și ea este legea firii lui... De această conștiință ascultând patriarhii și toți sfinții dinainte de legea scrisă, au bineplăcut lui Dumnezeu. Aceasta fiind astupată și călcată de către oameni prin înaintarea păcatului, am avut nevoie de legea scrisă, de sfinții proroci, am avut nevoie de însăși venirea Stăpânului nostru Iisus Hristos, ca să o descoperim și să o trezim, ca să aprindem din nou acea scântei acoperită, prin păzirea sfintelor Lui porunci.”

(Sfântul Dorotei de Gaza, *Filocalia*, 9)



Alegeri



PORTOFOLIU

♦ Documentează-te despre viața unui personaj biblic sau al unui sfânt care a dovedit un caracter puternic în situații dificile. Prezintă, într-o fișă de portofoliu, valorile creștine pe care le-a trăit și explică ce exemplu poate oferi adolescenților de astăzi.

♦ Realizează un poster digital cu titlul *Valorile care formează caracterul creștin*, utilizând aplicația Canva sau o altă aplicație digitală. Include în poster minimum cinci valori evanghelice și câte un exemplu concret prin care acestea pot fi puse în practică de către adolescenți. Adaugă un verset biblic sau citat patristic potrivit temei și prezintă posterul în fața clasei, explicând mesajul ales.



CUVINTE CU TÂLC

„Suflete, de ce te zbați mereu?
Urli ca o fiară-nchisă-n cușcă;
Dinții de sălbăticiune mușcă,
Mușcă sângerând zăvorul greu.
Suflete, ai vrea să zbori la cer?
Bine știi, că-i strâmtă colivia.
Îți oprește aripa – zglobia –
Cu zăbrele cenușii de fier.
Suflete, ți-i dor să te înalți?
Știi că te lovești de grinzi în creștet
Și răsună jalnic lemnul veșted,
Când lovindu-ți capul vrei să salți.
Suflete, te-ajunse dor de Rai?
Bine știi că-i calea nesfârșită.
N-ai în mână bâta ținută,

Nici merinzi în traista goală n-ai.
Suflete, ți-i greu să stai în laț?
Te-mboldește aprig dor de ducă?
Nu te zbate. Bine știi și tu că
Sânge curge-n cușcă, de te zbați.
Suflete așteaptă puțintel:
Vor pieri zăbrelele odată,
va pieri și cușca-nsângerată
Și vei fi-n lumină singurel.
Se vor rupe grinzile de lemn,
Gratiile de fier se vor deschide,
Și-ai să uiți de laturile hăde,
Suflete așa ca la un semn”.

(Maica Teodosia [Zorica]
Lațcu, în *cătușe*)

♦ Recitește poezia și identifică versurile care exprimă: lupta interioară, dorul după bine, nevoia de libertate și speranța eliberării. Explică ce semnificație au aceste stări pentru un adolescent.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTA MĂRTURISITOARE BLANDINA DE LA IAȘI (1906–1971)



A rămas în inimile celor care au cunoscut-o drept o mărturisitoare a lui Hristos din zilele noastre, o pildă vie de jertfelnicie.

S-a născut într-un sat din Basarabia, într-o familie de preot, participând în felul acesta în mod activ la viața liturgică a Bisericii. A urmat studiile necesare pentru a deveni învățătoare și s-a căsătorit, având un fiu. Viața liniștită a familiei a fost zdruncinată de ocupația sovietică a Basarabiei din 1940, care a dus la deportarea cuplului în Siberia, într-un calvar de 15 ani de suferință. Acolo a cunoscut foametea, nedreptățile detenției și munca silnică. După eliberare, a primit vestea că fiul ei trăia și lucra în România, fapt ce i-a adus alinare.

A ajuns în România, dar fiul și nora sa, ostili credinței, i-au impus să aleagă între Dumnezeu și familie. Sfânta a ales fără ezitare credința, rămânând fără adăpost. A ajuns la Iași, unde și-a găsit sprijin la o familie creștină. A devenit o prezență discretă, dar statornică la Catedrala Mitropolitană din Iași, dedicându-și timpul rugăciunii, traducerii sau transcrierii de acatiste și ajutorării celor în nevoie.

Smerenia a fost valoarea ei supremă. Din această pricină a fost judecată de mulți. Ea, însă, răspundea senin: „Mie nu îmi este rușine să spăl picioarele Mântuitorului Hristos”.

Este prăznuită în ziua de **24 mai**.



APLICAȚII



1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

1. Expresia „omul lăuntric” se referă la:

- a. aspectul exterior al omului;
- b. viața interioară și conștiința omului;
- c. puterea fizică;
- d. poziția socială.

2. În *Pilda întoarcerii fiului risipitor*, momentul în care „și-a venit în sine” arată:

- a. dorința de a pleca din nou;
- b. trezirea conștiinței și începutul schimbării;
- c. lipsa libertății;
- d. dorința de răzbunare.

2. În Sfânta Scriptură citim că „omul se uită la față, iar Domnul se uită la inimă” (1 Regi 16, 7). În lumea de astăzi, însă, *imaginea*, felul în care ne proiectăm în exterior, pare să valoreze mai mult decât *caracterul*, ceea ce suntem cu adevărat. Dezbateți, împreună cu profesorul de Religie, pornind de la următoarele întrebări:

– Dacă ați avea de ales între a fi respectați pentru cine sunteți cu adevărat, dar să fiți nepopulari, și a fi adorați pentru o imagine falsă, ce ați alege? Argumentați răspunsul.

– Ce poate descoperi Dumnezeu în inima omului, dincolo de aparențe? Ce vede Dumnezeu și oamenii nu pot vedea?

– Ce se întâmplă cu un caracter care este construit doar pentru a „da bine” în fața celorlalți? Poate rezista acesta în fața unei încercări grele?

3. **Studiu de caz.** Andrei este un adolescent talentat la desen și grafică digitală. Profesorii și colegii îl încurajează să participe la diferite concursuri școlare, însă el refuză de fiecare dată. Se teme că va fi criticat, că nu este suficient de bun sau că va greși. Deși are multe idei și posibilități, preferă să renunțe, înainte de a încerca.

Pornind de la *Pilda talanților* (Matei 25, 14-30), rezolvă următoarele cerințe.

- ◆ Identifică asemănarea dintre comportamentul lui Andrei și atitudinea slujitorului care a primit un talant.
- ◆ Precizează două consecințe ale fricii și lipsei de încredere asupra dezvoltării personale.
- ◆ Formulează două sfaturi pe care i le-ai oferi lui Andrei pentru a-și depăși teama.

3. *Pilda talanților* ne învață că:

- a. talanții trebuie ascunși pentru a fi păstrați;
- b. doar oamenii foarte talentați au responsabilități;
- c. frica este cea mai bună metodă de protecție;
- d. este important să folosim darurile primite cu responsabilitate.

4. Caracterul creștin se formează:

- a. prin evitarea responsabilităților;
- b. doar prin succes școlar;
- c. prin alegeri repetate în direcția binelui;
- d. prin dorința de afirmare în fața celorlalți.



POPAS DE RUGĂCIUNE

„O, Părinte al îndurărilor, Cel mai înainte de veci și Dumnezeu al toată mângâierea, voind eu să-mi cercetez conștiința asupra fărădelegilor mele, mă înfricoșez foarte și tremur, pentru că starea vieții mele îți este atât de lămurită, încât nici o faptă și nici un gând nu poate fi ascuns înaintea ochilor Tăi. Deci, cu toată smerenia îți cer, pentru îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, să-mi dai har ca să cunosc cum se cuvine și să-mi îndrept toate păcatele mele... Asemenea și pe tine, sfinte îngere, păzitorul sufletului meu, te rog să-mi dai ajutor în lucrarea aceasta, care este atât de trebuincioasă pentru mântuirea mea veșnică. Amin!”

(Rugăciune înainte de cercetarea propriei conștiințe)

◆ Alcătuiește un scurt plan personal de îndreptare. Reflectează asupra propriei vieți și răspunde la următoarele întrebări:

- Ce comportament sau atitudine aș dori să schimb la mine?
- Ce valoare creștină simt că ar trebui să cultiv mai mult?
- Ce faptă bună sau pas concret pot face chiar de astăzi?



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Caracterul se formează prin alegeri repetate.
- ◆ Valorile creștine oferă stabilitate și sens vieții.
- ◆ Talanții trebuie valorificați cu responsabilitate.
- ◆ Comportamentul exterior reflectă ceea ce cultivăm în inimă.



DICTIONAR TEOLOGIC

Duhovnic – preotul rânduit să primească spovedania credincioșilor și să îi îndrume în viața duhovnicească. Îl sprijină pe credincios să își recunoască greșelile, să lupte cu păcatul și să crească spiritual.

Spovedanie – Sfânta Taină prin care credinciosul își mărturișește păcatele înaintea duhovnicului și primește de la Dumnezeu iertarea lor.

Împăcare cu Dumnezeu – se referă la refacerea legăturii de iubire dintre om și Dumnezeu, afectată de păcat. Ea se realizează prin credință, pocăință, rugăciune și participarea la Sfintele Taine ale Bisericii.



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Iarăși și de multe ori cădem înaintea Ta și ne rugăm Ție, Bunule și lubitorule de oameni, ca, privind spre rugăciunea noastră, să curățești sufletele și trupurile noastre de toată necurăția trupului și a duhului și să ne dai nouă să stăm nevinovați și fără de osândă înaintea Sfântului Tău jertfelnic. Și dăruiește, Dumnezeule, și celor ce se roagă împreună cu noi, spor în viață, în credință și în înțelegerea cea duhovnicească. Dă-le lor să-Ți slujească totdeauna, cu frică și cu dragoste, și, în nevinovăție și fără osândă, să se împărtășească cu Sfintele Tale Taine și să se învrednicească de cereasca Ta împărăție.”

(Rugăciunea a doua pentru credincioși, Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur)

♦ Citește cu atenție această rugăciune, apoi compară ajutorul oferit de un simplu sfat omenesc și ajutorul primit prin Sfânta Taină a Spovedaniei, sub îndrumarea duhovnicului.



Prieten și îndrumător

4. DUHOVNICUL – PRIETEN ȘI ÎNDRUMĂTOR ÎN VIAȚA ADOLESCENTULUI

(rolul duhovnicului în modelarea, conturarea și afirmarea personalității; exemple de mari duhovnici)



Adolescența este vârsta în care se reconfigurează **identitatea și se caută sensul propriei vieți**. Apar întrebări care nu mai pot fi amânate: Cine sunt eu dincolo de așteptările celor din jur? Ce direcție merită urmată? Cum pot deosebi binele de rău, atunci când vocile din jur sunt atât de contradictorii? Și cine mă sprijină, atunci când mă simt nesigur sau copleșit?

Într-un astfel de moment al devenirii, tânărul are nevoie de informații, dar în mod deosebit de sfat înțelept ce poate ghida. Are nevoie de **un om matur** care să-l ajute să-și păstreze limpezimea minții și echilibrul inimii. În viața Bisericii, această responsabilitate o împlinește duhovnicul. El nu doar ascultă, el însoțește sufletul tânărului, este un om care, prin harul lui Dumnezeu, ajută la clarificarea dilemelor și contribuie la maturizarea libertății.

Spovedania nu este o simplă conversație, este însăși Taina vindecării sufletului. Sfânta Scriptură îndeamnă: „Mărturișiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați (...)” (Iacov 5, 16). Această vindecare vine în primul rând prin recunoașterea greșelilor, care înseamnă începutul restaurării interioare. În **Taina Spovedaniei**, Dumnezeu este Cel care iartă păcatele mărturisite cu sinceritate, iar duhovnicul este martor și slujitor al harului. El este cel care ne însoțește în procesul tămăduirii și al îndreptării.

Taina aceasta își are temeiul în cuvintele Domnului Hristos: „Cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate (...)” (Ioan 20, 23). Prin această lucrare,

Biserica continuă misiunea de împăcare a omului cu Dumnezeu. **Duhovnicul** nu este un stăpân al conștiinței și nici o autoritate infailibilă. Duhovnicul este omul care, prin harul primit la hirotonie, călăuzește în cele duhovnicești. El oferă sfat, discernământ și echilibru, fără a anula libertatea celui care vine la el.

Pentru un adolescent, întâlnirea constantă cu duhovnicul înseamnă claritate în decizii și stabilitate în perioadele de confuzie. La o vârstă în care greșelile pot apărea ușor, spovedania devine locul unde **povara se transformă în eliberare**. Acolo înveți să-ți înțelegi slăbiciunile fără disperare și să-ți valorifici darurile fără mândrie.

Mari duhovnici precum Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria, Părinții Arsenie Papacioc, Teofil de la Sâmbăta sau Petroniu Tănase au fost pentru mii de tineri luminători ai conștiinței și sprijin în momentele de rătăcire și de întuneric ideologic.

Duhovnicul nu trăiește și nu decide în locul tău, dar **te ajută** să-ți înveți propria responsabilitate. Prin harul lui Dumnezeu, el devine un **prieten adevărat al sufletului** și un **sprijin discret** pe drumul maturizării și al libertății interioare.



SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Care este principala responsabilitate a duhovnicului?
- ◆ Ce legătură există între Spovedanie și vindecarea sufletului?
- ◆ Cum îl poate ajuta duhovnicul pe adolescent în perioade de confuzie și nesiguranță?
- ◆ Care este legătura dintre libertate, responsabilitate și sfatul duhovnicului?

LECTURĂ FILOCALICĂ

„Nimic nu e mai de preț, nimic mai dătător de bucurie ca părintele duhovnicesc, a cărui dragoste și atenție către cel pe care-l iubește o întrece pe cea a oricărui părinte trupeșc.”

(Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Epistola către Filipeni*)

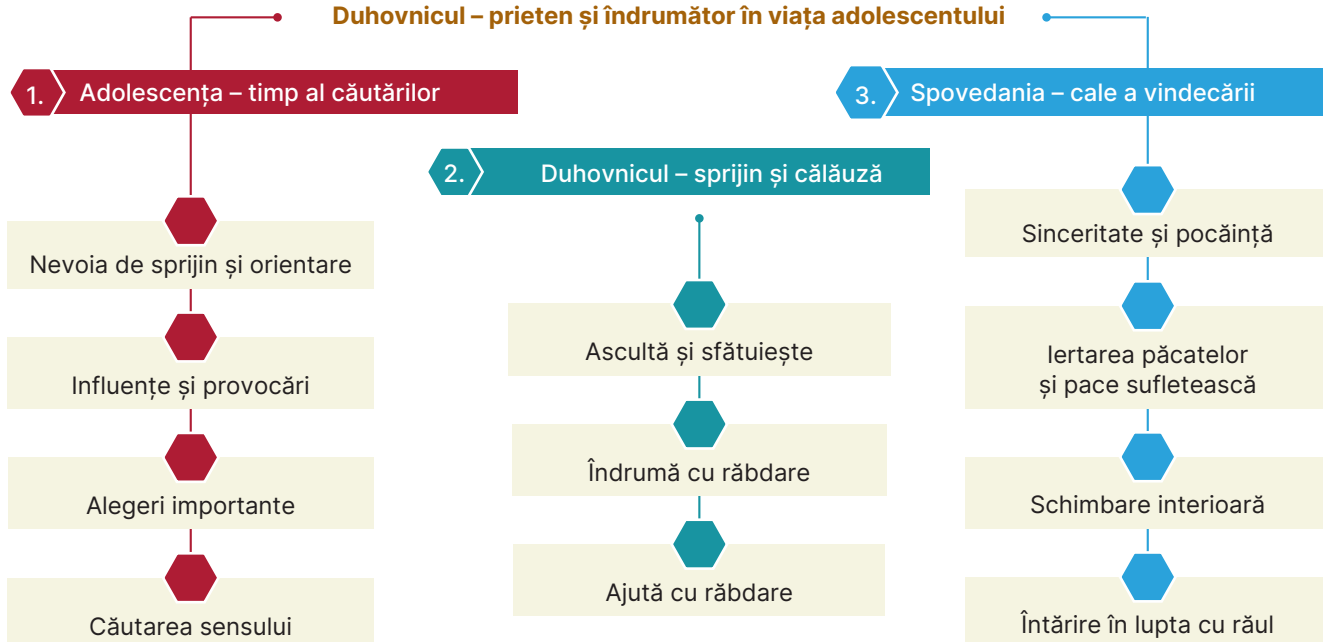
„Cel ce se numește răutate străveche, vrăjmașul nostru diavolul, știind că prin spunea și mărturisirea păcatelor la părintele său duhovnicesc, ia omul dezlegare și iertare și ușurare de sarcina cea grea a păcatelor sale, foarte se silește și se nevoiește ca să smin-tească și să orbească și nici-decum să nu lase pe om, nici măcar cu gândul să gândească la mărturisire.”

(Sfântul Ioan Gură de Aur, *Filocalia*, 8)



OGLINDA TABLEI

Duhovnicul – prieten și îndrumător în viața adolescentului





PORTOFOLIU



♦ Imaginează-ți că te pregătești pentru o discuție sinceră cu duhovnicul tău. Redactează opt-zece întrebări pe care un adolescent le-ar putea adresa preotului duhovnic despre alegerile importante din viață, prietenie, greșeli, iertare, schimbare și relația cu Dumnezeu prin rugăciune.

♦ Alege unul dintre duhovnicii menționați în lecție, sau un altul pe care îl preferi, și realizează o fișă biografică ce va cuprinde: date despre viața sa, învățături și sfaturi adresate tinerilor, o întâmplare sau un episod reprezentativ din viața sa și motivul pentru care poate fi un model pentru tinerii de astăzi.



CUVINTE CU TÂLC

„Se spunea că primind de ani și ani la el, în chilie, toată lumea care, dornică de o povață și însetată de cuvântul său alinător, venea să-și deschidă inima în fața lui, Zosima ar fi adunat în sine atâtea mărturisiri, atâtea zbucium sufletesc și atâtea spovedanii, încât spiritul lui devenise extraordinar de pătrunzător; era destul să arunce o privire asupra unui necunoscut, ca să ghicească imediat ce pas îl aducea la el, ce dorea și ce suferință îl apasă, spre marea uimire și descumpănire a nou-venitului... În același timp, Alioșa observase că mulți dintre vizitatori, adică majoritatea celor ce veneau pentru întâia oară să stea de vorbă între patru ochi cu starețul, intrau de obicei speriați, neliniștiți, pentru ca la urmă să plece, aproape fără excepție, înseninați, fericiți, încât chiar și cea mai sumbră figură se lumina.”

(Feodor Mihailovici Dostoievski, *Frații Karamazov*, vol. 1)

♦ Citește cu atenție fragmentul din *Frații Karamazov* și comentează afirmația „venea să-și deschidă inima în fața lui”. Discută cu colegii despre importanța sincerității în relația creștin-duhovnic, precizând de ce omul simte nevoia să vorbească despre suferințele și frământările sale.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL CUVIOS MĂRTURISITOR ARSENIE DE LA PRISLOP (1910–1989)

A fost stareț la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, apoi la Mănăstirea Prislop. S-a născut la Vața de Sus, Hunedoara, a urmat Liceul Național Ortodox „Avram Iancu” din Brad, pe care l-a terminat ca șef de promoție, în 1929. În același an, s-a înscris la Academia Teologică din Sibiu, pe care a finalizat-o în 1933. A urmat apoi cursurile Institutului de Arte Frumoase din București.

În 1939 petrece trei luni la Muntele Athos. La întoarcere a adus manuscrisele care au stat la baza *Filocaliei* românești.

În 1940 este tuns în monahism, iar în 1942 fost hirotonit preot și numit stareț al Mănăstirii Brâncoveanu, pe care a renovat-o.

După ocuparea țării de către armata sovietică, a fost arestat în mai multe rânduri, urmând să execute detenție „administrativă” la Canal, Timișoara, Jilava și Oradea. În 1959 i s-au înscenat nereguli financiare, pentru a fi scos abuziv din monahism și pentru a i se interzice să slujească la altar (post-mortem, în 1998, se revine asupra acestei decizii). În acest context a lucrat pe postul de pictor bisericesc, până la pensionarea sa din 1968, rămânând sub supravegherea Securității.

După 1984 se retrage la Mănăstirea Sinaia, unde trece la Domnul, la 79 de ani. A fost înmormântat la Mănăstirea Prislop. Astăzi, mormântul său constituie unul dintre cele mai importante locuri de pelerinaj din țară.

Este prăznuit în ziua de **28 noiembrie**.





APLICAȚII

1. Asociază informațiile din coloana **A** cu variantele potrivite din coloana **B**. Scrie pe caiet perechile corecte.

A.	B.
1. „Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele...”	a. luminători ai conștiinței și sprijin
2. Duhovnicul	b. Sfânta Taină prin care omul primește iertarea păcatelor
3. Spovedania	c. călăuzește, fără a anula responsabilitatea omului
4. Libertatea creștină	d. îndemn la mărturisire și vindecare sufletească
5. Marii duhovnici	e. presupune discernământ și asumarea faptelor
6. Harul lui Dumnezeu	f. lucrarea nevăzută a lui Dumnezeu în viața omului

2. Citește următoarea afirmație, apoi rezolvă cerințele: „Duhovnicul nu trăiește în locul tău, dar te ajută să-ți înveți propria responsabilitate”.

- ◆ Precizează două roluri ale duhovnicului pe care le putem desprinde din text.
- ◆ Explică, în trei-patru rânduri, de ce sfatul duhovnicului nu anulează libertatea omului.

3. **Studiu de caz.** Radu este elev în clasa a IX-a. În ultima perioadă, a început să se îndepărteze de familie și de prietenii apropiați. Se simte neînțeles, petrece tot mai mult timp izolat și ia decizii impulsive, pe care ulterior le regretă. Deși simte nevoia să vorbească cu cineva, îi este greu să își recunoască greșelile și să ceară ajutor.

Având ca punct de plecare acest caz, redactează un text, de 10-12 rânduri, în care să explici cum l-ar putea ajuta un duhovnic pe Radu în această perioadă, ce rol poate avea Taina Spovedaniei în viața lui și cum pot contribui sfatul, discernământul și încurajarea la redobândirea echilibrului sufleteș.

4. Realizați un brainstorming, pornind de la întrebarea *Ce calități ar trebui să aibă un adevărat îndrumător spiritual?*

Notați cât mai multe răspunsuri și exemple care vă vin în minte, apoi grupați răspunsurile pe categorii, identificați cele mai importante trei calități ale duhovnicului și explicați de ce acestea sunt importante pentru viața unui adolescent. Profesorul ghidează activitatea, notează ideile formulate pe tablă și ajută elevii să distingă între calitățile umane și cele duhovnicești.



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Duhovnicul este un îndrumător spiritual și un sprijin în viața creștinului.
- ◆ Spovedania este Sfânta Taină prin care omul primește iertarea păcatelor și vindecare sufletească.
- ◆ Duhovnicul oferă sfat și discernământ, fără a anula libertatea omului.
- ◆ Relația cu duhovnicul îl poate ajuta pe adolescent să depășească perioadele de confuzie.



POPAS DE RUGĂCIUNE

„Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, primește rugăciunea mea pentru robul Tău, duhovnicul meu (numele) ales de Tine să poarte povara păcatelor mele în fața Ta, așa cum Tu porți povara lumii întregi în fața Tatălui Cereș. Iartă-i toate greșelile lui pentru dragostea și jertfa stăruitoare, ca să pun început bun de pocăință eu, oaia rătăcită. Cercetează-l degrabă și vezi nevoile lui. Vindecă-l de toată boala și întinăciunea trupeză și sufletească și de slăbiciunea firii celei căzute. Izbăvește-l de toți vrăjmașii văzuți și nevăzuți, de tot răul și ispitele ce i-au venit pentru păcatele mele. Sporește-i înțelepciunea, îndelunga-răbdare, liniștea, pacea și mulțumirea sufletească. Binesporește în el, Doamne, și dăruiește-l sănătos, îndelungat în zile, drept învățând cuvântul Adevărului Tău.”

(Rugăciunea fiilor duhovnicești pentru părintele duhovnic)

- ◆ Împreună cu profesorul identifică două expresii care arată grija fiului duhovnicesc față de duhovnic și două expresii care arată rolul duhovnicului în viața credinciosului. Explică de ce această relație trebuie să fie întemeiată pe încredere și sinceritate.

Recapitulare

1.

Responsabilitățile creștinului față de Dumnezeu și față de creație

- Credința – încredere în Dumnezeu
- Rugăciune și participare la Sfânta Liturghie
- Coerență între credință și viață
- Omul – administrator al creației
- Respect față de natură și evitarea risipei

2.

Responsabilitățile creștinului față de sine și față de aproapele

- Trupul – templu al Duhului Sfânt
- Evitarea dependențelor și exceselor
- Respect și reciprocitate
- Libertatea nu trebuie transformată în egoism

CREȘTINISMUL ȘI PROVOCĂRILE LUMII CONTEMPORANE

3.

Valori creștine și caracter

- Omul lăuntric și conștiința
- Adevăr, iubire, smerenie, fidelitate
- *Pilda întoarcerii fiului risipitor* – revenire la bine
- *Pilda talanților* – valorificarea darurilor
- Caracterul se formează prin alegeri

4.

Duhovnicul – prieten și îndrumător în viața adolescentului

- Duhovnicul – sprijin și orientare
- Spovedania – Taina vindecării
- Claritate în decizii și echilibru sufleteșc

IDEEA CENTRALĂ

Creștinul răspunde provocărilor lumii contemporane prin credință, responsabilitate, valori autentice și călăuzire duhovnicească.

Fișă de autoevaluare și de evaluare



Autoevaluare				Evaluare realizată de cadrul didactic			
Criterii	Deseori ♥♥♥	Uneori ♥♥	Niciodată ♥	Criterii	Deseori ♥♥♥	Uneori ♥♥	Niciodată ♥
Am fost curios și interesat să învăț lucruri noi.				A fost activ și interesat de lecție.			
Dacă am greșit, am căutat soluții pentru a corecta.				A lucrat bine împreună cu ceilalți colegi.			
Mi-am spus părerea și am participat activ la discuții.				A avut idei și le-a susținut cu argumente.			
Rezolvând testul, am învățat ceva nou.				A scris clar și a argumentat corect răspunsurile.			
Aș putea obține rezultate mai bune, dacă				A respectat timpul alocat testului.			
Am colaborat bine la sarcinile în echipă.				A urmat etapele proiectului cu seriozitate.			
Mi-am realizat sarcinile la timp.				A avut o atitudine pozitivă față de sarcini.			

Investigație: Modele autentice pentru tineri

În viața fiecărui adolescent există persoane care le influențează modul de a gândi, de a vorbi și de a se comporta. Uneori, aceste modele provin din familie sau din comunitate, iar alteori din mediul online, din mass-media sau din grupul de prieteni. De aceea, este important să descoperim ce valori transmit aceste modele și în ce măsură contribuie la formarea caracterului și a propriei identități.

1. Ce îți propui?

Să investighezi care sunt modelele pe care adolescenții le urmează astăzi și ce valori transmit acestea.

2. Ce rezultate poți constata?

- Modelele promovate pun accent doar pe imagine și popularitate.
- Unele modele promovează valori pozitive, dar și comportamente discutabile.
- Există persoane care inspiră prin responsabilitate, credință și caracter.
- Modelele autentice îi ajută pe tineri să-și formeze corect caracterul și valorile.

3. Cum investighezi? – realizarea investigației

- Discuți cu colegi, părinți, profesori sau alte persoane despre modelele pe care le admiră tinerii.
- Observi ce persoane sunt promovate pe rețelele sociale, în mass-media sau în comunitate.
- Identifici valorile și comportamentele pe care acestea le transmit.
- Cauți exemple de modele creștine sau persoane care inspiră prin viața și caracterul lor.

4. Ce ai descoperit? – concluziile investigației

Precizează dacă ipotezele formulate se confirmă sau se infirmă, pe baza informațiilor obținute în cadrul investigației. Prezintă concluziile, realizând, la alegere: o compunere scurtă, o prezentare digitală, un poster sau un colaj de imagini și idei.



Evaluare

Timp de lucru: 35-40 de minute

- I.** Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate (A) sau false (F).
- Responsabilitatea creștinului față de creație înseamnă respect și grijă față de natură. A/F
 - Libertatea adevărată permite omului să facă orice dorește, fără limite. A/F
 - Trupul omului este numit în Sfânta Scriptură „templu al Duhului Sfânt”. A/F
 - Prietenii și anturajul nu influențează formarea caracterului. A/F
 - Valorile creștine autentice se bazează pe Evanghelia lui Hristos. A/F
 - Pilda talanților* evidențiază importanța valorificării darurilor primite. A/F
 - Duhovnicul îl poate ajuta pe adolescent să își formeze discernământul și echilibrul interior. A/F
 - Spovedania este Taina vindecării și restaurării sufletești. A/F

II. Citește cu atenție enunțurile de mai jos și continuă fiecare idee, în două-trei rânduri, folosind exemple și argumente inspirate din lecțiile studiate.

- A fi liber nu înseamnă
- Un prieten adevărat este acela care
- Valorile creștine mă ajută să
- Responsabilitatea față de creație înseamnă
- Duhovnicul poate deveni un sprijin pentru adolescent, deoarece
- Spovedania te poate ajuta, deoarece

III. Redactează un text, de 10-12 rânduri, în care să argumentezi *De ce omul are responsabilitate față de creație*. Include exemple concrete prin care un creștin poate proteja mediul înconjurător.



Rolul duhovnicului

Grilă de evaluare/autoevaluare

I.	4 puncte
II.	3 puncte
III.	2 puncte
Din oficiu.....	1 punct
Total.....	10 puncte



Relația cu divinitatea

RELIGIILE LUMII: VALORI ȘI ASPECTE SPECIFICE

1. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (I)
(mesopotamieni, egipteni)

2. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (II)
(grecii, romanii, geto-dacii)

3. Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității
(ordinea lumii și sacralitatea naturii; locurile de cult, sacerdoțiul, sărbătorile)

4. Dimensiunea culturală și filosofică a religiilor antice
(de la mit la morală; principii și norme de viață comunitară)

Recapitulare

Evaluare

DICȚIONAR
TEOLOGIC

Cosmogonie – învățătura despre crearea lumii de către Dumnezeu din nimic, prin iubire și voință dumnezeiască, pentru ca întreaga creație să participe la comuniunea cu El.

Zigurat – turn sacru, în trepte, specific civilizației mesopotamiene, construit ca loc de cult și apropiere simbolică de divinitate. În interpretarea creștină, acesta simbolizează încercarea omului de a ajunge la Dumnezeu prin propriile puteri, fără ascultare și fără ajutorul harului divin.

Cult – totalitatea rugăciunilor, ritualurilor și practicilor religioase prin care oamenii își exprimă credința și legătura cu divinitatea. Fiecare religie are forma proprie de cult prin care cinstește divinitatea.

SĂ ÎNȚELEM
SFÂNTA LITURGHIE

„Cântarea de biruință, cântând, strigând, glas înălțând și grăind: Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot! Plin este cerul, și pământul, de slava Ta. Osana întru cei de sus. Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului. Osana întru cei de sus!”

(Cântarea serafimică, Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur)

◆ Citește cu atenție acest imn liturgic și apoi compară modul în care religiile Egiptului și Mesopotamiei înțelegeau universul cu perspectiva creștină exprimată în textul liturgic.



Piramidele și Sfinxul – Egipt

1. RELIGII ÎN ANTICHITATE – REPERE ISTORICE, ORIGINI ȘI IZVOARE (I)

(mesopotamieni, egipteni)



Religia însoțește istoria omenirii încă din cele mai vechi timpuri. Omul nu a trăit niciodată doar în orizontul material al existenței, el a căutat un sens mai profund al vieții sale. Înainte de apariția marilor religii monoteiste, civilizațiile antice au încercat **să înțeleagă originea lumii, ordinea ei și destinul omului** prin **sisteme religioase complexe**. Miturile, templele și ritualurile exprimau convingerea că realitatea vizibilă este susținută de o putere nevăzută.

În **Mesopotamia**, între Tigru și Eufrat, s-a dezvoltat **civilizația sumeriană**, considerată de unii istorici drept locul unde „începe istoria”. Aici apar primele texte scrise, iar religia capătă forme articulate. Lumea era explicată prin **mituri cosmogonice**, iar religia avea un **caracter politeist**, zeii fiind asociați fenomenelor naturale și destinului uman. Ziguratele, temple monumentale în formă de piramidă-turn, simbolizau legătura dintre cer și pământ. Relația cu divinitatea era adesea marcată de teamă și de ritual. În *Epopoea lui Ghilgameș* (mileniul al III-lea î.H.), eroul caută nemurirea, exprimând dorința omului de a depăși limitele morții.

În spațiul Siriei și al Palestinei, credințele erau legate de fertilitatea pământului și de ritmurile naturii. Divinități precum Baal erau asociate ploii și rodniciei, iar sanctuarele deveneau centre ale vieții comunitare. În Anatolia, la hitiți, zeii erau considerați garanți ai jurămintelor și ai ordinii politice. Religia nu era separată de viața socială, ci o structura din interior.

În **Egiptul Antic**, religia ocupa un loc central în organizarea societății. Credința într-o **ordine cosmică susținută de divinitate**, numită Ma'at, exprima convingerea că lumea este menținută prin echilibru și dreptate. **Cultul solar**, asociat zeului Ra, și **credința în renaștere**, legată de Osiris, arătau o viziune ciclică asupra existenței. Faraonul era considerat mediator între divin și uman.

Aceste religii arată că **omul antic** trăia cu convingerea că existența depinde de o realitate superioară. Deși reprezentările divinității erau multiple și fragmentare, **căutarea sensului și a nemuririi rămâne o constantă a naturii umane**. În acest context al căutărilor și al întrebărilor fundamentale, tradiția biblică nu se va prezenta ca o simplă variantă religioasă între altele. Ea va fi răspunsul revelat al lui Dumnezeu la dorința omului de a-L cunoaște.

Pentru adolescentul de astăzi, această lecție a trecutului este o **invitație la reflecție**. Dacă oamenii din vechime au căutat răspunsuri cu seriozitate, atunci și omul contemporan este chemat să-și asume întrebările despre existență și adevăr. Căutarea spirituală face parte din maturizarea fiecărei generații.

LECTURĂ FILOCALICĂ

„Cere în rugăciune numai dreptatea și împărăția, adică virtutea și cunoștința și toate celelalte se vor adăuga ție.”

(Evagrie Ponticul, *Filocalia*, 1)

„Virtutea și cunoștința nasc nemurirea; lipsa lor e maica morții.”

(Talasie Libianul, *Filocalia*, 4)

„De e cineva în Hristos, e făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate noi s-au făcut (1 Corinteni 5, 17). Despre care toate se vorbește? Spune-mi. Oare s-a schimbat cerul sau pământul? Oare soarele sau stelele sau marea? Sau s-a făcut nou și proaspăt ceva din cele ce se văd? N-o pot spune aceasta. Ci către noi și pentru noi a spus acestea. Căci fiind morți, înviem la viață; stricăciosi, ne mutăm la nestricăciune; muritori, ne preschimbăm spre nemurire; pământești ne facem cerești; trupești și având nașterea din trup, ne facem duhovnicești, născuți din nou și rezidiți în Duhul Sfânt.”

(Sfântul Simeon Noul
Teolog, *Filocalia*, 6)

SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Cum explicau locuitorii Mesopotamiei originea lumii și relația dintre zei și oameni?
- ◆ Ce simbolizau ziguratele în religia mesopotamiană?
- ◆ Cum influența religia viața socială și politică în Antichitate?
- ◆ Ce reprezenta principiul Ma'at în religia Egiptului Antic?

OGLINDA TABLEI

Religii în Antichitate – reper istorice, origini și izvoare (I)





PORTOFOLIU



♦ Realizează o fișă comparativă între religia mesopotamiană și religia Egiptului Antic. În alcătuirea Acesteia, vei avea în vedere: principalele divinități, tipurile de temple și rolul lor, concepția despre viața de după moarte și rolul conducătorului în viața religioasă.

♦ Realizează un proiect digital cu tema *Religia și căutarea sensului vieții în Antichitate*, alegând unul dintre următoarele subiecte: ziguratele, cultul zeului Ra, credința egiptenilor în viața de după moarte, *Epopaea lui Ghilgameș* și căutarea nemuririi.



CUVINTE CU TÂLC

„Cugetând la prietenul său, Enkidu,
Ghilgameș plângea cu amar, rătăcind prin pustiu.
Am să mor! – Nu sunt și eu asemeni lui Enkidu?!
O tristețe adâncă îmi străpunge inima,
mă tem de moarte, iar acum rătăcesc prin pustiu...
Voi porni spre ținutul lui Uta-napiștirm, fiul lui Ubar-tutu,
și voi merge cu cea mai mare grabă!”

(*Epopaea lui Ghilgameș, Tableta IX*)

- ♦ Citește cu atenție fragmentul de mai sus din *Epopaea lui Ghilgameș* și compară dorința eroului principal de a depăși moartea cu învățătura creștină despre moarte. Poți avea ca punct de plecare modul în care era înțeleasă nemurirea în religiile Antichității și înțelesul vieții veșnice în creștinism.

PRIETENUL LUI DUMNEZEU



SFÂNTUL DIONISIE EXIGUUL („SMERITUL” SAU „CEL MIC”) (470–545)

A fost un călugăr originar din Sciția Mică, Dobrogea de astăzi, considerat „inventatorul” erei creștine.

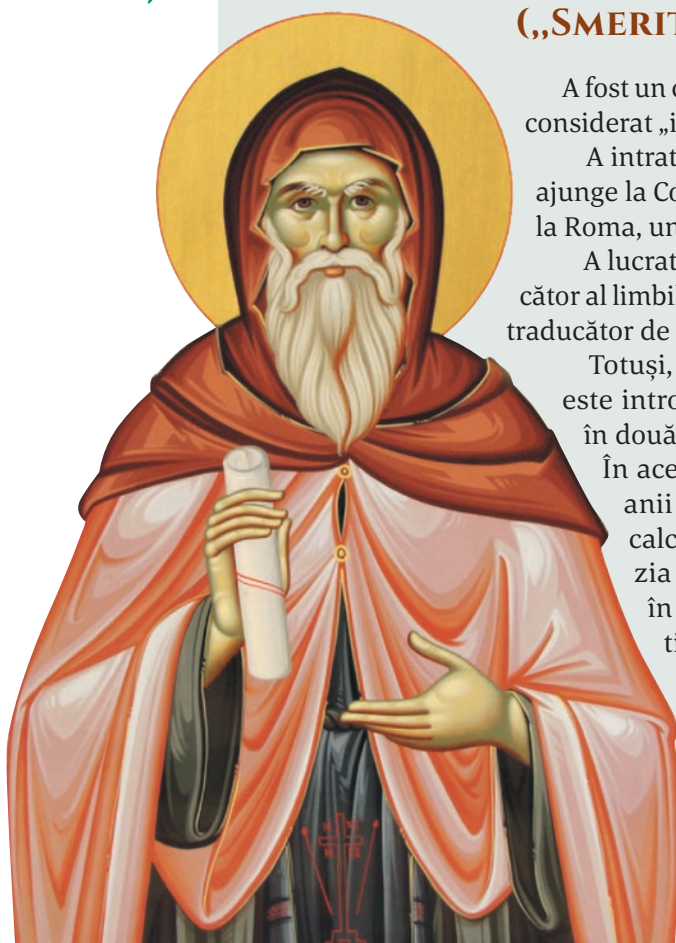
A intrat de tânăr într-o mănăstire dobrogeană, mai târziu ajunge la Constantinopol, pentru ca în anul 496 să fie chemat la Roma, unde a fost hirotonit preot.

A lucrat și în cancelaria papală, fiind un foarte bun cunoscător al limbilor latină și greacă. A rămas în istorie ca un renumit traducător de opere teologice din greacă în latină.

Totuși, opera cu rezonanță istorică a sfântului Dionisie este introducerea calendarului creștin, împărțind istoria în două perioade – „înainte de Hristos” și „după Hristos”.

În acel timp, în uz era calendarul roman care număra anii începând cu data întemeierii Romei. Urmând calculele făcute, Dionisie Exiguul a ajuns la concluzia că anul 753 de la întemeierea Romei era anul în care s-a născut Hristos, adică anul 1 al erei creștine. Calcule ulterioare au arătat că Sfântul Dionisie greșise, după diferite păreri, cu 2-3 ani. Oricum, această eroare nu are o atât de mare importanță, iar calculul anilor după „era creștină”, „anii mântuirii” sau „anii Domnului”, inventat de un călugăr născut pe teritoriul țării noastre, s-a impus în toată lumea.

Este prăznuit în ziua de **1 septembrie**.



APLICAȚII

1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false.

- Religia a apărut doar după formarea marilor religii monoteiste. A/F
- Civilizațiile antice încercau să explice originea lumii prin mituri și ritualuri. A/F
- În Mesopotamia, religia avea un caracter monoteist. A/F
- Ziguratele simbolizau legătura dintre cer și pământ. A/F
- În Egiptul Antic, Ma'at exprima ideea de ordine și echilibru cosmic. A/F
- Faraonul era considerat mediator între divin și uman. A/F

2. Pornind de la informațiile din lecție, precizează două caracteristici ale religiilor antice prezentate în text și explică-le în două-trei enunțuri.

3. **Dezbateri.** Profesorul împarte clasa în două grupe. Grupa 1 va susține afirmația: „*Omul are nevoie de credință pentru a înțelege sensul existenței*”. Grupa 2 va susține afirmația: „*Omul poate căuta sensul existenței doar prin propriile puteri și prin cunoașterea lumii*”. În pregătirea argumentelor, elevii vor avea în vedere:

- exemple din religiile Egiptului și Mesopotamiei;
- rolul miturilor, templelor și ritualurilor în viața omului antic;
- dorința de nemurire exprimată în *Epopaea lui Ghilgameș*.

La finalul activității, fiecare grupă va formula o concluzie despre importanța căutării spirituale în viața omului.

4. Redactează un text, de 10-15 rânduri, în care să argumentezi afirmația: „*Căutarea spirituală face parte din maturizarea omului*”.

5. Completează enunțurile de mai jos, folosind termenii potriviți.

În Mesopotamia, religia avea un caracter

..... simbolizau legătura dintre cer și pământ.

În religia Egiptului Antic, principiul ordinii cosmice se numea

În Epopeea lui Ghilgameș este exprimată dorința omului de a dobândi

În Egiptul Antic, faraonul era considerat între divin și uman.

MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ Civilizațiile antice au încercat să explice originea lumii și destinul omului prin mituri.
- ◆ În Mesopotamia, religia avea un caracter politeist, iar ziguratele simbolizau legătura dintre cer și pământ.
- ◆ În *Epopaea lui Ghilgameș* este exprimată dorința omului de a depăși moartea și de a dobândi nemurirea.
- ◆ În Egiptul Antic, credința în Ma'at evidențiază ideea unei ordini cosmice întemeiate pe echilibru și dreptate.



POPAS DE RUGĂCIUNE

„Fie ca nimic să nu mă desprindă, nimic să nu mă despartă de dragostea Ta cea dumnezeiască, o, Dumnezeu meu! Fie ca nimic să nu o poată tăia de la mine: nici focul, nici sabia, nici foamea, nici prigoana, nici adâncul, nici înălțimea, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, ci numai aceasta, dragostea Ta, să rămână pururea în sufletul meu. Fie ca nimic să nu doresc în veacul acesta, Doamne, ci zi și noapte să Te caut pe Tine, Domnul meu. Și aflându-Te, să primesc comoara cea veșnică, să dobândesc bogăția cea fără de sfârșit și să mă învrednesc de toate bunătățile. Amin!” (Rugăciunea pentru petrecerea întru dragostea lui Dumnezeu a Sfântului Dimitrie al Rostovului)

◆ Citește cu atenție fragmentul rugăciunii de mai sus, apoi caută împreună cu colegii un răspuns la următoarele întrebări:

- Ce căutări spirituale avea omul în religiile Antichității?
- Ce căutări propune Sfântul Dimitrie al Rostovului în rugăciunea de mai sus?
- Care este diferența dintre dorința de nemurire și dorința de comuniune cu Dumnezeu?



Reprezentare tradițională a lui Ghilgameș



DICȚIONAR TEOLOGIC

Sanctuar – spațiul cel mai sfânt al unui lăcaș de cult, destinat rugăciunii și întâlnirii cu divinitatea.

Panteon – totalitatea zeilor și zeitelor dintr-o religie politeistă, organizați după rolul și importanța lor. Termenul poate desemna și un templu dedicat tuturor zeilor, precum Panteonul din Roma antică.

Nemurire – credința că sufletul omului continuă să existe după moarte, iar la sfârșitul veacurilor omul va învia cu trupul pentru viața veșnică în comuniune cu Dumnezeu.



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Stăpâne, Hristoase Dumnezeule, împăratul veacurilor și Făcătorul tuturor, mulțumesc Ție pentru toate bunătățile pe care mi le-ai dat și pentru împărtășirea cu Preacuratele și de viață făcătoarele Tale Taine. Deci, mă rog Ție, Bunule și lubitorule de oameni, păzește-mă sub acoperământul Tău și sub umbra aripilor Tale, și-mi dăruiește, până la suflarea cea mai de pe urmă, cu vrednicie să mă împărtășesc cu Sfintele Tale Taine, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci.”

(Rugăciunea a doua după Sfânta Împărtășanie)

♦ Citește cu atenție această rugăciune, apoi explică oral sau în scris ce însușiri ale lui Dumnezeu sunt evidențiate în rugăciune și prin ce se deosebește imaginea lui Dumnezeu din creștinism de reprezentările zeilor din religiile Antichității.

♦ Reflectează asupra dorinței omului de a depăși limitele existenței și completează enunțurile de mai jos:

– Oamenii au căutat dintotdeauna nemurirea, deoarece

– Pentru creștini, viața veșnică înseamnă ...



Partenonul – Atena

2. RELIGII ÎN ANTICHITATE – REPERE ISTORICE, ORIGINI ȘI IZVOARE (II)

(grecii, romanii, geto-dacii)



În spațiul mediteraneeen și în zona carpato-dunăreană, religiile Antichității au modelat cultura, viața politică și mentalitatea comunităților. Acestea reprezentau fundamentul societății și al identității colective, depășind spațiul unor simple credințe private. **Omul antic** își înțelegea existența în raport cu divinitatea și cu ordinea lumii, iar **sacralul era prezent în viața cetății, în familie și în organizarea politică.**

La greci, miturile Olimpului explicau simbolic realitatea, iar **zeii** – Zeus, Hera, Athena sau Apollo – **aveau trăsături omenesti**, exprimând forțele naturii și tensiunile destinului. Tragedia greacă arată limitele condiției umane și confruntarea cu Moirae (Ursitoarele), puterea destinului. În același timp, filosofia a început să caute un principiu suprem al existenței, depășind explicația mitologică. Trecerea de la mit la reflecție arată dorința omului de a unifica și de a înțelege mai profund realitatea divină.

La romani, religia avea un caracter **pragmatic și civic**. Termenul *religio* desemna respectul riguros față de ritualuri, considerate esențiale pentru stabilitatea statului. Virtutea *pietas* exprima fidelitatea față de zei, familie și patrie. **Religia susținea ordinea, disciplina și coeziunea socială**, iar împăratul a fost adorat ca zeu în numeroase momente ale istoriei Imperiului Roman. Sacralul era legat de lege și de responsabilitatea publică.

În spațiul geto-dacic, credința în **Zamolxis** era asociată ideii de **nemurire** și de inițiere spirituală. Această perspectivă oferea curaj în fața morții și stabilitate comunității. Sanctuarele din Munții Orăștiei arată o organizare religioasă coerentă, în care dimensiunea spirituală și cea politică se intersectau.

Privite împreună, aceste religii arată un progres al **conștiinței religioase**. De la mit la reflecție filosofică și de la ritual civic la credința în nemurire, **omul antic** a căutat **sens, ordine și permanență**. Totuși, politeismul presupunea pluralitate și reprezentări fragmentare ale divinului. Căutarea era autentică, dar răspunsurile au rămas limitate de orizontul cultural al epocii.

Pentru Creștinism, această perioadă coincide cu cea de pregătire înainte de întruparea Domnului. Unele puncte comune se explică prin **prezența Revelației în mod fragmentat**, aspect cauzat de căderea protopărinților noștri Adam și Eva. De aceea, Sfântul Pavel a spus: „Căci, când păgânii care nu au Lege, din fire fac ale Legii, aceștia, neavând Lege, își sunt loruși lege” (Romani 2, 14).

Pentru tânărul concentrat pe viitor, această lecție arată că **dorința de adevăr și de stabilitate spirituală** nu este o chestiune de modă, e **una din constantele umanității**. Înțelegerea modului în care oamenii au căutat divinul pregătește reflecția asupra felului în care relația cu divinitatea se exprimă concret prin cult, locuri sacre și forme de organizare religioasă.

LECTURĂ FILOCALICĂ

„Virtutea este cu mult mai vrednică de cinste decât bogăția, și viața liniștită mai slăvită decât mulțimea aurului. Câți bogați nu erau în vremea aceea, care gândeau lucru mare despre slava lor, dar au fost acoperiți de tăcere și dați uitării, pe când minunea celui fără slavă e cântată până azi, și amintirea celui ce locuia în pustie le e scumpă tuturor.”

(Nil Ascetul, *Filocalia*, 1)

„Să nu pregetăm a face fapte de virtute, ci împlinind fiecare virtute, să o săvârșim cu atâta râvnă, încât să atragem asupra noastră ochiul cel neadormit spre a ne răsplăti. Da, Cel ce cunoaște inimile noastre, când ne vede că avem voință tare și străduință mare, spre nevoințele virtuții, ne dă îndată și ajutorul Lui, ușurându-ne totodată ostenețile, întărindu-ne slăbiciunea firii și dăruindu-ne bogate răsplăți.”

(Sfântul Ioan Gură de Aur,
Omilii la Facere)



SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Cum explicau grecii lumea și existența prin intermediul miturilor?
- ◆ Ce rol aveau termenii *religio* și *pietas* în viața religioasă și civică a romanilor?
- ◆ Cum influența credința în Zamolxis și în nemurire viața geto-dacilor?
- ◆ Cum explică creștinismul existența unor idei și practici religioase apropiate de adevăr în religiile Antichității?



OGLINDA TABLEI

Religii în Antichitate – reper istorice, origini și izvoare (II)





PORTOFOLIU



◆ Realizează o fișă de documentare despre Zalmoxis, valorificând informațiile din lecție și alte surse recomandate de profesor sau descoperite de tine. În redactarea fișei, urmărește cine era Zalmoxis, ce însemna credința în nemurire, ce impact avea această credință în viața comunității și ce informații oferă izvoarele istorice despre religia geto-dacilor.

◆ Alcătuiește o linie a timpului care să evidențieze principalele repere ale religiilor greacă, romană și geto-dacă.



CUVINTE CU TÂLC

„Religia a reprezentat cealaltă piatră de temelie a identității grecești. Panteonul grec era extraordinar de complex, o combinație de mai multe mituri create de numeroase comunități de pe un teritoriu vast, în perioade diferite, adesea inconsecvente sau contradictorii, până când au fost sistematizate logic de unele spirite raționale de mai târziu. Superstițiile și credința locală în astfel de legende constituiau temelia experienței religioase grecești. Totuși, era o experiență religioasă diferită de cea a altor popoare prin tendința sa către umanizare. În pofida statutului și puterii lor supranaturale, zeii și zeițele grecilor erau uimitor de umani. A fost o revoluție religioasă; reversul medaliei era că și oamenii puteau fi asemenea zeilor.”

(J. M. Roberts, *Istoria lumii*)

◆ Lecturați acest fragment, apoi organizați-vă în grupe și discutați despre rolul religiei în viața omului antic. În cadrul discuției, aveți în vedere legătura dintre religie și viața comunității, modul în care oamenii își reprezentau divinitatea, rolul miturilor în explicarea lumii și a existenței și influența credințelor religioase asupra mentalității și culturii Antichității. La final, fiecare grupă va formula și va prezenta o concluzie comună, în trei-patru enunțuri.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL APOSTOL FILIP († 80)

Sfântul Apostol Filip a fost originar din cetatea Betsaida, din Galileea, ca și Apostolii Andrei și Petru. A fost cel de-al treilea Apostol chemat la misiune, de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Pe acesta, aflându-l Domnul Iisus, în Galileea, l-a chemat ca să-l urmeze Lui, iar el, la rândul său, întâlnindu-l pe Natanael, i-a spus: „Am aflat pe Acela despre Care au scris Moise în Lege și proorocii, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret.” (Ioan 1, 45).

În urma ultimelor cercetări s-a ajuns la concluzia că Sfântul Apostol Filip poate fi așezat lângă Sfântul Apostol Andrei, ca misionar al pământului românesc. A propovăduit credința creștină mai întâi în Asia, l-a însoțit apoi pe Sfântul Apostol Andrei în Sciția, Dobrogea de astăzi, pentru a face cunoscută Evanghelia lui Hristos. Un martirologiu occidental mărturisește: „Se face cinstirea fericiților Apostoli Filip și Iacob, dintre care Filip, după ce a convertit la credință aproape întreaga Sciție, a avut un frumos sfârșit, în cetatea Hierapolis, din Asia”.

Sfântul Apostol Filip a fost martirizat în anul 80, la vârsta de 87 de ani.

Este prăznuit în ziua de **14 noiembrie**.



Sursa principală: Doxologia.ro

APLICAȚII

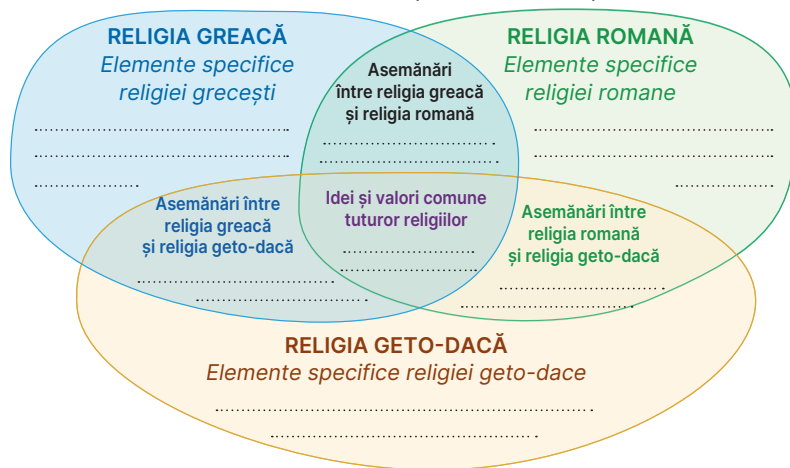
1. Asociază termenii din coloana A cu informațiile corespunzătoare din coloana B. Scrie în caiet perechile formate.

A.	B.
1. religio	a. credința în viața de după moarte
2. pietas	b. explicația simbolică despre originea lumii și a existenței
3. Zamolxis	c. respectarea ritualurilor religioase
4. politeism	d. fidelitate față de zei, familie și patrie
5. nemurire	e. credința în existența mai multor zei
6. mit	f. divinitate venerată de geto-daci
7. cult imperial	g. adorarea împăratului ca zeu
8. sanctuar	h. loc destinat cultului religios

2. Explică, în șase-opt enunțuri, de ce religia ocupa un loc important în viața omului antic.

3. Completează diagrama Venn de mai jos, comparând religiile greacă, romană și geto-dacă. În realizarea activității, urmărește: elementele specifice fiecărei religii, asemănările dintre religiile Antichității și ideile comune despre divinitate, cult, destin și viața de după moarte.

RELIGIILE ANTICHITĂȚII – COMPARAȚIE



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ În Antichitate, religia reprezenta fundamentul vieții sociale, culturale și politice.
- ◆ Grecii explicau lumea prin mituri și prin credința în zei.
- ◆ Geto-dacii asociau credința în Zamolxis cu ideea nemuririi și a curajului în fața morții.
- ◆ Religiile Antichității exprimă căutarea omului după adevăr, sens și apropierea de divinitate.



POPAS DE RUGĂCIUNE



„Pomenește, Doamne pe cei ce întru nădejdea învierii și a vieții celei ce va să fie au adormit, părinți și frați ai noștri și pe toți cei care în dreapta credință s-au săvârșit, și iartă-le lor toate greșelile pe care cu cuvântul sau cu lucrul sau cu gândul le-au săvârșit și-i așază-i pe ei, Doamne, în locuri luminoase, în locuri de odihnă, de unde au fugit toată durerea, întristarea și suspinarea și unde cercetarea feței Tale veselește pe toți sfinții Tăi cei din veac. Dăruiește-le lor și nouă Împărăția Ta și împărtășirea bunătăților Tale celor negrăite și veșnice și desfătarea vieții Tale celei nesfârșite și fericite.”

(Rugăciune pentru cei adormiți)

◆ Pornind de la fragmentul rugăciunii de mai sus și de la informațiile pe care le-ai aflat din lecție, discutați împreună cu profesorul de Religie despre felul în care oamenii din Antichitate și creștinii au înțeles viața de după moarte și dorința de nemurire. Puteți începe această discuție de la următoarele idei:

- ce răspunsuri ofereau religiile greacă, romană și geto-dacă la întrebările despre moarte și existența de după moarte;
- ce speranță exprimă rugăciunea creștină;
- de ce dorința de nemurire poate fi considerată o preocupare permanentă a omenirii.





DICȚIONAR TEOLOGIC



Jertfă – darul adus divinității ca semn al credinței, recunoștinței și dorinței de comuniune. În religiile antice, jertfele erau adesea animale, hrană sau alte lucruri materiale oferite zeilor, iar în creștinism jertfa supremă este cea a lui Iisus Hristos pe Cruce, actualizată la fiecare Sfântă Liturghie.

Ofrandă – darul material sau spiritual adus divinității. În religiile antice, oamenii ofereau zeilor hrană, animale sau obiecte prețioase, iar în creștinism ofranda se exprimă prin rugăciune, milostenie și darurile aduse la Sfânta Liturghie.



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Pentru aceasta, Stăpâne Preasfinte, și noi, păcătoșii și nevrednicii robii Tăi, care ne-am învrednicit a sluji sfântului Tău jertfelnic, nu pentru dreptățile noastre, că n-am făcut ceva bun pe pământ, ci pentru mila Ta și îndurările Tale, pe care le-ai revărsat cu prisosință peste noi, îndrăznind, ne apropiem de sfântul Tău jertfelnic și, punând înaintea celor ce închipuiesc Sfântul Trup și Sfântul Sânge al Hristosului Tău, Ție ne rugăm și de la Tine cerem, Sfinte al sfinților, cu bunăvoința bunătății Tale, să vină Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste Darurile acestea ce sunt puse înaintea și să le binecuvânteze pe ele și să le sfințească...”

(Rugăciunea epiclezei, Liturghia Sfântului Vasile cel Mare)

♦ Citește fragmentul din Rugăciunea epiclezei și observă diferența dintre jertfele aduse în religiile Antichității și jertfa spirituală din creștinism.

♦ Discută cu profesorul de Religie despre darurile duhovnicești pe care un adolescent le poate aduce lui Dumnezeu.



Stonehenge – Câmpia Salisbury, Anglia

3. RELAȚIA OMULUI CU DIVINITATEA ÎN RELIGIILE ANTICHITĂȚII

(ordinea lumii și sacralitatea naturii; /
locurile de cult, sacerdoțiul, sărbătorile)



În **religiile Antichității**, relația omului cu divinitatea era înțeleasă ca esențială pentru menținerea ordinii lumii. Universul nu era perceput ca un mecanism impersonal, ci ca o realitate susținută de forțe divine. Echilibrul cosmic trebuia păstrat prin respect, ritual și fidelitate față de zei. **Ordinea naturii** și **stabilitatea cetății** depindeau, în mentalitatea antică, de armonia dintre oameni și sacru.

Sacralitatea naturii era evidentă în aproape toate civilizațiile. **Munții** erau considerați **locuri privilegiate** ale apropierei de divin, **izvoarele și fluviile** erau asociate **vieții** și **fertilității**, iar **pădurile** sau arborii seculari deveneau **spații ale misterului**. **Soarele, luna și stelele** erau văzute ca semne ale unei **ordini superioare** care guverna lumea. **Locurile de cult** erau adesea orientate după mișcarea astrelor, iar sărbătorile religioase urmau ritmul naturii – alternanța anotimpurilor sau timpul recoltelor. Templul devenea centrul cetății, simbol al legăturii dintre cer și pământ. Acolo se aduceau jertfe și se rosteau rugăciuni, iar **preoții** aveau rolul de **mediatori** între oameni și divinitate. **Sărbătorile** reafirmău identitatea comunității și **integrău sacralul** în viața socială.

Jertfa ocupa un loc important în această relație. Prin daruri, ofrande sau animale sacrificate, omul își exprima dependența de zei și căuta protecție. În anumite contexte istorice au existat și forme extreme de jertfă, semn al unei religiozități marcate mai mult de teamă decât

de încredere. Într-un univers populat de numeroase zeițăți, fiecare responsabilă de un domeniu al vieții, omul trebuia să mențină un echilibru fragil între forțe multiple. Relația cu divinitatea devenea complexă și adesea nesigură.

Totuși, aceste forme religioase arată seriozitatea cu care omul antic își asuma dimensiunea spirituală. **Sacrul** structura timpul, spațiul și viața comunității. Pentru adolescentul de astăzi, această lecție evidențiază că nevoia de sens și de ordine nu este nouă. În același timp, ea invită la reflecție asupra diferenței dintre o religiozitate marcată de teamă și o relație cu Dumnezeu întemeiată pe încredere, nădejde și responsabilitate personală, specifice Creștinismului.

Omul antic a trăit cu sentimentul că existența sa depinde de **o realitate superioară**, chiar dacă imaginea acesteia era fragmentată. Înțelegerea acestor forme religioase ne ajută să vedem cât de adâncă este **setea de absolut** din inima omului și cât de importantă este **claritatea** credinței, atunci când vorbim despre relația cu divinul.



SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Ce rol avea relația omului cu divinitatea în păstrarea echilibrului cosmic și a stabilității sociale?
- ◆ Care era rolul templului în viața religioasă și socială a comunității?
- ◆ Cum se exprimau oamenii în relația cu zeii și ce scop aveau jertfele și ofrandele?
- ◆ Ce elemente făcea ca relația cu divinitatea să fie uneori complexă și nesigură în religiile Antichității?



OGLINDA TABLEI



LECTURĂ FILOCALICĂ

„Stăpânul nu ne cere nici aducere de animale, nici aducere de roade ale pământului, ci numai dispoziția voinței și gândului nostru. Din pricina asta a primit aducerea lui Abel, deși a fost dar, dar a respins-o pe a lui Cain, deși a fost jertfă. Iar cuvintele: *A căutat la Abel și la darurile lui, iar la Cain și la jertfele lui nu s-a uitat*, trebuie înțelese într-un chip vrednic de Dumnezeu. Cuvintele acestea vor să spună că Dumnezeu le-a făcut cunoscut că a primit voința unuia și că a respins necunoștința celuilalt.”

(Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*)

„Scriptura socotește jertfe junghierea patimilor și închinarea facultăților naturale lui Dumnezeu. Dintre acestea, berbecul este chipul rațiunii, taurul este simbolul mănii, iar țapul înfățișează pofa.”

(Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, 3)



PORTOFOLIU



♦ Imaginează-ți că ești un tânăr din Antichitate care discută cu un preot al vremii despre relația oamenilor cu divinitatea. Redactează un interviu imaginar, de 10-12 replici, în care să surprinzi: rolul templului în viața comunității, importanța jertfelor și a ritualurilor religioase, modul în care oamenii încercau să obțină protecția divinității și sentimentele pe care le trăiau oamenii în relația cu zeii.

♦ Realizează un organizator grafic în care să compari relația omului cu divinitatea în religiile Antichității cu relația creștinului cu Dumnezeu. În această comparație poți include: scopul jertfei, imaginea divinității, rolul preotului, sentimentele dominante ale credinciosului și importanța rugăciunii și a comuniunii.



CUVINTE CU TÂLC

„Cultul este o adevărată *cultivare* a zeilor, exprimată în practicile rituale cotidiene; erau acte care aveau funcția de a trezi divinitatea din somnul de noapte. Preotul, delegat al regelui, la răsăritul soarelui deschidea chilia zeului, cânta imnul dimineții și atingea statuia zeului, pentru a-i reda zeului *ba* al său; apoi îi contempla chipul; era epifania zeului, care în multe cazuri coincidea, într-o evidentă transfigurare simbolică, cu apariția soarelui. [...] Toate riturile erau însoțite de ofrande sau sacrificii, care permit să se împartă acțiunea sacrificială în sângeroasă și nesângeroasă.”

(Giovanni Filoramo,
Manual de istorie a religiilor)

♦ Recitește fragmentul de mai sus și observă rolul preotului în cadrul cultului religios al Egiptului Antic, apoi prezintă, în șase-opt rânduri, care era rolul preotului în religiile Antichității și explică prin ce se deosebește acesta de rolul preotului în creștinism. Te poți raporta la relația cu divinitatea, importanța ritualurilor și a jertfelor sau legătura dintre preot și comunitate.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL MUCENIC IOAN VALAHUL (1644–1662)

Este considerat model de curăție și de credință în mijlocul robiei de orice fel, ocrotitor al tinerilor și al celor nedreptățiți.

S-a născut în Țara Românească într-o familie creștină. A fost luat prizonier, la vârsta de 15 ani, de către otomani și dus în robie. Frumusețea și noblețea lui lăuntrică au atras privirile, dar și dorințele necurate ale unui soldat turc, pe care l-a respins cu hotărâre, împingându-l într-un gest de apărare, care i-a adus moartea. Legat în lanțuri și dus în Istanbul, Sfântul Ioan a fost dat în stăpânirea văduvei celui ucis și supus unor încercări asemănătoare cu cele ale lui Iosif din Egipt. Femeia, orbită de patimă, a încercat să-l ispitească, promițându-i că îl va lua de soț, dacă se leapădă de credință. Dar Sfântul Ioan a rămas neclintit – în credință, în curăție, în demnitate.

Pentru refuzul lui, a fost aruncat în temniță, bătut, chinuit și amenințat cu promisiuni și amenințări. Dar nimic nu l-a clintit. A fost condamnat la moarte, la doar 18 ani. A fost spânzurat în Istanbul, ca un martor al luminii lui Hristos în întunericul unei lumi căzute.

Trupul său s-a pierdut în istorie, dar sufletul său a intrat în veșnicie, iar viața sa rămâne o chemare vie pentru toți tinerii care vor să trăiască frumos, în curaj, curăție și credință. Rugăciunea către el devine un sprijin pentru cei care își apără demnitatea, pentru cei care sunt abuzați sau marginalizați, pentru cei care se simt singuri în lupta cu răul.

Sfântul Ioan Valahul este prăznuit în ziua de **12 mai**.



APLICAȚII

1. Transcrie în caiet și completează enunțurile de mai jos cu termenii potriviți.

- În religiile Antichității, omul considera că ordinea lumii depinde de relația sa cu
- Soarele, luna și stelele erau văzute ca semne ale unei ordini
- Templul era centrul vieții religioase și simbol al legăturii dintre cer și
- Preoții aveau rolul de între oameni și divinitate.
- Sărbătorile religioase urmau ritmul și al anotimpurilor.
- Templele erau adesea orientate după mișcarea
- Munții, izvoarele și pădurile erau considerate spații
- Prin jertfe și ofrande, omul își exprima dependența față de

2. Recitește textul lecției și observă diferențele dintre modul în care omul antic se raporta la divinitate și relația creștinului cu Dumnezeu. Prezintă, în șase-opt rânduri, diferența dintre relația omului cu divinitatea în religiile Antichității și relația creștinului cu Dumnezeu. În răspunsul tău, te poți referi la rolul jertfelor, sentimentele omului în fața divinității și importanța rugăciunii și a încrederii în Dumnezeu.

3. Imaginează-ți că participi la o sărbătoare religioasă din Antichitate. Descrie atmosfera, ritualurile și trăirile oamenilor, în 10-15 rânduri.

4. **Investigație digitală.** Folosiți telefonul pentru a accesa surse digitale recomandate de profesor (imagini, enciclopedii online, tururi virtuale sau materiale video educative), apoi, lucrând în echipe, investigați unul dintre următoarele aspecte ale religiilor Antichității: rolul templului, importanța jertfelor și a ritualurilor, sacralitatea naturii sau rolul preoților și al sărbătorilor religioase.

Pe baza informațiilor descoperite, selectați trei-patru idei importante, alegeți o imagine reprezentativă pentru tema investigată și explicați modul în care omul antic încerca să păstreze legătura cu divinitatea. La final, prezentați concluziile echipei într-o intervenție orală, de două-trei minute, sau sub forma unui poster digital.

MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ◆ În religiile Antichității, omul considera că ordinea lumii depinde de relația sa cu divinitatea.
- ◆ Sărbătorile religioase ocupau un loc important în viața comunității.
- ◆ Preoții aveau rolul de mediatori între oameni și zei, conducând ritualurile și jertfele religioase.
- ◆ Creștinismul propune o relație cu Dumnezeu întemeiată pe încredere, nădejde și responsabilitate personală.



POPAS DE RUGĂCIUNE



„Doamne, Tu ai spus că Însuși ești Calea, Adevărul și Viața. Tu ne-ai arătat nouă că fără Tine nimic nu putem face. Iisus Hristoase, Tu ești Cel Care luminezi și sfințești toate, ești Puterea cea neajunsă și Înțelepciunea cea mai presus de cuget. Primește, Doamne, această umilă rugăciune ce-o aducem Ție pentru noi și pentru robii Tăi aceștia, care se află în nedumerire, neliniște și necunoaștere cu privire la ce se cade să facă și pe ce cale să o ia în drumul vieții lor. Nu știi încotro să se îndrepte și cui să ceară ajutorul. Gândurile cele negre îi copleșesc și greutatea zilei le întunecă orizontul. Luminează-le mintea și fă-i să Te cunoască pe Tine, astfel încât, răbindu-se de dragostea Ta, să Te caute pururi în toate împrejurările vieții lor.”

(Rugăciune la momente de răscruce în viață, a Episcopului Macarie Drăgoi)

Citește cu atenție rugăciunea de mai sus, apoi având ca punct de plecare cuvintele „nu știu încotro să se îndrepte și cui să ceară ajutorul”, lucrezi în perechi și discutați de ce simte omul nevoia unei călăuziri spirituale în momentele dificile, care sunt diferențele dintre modul în care omul antic căuta răspunsuri și felul în care creștinul caută ajutor prin rugăciune, ce înseamnă pentru adolescenții zilelor noastre „a căuta calea cea bună”. La final, formulați împreună o concluzie, de trei-patru enunțuri.





DICȚIONAR TEOLOGIC

Virtute – deprinderea statornică de a face binele și de a trăi în armonie cu voia lui Dumnezeu. Filosofii antici considerau virtutea o cale spre înțelepciune și echilibru interior, iar în creștinism este văzută ca o lucrare a omului împreună cu harul divin, care îl conduce spre sfințenie și comuniune cu Dumnezeu.

Habitual – ceva făcut în mod repetat, obișnuit sau devenit deprindere prin practicare frecventă.



SĂ ÎNȚELEM SFÂNTA LITURGHIE

„Doamne, Dumnezeul nostru, caută dintru înălțime, ca un bun, asupra inimilor robilor Tăi, care sunt lipsite de dragoste și de unire și împresurate de spinii urii și ai altor păcate. Harul Preasfântului Tău Duh, coborând peste dânsese, să le roueze în chip bogat, ca să aducă roade bogate și, din dragostea cea către Tine, să sporească în fapte bune și să viețuiască în dragoste și unire; cu sânguință Te rugăm, ca pe un Dătător de bine și Dumnezeu al nostru, degrab ne auzi și, cu iubire de oameni, îi miluiește.”

(Ectenia pentru înmulțirea dragostei și dezrădăcinarea urii și a toată răutatea)

◆ Citește cu atenție fragmentul din ectenia de mai sus și identifică valorile pe care le promovează. Explică modul în care ideile de dragoste, unitate, pace și bunăătate dezvoltă sau completează principiile morale întâlnite în religiile Antichității, precum dreptatea, ordinea socială și responsabilitatea față de comunitate.



Sarmizegetusa Regia

4. DIMENSIUNEA CULTURALĂ ȘI FILOSOFICĂ A RELIGIILOR ANTICE

(de la mit la morală; principii și norme de viață comunitară)



Religiile Antichității nu au influențat doar viața spirituală a popoarelor, ci au modelat cultura, arta, filosofia și organizarea comunităților. Chiar dacă reprezentările divinității erau multiple și adesea fragmentare, acestea au contribuit la formarea unui limbaj simbolic prin care omul a încercat să înțeleagă lumea, destinul și responsabilitatea sa.

Mitul a fost prima formă de **interpretare a realității**. Prin **mit**, omul încerca să explice originea lumii, prezența răului, limitele vieții și relația cu divinul. Însă, în timp, nu s-a mai mulțumit doar cu povestirea sacră. A început să întrebe ce este dreptatea în sine, ce este binele, ce este adevărul. În Grecia, gânditori precum Socrate, Platon și Aristotel au căutat un principiu suprem al ordinii universale, depășind nivelul **imagnarului mitologic**. Astfel, reflecția religioasă a făcut trecerea **de la mit la morală**, de la explicația simbolică la formularea unor norme raționale de viață.

Totodată, religiile antice au influențat organizarea comunitară. Ideea de lege, de dreptate și de responsabilitate civică era adesea legată de credința într-o ordine superioară. **La romani**, așa cum am citit într-una din lecțiile trecute, virtutea *pietas* exprima respectul față de zei, familie și patrie. **În Egipt**, ordinea cosmică era reflectată în idealul unei societăți echilibrate. **În spațiul geto-dacic**, credința în nemurire susținea curajul și solidaritatea. Religia oferea astfel un fundament pentru coeziunea socială.

Cu toate acestea, **politeismul avea limite evidente**. Multiplicarea divinităților reflecta fragmentarea experienței umane și făcea dificilă

conturarea unei **morale universale și unitare**. Zeii puteau fi în conflict, iar modelul lor nu era întotdeauna unul moral. Tocmai această tensiune a deschis drumul unei căutări mai profunde a unității și a unui principiu suprem al adevărului.

Este important ca pentru adolescentul de astăzi, moștenirea religiilor antice să nu însemne simplă informație istorică, să presupună înțelegerea unui proces, anume maturizarea spirituală a umanității. Istoria arată că omul nu poate trăi fără **principii și norme** care să-i orienteze **libertatea**. Căutarea adevărului și a unei vieți bine rânduite nu este apanajul modernității, este în firea omului, iar progresul duhovnicesc autentic începe atunci când întrebările despre sens devin serioase și asumate.

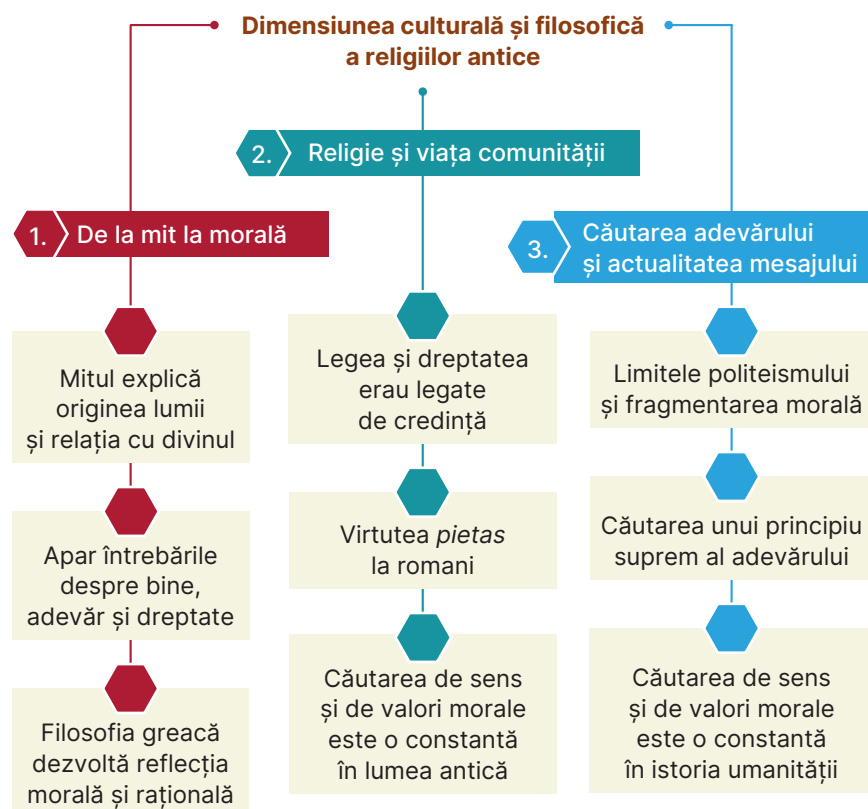


SĂ ÎNȚELEM TEXTUL

- ◆ Cum explicau miturile antice originea lumii și relația omului cu divinitatea?
- ◆ Care a fost contribuția filosofilor greci Socrate, Platon și Aristotel la dezvoltarea gândirii morale?
- ◆ Cum influențau religiile antice organizarea comunităților și viața socială?
- ◆ Ce limite ai descoperit la religiile politeiste?



OGLINDA TABLEI



LECTURĂ FILOCALICĂ

„Căci împlinirea legii este solidaritatea prin iubire a tuturor celor ce s-au împărtășit de aceeași fire, purtând rațiunea firii încununată de dorul dragostei și înfrumusețând legea firii cu adaosul dorului.”

(Sfântul Maxim
Mărturisitorul, *Filocalia*, 3)

„Știu pe Tatăl ca începutul [principiul] cel unul al tuturor: al Fiului și al Duhului, ca născător și ca izvor veșnic, împreună veșnic, împreună nesfârșit, nehotărnicit, deoființă și nedespărțit; iar al făpturilor, ca Făcător, Proniator și Judecător, prin Fiul adică în Duhul Sfânt. Căci din El și prin El și spre El sunt toate; Lui fie slava în veci. Amin”.

(Talasie Libianul, *Filocalia*, 4)

„Începutul [principiul], mijlocul și sfârșitul existențelor este Dumnezeu ca Cel ce le face, dar nu celelalte, prin câte le numim. Este început, ca Făcător; mijloc, ca Proniator, și sfârșit ca Cel ce le circumscrie. Căci din El, zice, și prin El și spre El sunt toate.”

(Sfântul Maxim
Mărturisitorul, *Filocalia*, 2)



Platon și Aristotel



PORTOFOLIU

♦ Alege unul dintre filosofii Antichității și realizează o fișă de portofoliu, în care să prezinți câteva informații despre viața sa, ideile morale pe care le-a promovat, contribuția sa la dezvoltarea gândirii despre adevăr, bine și dreptate, actualitatea învățăturilor sale în viața omului contemporan.

♦ Activitățile realizate până acum la rubrica Portofoliu vor fi adunate într-o mapă sau într-un dosar personal, iar la finalul anului va fi evaluat de către profesorul de Religie.



CUVINTE CU TÂLC

„Binele tău cugetând, îți spun, naivule Perses,
Vicii și rele oricând ușor poți să strângi cu grămada,
Netedă-i calea spre ele, iar relele-au casa aproape.
Zeii au pus înaintea virtuților trudă, sudoare,
Calea spre ele e lungă, abruptă, e aspru-nceputul,
Dar când te-apropii de pisc, e netedă, dreaptă ușoară,
Poți înlesnit să răsufli, deși a fost grea înainte.
Bun pe deplin este omul ce, singur gândindu-se bine,
Știe s-aleagă pe cele ce până-n sfârșit sunt bune
Vrednic e cel care ține în seamă bunele sfaturi.” (Hesiod, *Munci și zile*)

♦ Pornind de la fragmentul de mai sus, redactează un text, de opt-zece rânduri, în care să explici de ce drumul spre bine și virtute este mai dificil decât drumul spre rău. Prezintă apoi o situație din viața de zi cu zi în care ai fost nevoit să alegi între ceea ce era ușor și ceea ce era corect. Explică ce consecințe poate avea fiecare alegere asupra formării caracterului unui adolescent.



PRIETENUL LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL CUVIOS MĂRTURISITOR SOFIAN DE LA ANTIM (1912–2002)

A fost membru al mișcării „Rugul Aprins”, deținut politic între 1958 și 1964, pictor bisericesc și „Duhovnicul Bucureștilor”.

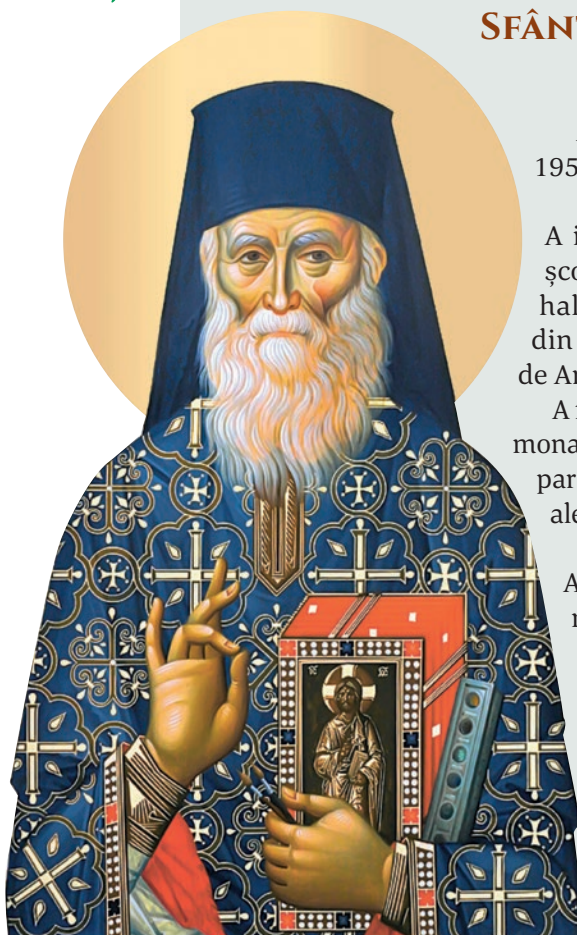
S-a născut în localitatea Cuconeștii Vechi, județul Bălți. A intrat în mănăstire la Schitul Rughi din Soroca, a urmat școala de cântăreți bisericești, a absolvit Seminarul Monahal de la Mănăstirea Cernica, apoi Facultatea de Teologie din București. Înzestrat cu darul picturii, a urmat Academia de Arte Frumoase din București, pe care a finalizat-o în 1945.

A fost tuns în monahism în 1937, iar în 1945 a fost hirotonit ieromonah pe seama Mănăstirii Antim din București. A fost unul dintre participanții cei mai cunoscuți la întâlnirile cultural-duhovnicești ale mișcării „Rugul Aprins” de la Mănăstirea Antim.

A fost numit stareț la Mănăstirea Antim, apoi la Plumbuita. A pictat mai multe biserici și a fost câțiva ani profesor la Seminarul Monahal de la Mănăstirea Neamț.

În anul 1958, a fost condamnat la muncă silnică pentru activitatea desfășurată în cadrul „Rugului Aprins”. A fost eliberat în 1964, în urma decretului general de grațiere. A rămas în Mănăstirea Antim până la sfârșitul vieții, slujind cu multă blândețe și dăruire ca duhovnic și având sute de ucenici, motiv pentru care a fost numit „duhovnicul Bucureștilor”.

Este prăznuit în ziua de **16 septembrie**.





APLICAȚII

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

1. Pentru omul antic mitul reprezenta:

- a. o simplă poveste imaginară;
- b. o formă de divertisment;
- c. o încercare de explicare a lumii și a relației cu divinul;
- d. o formă de organizare politică.

2. În spațiul geto-dacic, credința în nemurire susținea:

- a. dezvoltarea comerțului;
- b. izolarea comunităților;
- c. apariția filosofiei;
- d. curajul și solidaritatea.

3. Una dintre limitele politeismului era:

- a. promovarea unei morale unitare și universale;
- b. lipsa oricărei forme de organizare religioasă;
- c. dificultatea conturării unei morale comune;
- d. respingerea ideii de adevăr.

2. Citește cu atenție fragmentul următor: „Virtutea este, așadar, o dispoziție habituală dobândită în mod voluntar, constând în măsura justă în raport cu noi, determinată de rațiune (...). Ea este calea de mijloc între două vicii, unul provocat de exces, celălalt de insuficiență” (Aristotel, *Etica Nicomahică*). Pornind de la acest text:

- a. explică sensul expresiei „calea de mijloc”;
- b. precizează de ce virtutea presupune echilibru și discernământ;
- c. oferă un exemplu din viața unui adolescent, în care evitarea exceselor poate contribui la formarea caracterului.

3. **Joc didactic. Cetatea ideală.** Imaginați-vă că faceți parte din grupul de conducători ai unei cetăți din Antichitate, care dorește să construiască o comunitate dreaptă și armonioasă. Împărțiți în grupe, realizați un proiect în care să stabiliți:

- ♦ cinci valori morale importante pentru viața comunității;
- ♦ cinci reguli care trebuie respectate de cetățeni;
- ♦ cinci principii de conviețuire care pot menține pacea și unitatea între oameni. Prezentați apoi concluziile în fața clasei și discutați, împreună cu profesorul, care dintre valorile și principiile lumii antice sunt importante și pentru societatea de astăzi.



MĂ ASIGUR CĂ ȘTIU

- ♦ Religiile Antichității au influențat cultura, filosofia și organizarea comunităților umane.
- ♦ Filosofi greci au căutat răspunsuri despre bine, dreptate și adevăr, depășind explicațiile mitologice.
- ♦ Politeismul a făcut dificilă formarea unei morale unitare și universale.
- ♦ Căutarea sensului vieții, a adevărului și a valorilor morale este o preocupare permanentă a omului.

POPAS
DE RUGĂCIUNE

„Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel Ce ești izvorul vieții și al păcii în cer și pe pământ, revarsă harul păcii Tale în lume, în familii și în inimile tuturor oamenilor și mai ales în inimile celor ce Te mărturisim și ne închinăm Ție. Stinge neînțelegerile și războaiele dintre oameni. Liniștește țara noastră și lumea întreagă. Mângâie inimile întristate. Dă ajutorul Tău celor năpăstuiți, scoate-i din tot necazul și dă pacea Duhului Sfânt în inimile noastre. Dăruiește-ne pacea Ta care covârșește toată mintea, ca să ne bucurăm de viață, să nu ne plângem în suferință și să nu ne temem de moarte. Că Tu ești Izvorul păcii și Mântuitorul sufletelor noastre și Ție slavă înălțăm, împreună și Tatălui și Sfântului Duh. Amin.”

(Rugăciune pentru pacea sufletului și pentru lume)

♦ Citește cu atenție rugăciunea de mai sus, apoi discută împreună cu profesorul și colegii tema: *De ce au oamenii nevoie de pace sufletească pentru a trăi în armonie cu ceilalți.* În cadrul dezbaterii identificați cauze ale neînțelegerilor și conflictelor dintre oameni, explicați legătura dintre pacea interioară și comportamentul față de ceilalți și oferiți exemple de situații în care bunătatea, răbdarea și iertarea pot aduce pace într-o comunitate.



Recapitulare

1.

Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (I)

- Mesopotamia și Egiptul Antic – primele civilizații și religii politeiste
- Mituri cosmogonice și zei ai naturii
- Ziguratele – legătura dintre cer și pământ
- Ma'at – principiul ordinii și echilibrului cosmic
- Cultul zeilor și ritualurile religioase
- *Epopoea lui Ghilgamesh* – căutarea nemuririi

2.

Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (II)

- Grecia antică – mituri grecești și zei ai Olimpului
- Roma antică – *religio* și *pietas*
- Geto-dacii – credința în Zamolxis și legătura cu natura
- Credința în nemurire, destin și viața după moarte
- Trecerea de la mit la reflecție filosofică

RELIGIILE LUMII: VALORI ȘI ASPECTE SPECIFICE

3.

Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității

- Sacralitatea naturii și prezența divină în lume
- Temple, sanctuare și locuri de cult
- Preoții – mediatori între oameni și zei
- Jertfe, ofrande și ritualuri religioase
- Sărbătorile religioase și viața comunității
- Relația cu zeii era adesea marcată de teamă și respect

4.

Dimensiunea culturală și filosofică a religiilor antice

- Trecerea de la mit la morală și înțelepciune
- Socrate, Platon și Aristotel – căutarea adevărului și a binelui
- Virtutea: dreptate, cumpătate, curaj și înțelepciune
- Religia și filosofia au influențat cultura și educația
- Limitele politeismului și căutarea unei morale universale

IDEEA CENTRALĂ

Religiile Antichității exprimă căutarea omului după sens, ordine, adevăr și apropierea de divinitate.

Acestea au lăsat o moștenire culturală și morală importantă, care pregătește înțelegerea valorilor revelate deplin în Creștinism.

Podcast pentru tineri – *Religiile lumii și căutarea sensului vieții*



Propovăduire pe calea undelor

Încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au încercat să înțeleagă originea lumii, sensul vieții și relația cu divinitatea. Religiile Antichității au influențat cultura, filosofia și valorile comunităților umane, iar multe dintre întrebările și preocupările omului de atunci rămân actuale și astăzi.

Pornind de la lecțiile studiate în această unitate, realizați un podcast prin care să valorificați informațiile despre religiile lumii și moștenirea cultural-spirituală a acestora. Individual sau pe grupe, realizați un episod de podcast cu tema *Religiile lumii și căutarea sensului vieții*. Podcastul poate avea durata de 10-15 minute și poate fi prezentat audio sau video, având ca invitați speciali preoți, istorici, muzeografi, profesori universitari sau reprezentanți ai instituțiilor culturale.

Etapele activității

1. Alegerea temei

Pot fi alese teme precum *Religii și mituri în Antichitate, Relația omului cu divinitatea, Filosofia și căutarea adevărului, Valorile promovate în lumea antică, Diferențe între politeism și creștinism* etc.

2. Documentare

Puteți utiliza manualul, surse digitale, enciclopedii și materiale culturale, imagini relevante.

3. Elaborarea grilei de discuție

Pregătiți întrebări, exemple, comparații și concluzii personale. Vă puteți ajuta de următoarele întrebări:

- ◆ În ce măsură relația cu divinitatea influența viața omului lăuntric?
- ◆ Ce rol aveau templele și ritualurile?
- ◆ Cum influența religia viața comunității?
- ◆ Ce valori morale promovau religiile Antichității?
- ◆ Cum au influențat filosofia și religia cultura europeană?
- ◆ Cum răspunde creștinismul căutărilor spirituale ale omului?

4. Realizarea podcastului

5. Evaluarea activității

Episoadele podcastului pot fi prezentate în fața clasei sau distribuite pe rețelele sociale ale școlii. În evaluarea activității vor fi urmărite corectitudinea informațiilor, capacitatea de analiză și de argumentare, claritatea exprimării, colaborarea și creativitatea și formularea concluziilor personale.

Evaluare

Timp de lucru: 35-40 de minute

I. Citește cu atenție întrebările de mai jos și scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

1. În lumea antică, sărbătorile religioase aveau rolul de a:
 - a. întrerupe activitatea economică fără un scop precis;
 - b. întări legătura dintre comunitate și divinitate;
 - c. organiza competiții sportive;
 - d. demonstra puterea militară a conducătorilor.
2. Prin trecerea de la mit la filosofie, grecii au încercat:
 - a. să renunțe complet la ideea de divinitate;
 - b. să transforme religia în lege politică;
 - c. să înlocuiască templele cu școli;
 - d. să înțeleagă mai profund adevărul și ordinea lumii.
3. Omul antic aducea jertfe și ofrande pentru:
 - a. a demonstra superioritatea unei cetăți;
 - b. a organiza festivități publice;
 - c. a obține protecția și bunăvoința divinității;
 - d. a înlocui rugăciunea.
4. Una dintre ideile promovate de filosofii Antichității era că:
 - a. virtutea și cumpătarea contribuie la formarea caracterului;
 - b. libertatea exclude orice regulă morală;
 - c. omul nu are nevoie de valori;
 - d. adevărul depinde doar de puterea politică.

II. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu termenii potriviți.

1. Civilizațiile antice încercau să explice originea lumii prin
2. Credința în era importantă pentru geto-daci.
3. Religia influența viața și organizarea cetății.

III. Redactează un text, de 10-12 rânduri, în care să argumentezi afirmația: *Omul nu poate trăi fără valori și repere spirituale*. În redactarea răspunsului:

- a. explică rolul valorilor morale în viața omului;
- b. valorifică exemple din religiile Antichității și din creștinism;
- c. formulează o concluzie personală.



Sarmizegetusa Regia

Grilă de evaluare/autoevaluare

I.	4 puncte
II.	1,5 puncte
III.	3,5 puncte
Din oficiu.	1 punct
Total	10 puncte

LIVIU VIDICAN-MANCI
MARIAN SIDON
IONUȚ CHIRA

RELIGIE CULTUL ORTODOX

Trunchi comun (TC), filiera teoretică, toate profilurile,
toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate
calificările profesionale; filiera vocațională, profilurile artistic,
militar, pedagogic și sportiv, toate specializările – clasa a IX-a

